

Ecclesiasticae disciplinae, et Anglicanae Ecclesiae ab illa aberrationis, plena e? verbo Dei, & dilucida explicatio.

<https://hdl.handle.net/1874/423216>

100 2

ECCLESIASTI-
CAE DISCIPLINÆ,
ET ANGLICANÆ ECCLESIAE
AB ILLA ABERRATIONIS, PLE-
na è verbo Dei, & dilucidâ
explicatio.

R V P E L L Æ,
EXCVDEBAT ADAMVS
de Monté.
M. D. LXXIIII.

ECCLÉSIASTI

CAR. BIBL. P. L. I. A. B.

BY AMERICAN SOCIETY

AS ILLUSTRATIONS

PREVIOUSLY PUBLISHED

BY THE

RAPPELLA

REYNOLDS ADAMS

de Monte

M. D. LXXIII.

PIO LECTO

RI GRATIAM, ET PACEM

à Deo Patre & Domino nostro
Iesu Christo.

NISI AMVL-
tis iam seculis, atque
adeo ab ipsa fere
mundi origine, hu-
mane nature per-
nicaciam plene co-
gnitam, & perspe-
ctam haberemus, vel
vnum aliquem reperiri potuisse, qui tam suauem
& salutarem Christi disciplinam (qualis cum in
ipsius sacro verbo proposita, tum presentis hoc
libello informata est) aut respueret, aut non e-
tiam cupidissime amplecteretur, omnium plane
fidem & opinionem superaret. Quod cum per se
admirandum sit, tum vero maiorem admiratio-
nem mouet, si quam sint homines ad civilem il-
lam (qua presentis vite commoda continentur)
quamuis asperam, & seuerioribus poenis sanc-
tam admittendam non difficiles, cogitemus. Quod
si ad praeduram, & seueram pontificiae disciplinae
tarnificinam oculos inspectamus, in ea quanta
A. 2 fuerit

P R A E F A T I O

fuerit facilitas, & patientia paululum attendamus: id verò demum non admirationem, sed stuporem afferat necesse est. Cuius enim inscitiae, vsque eo de vieta, & caduca hac vita laborare, vt nullam ne Lycurgeam quidem disciplinæ seueritatem, ad illam tuendam, non modo non admittas, sed saepe etiam vltro appetas: ad vitam autem, quæ semper duratura est, aut comparandam, aut conseruandam sic auersum esse, vt ne omnium quæ vnquam extiterunt moderatissimæ, & temperatissimæ tuas velis ceruices submittere! Atque vt humanæ cecitati condoneatur (cuius tamen olim certissimas pœnas dabi) quod mententancæ, quàm perennis vitæ commoda & vehementius amet, & studiosius persequatur: cuius tandem amentiae esse existimabitur, truculentam illam papistarum lanienam, quæ & corpora, & animas miserè cruentauit, tam æquè necs, & placidè tulisse istam vero vitiorum nostrorum saluberrimam, tam ægrè, aut ne omnino quidem ferre medicinam: Quas enim istic à Romano draconè, veluti sanguine sensimus; hic à seruatore Christo, & ab Apostolis, tanquam l. Et scriptas disciplinæ leges licet experiamur. Atque ista mundi siue inscitia dummodo hæc ignoret, siue superbia si comprehensum beneficium repudiet, siue quæ alia peruerfitas, bonis pene omnibus timorem affert

A D L E C T O R E M.

fert, ne iustus Deus, de paterna, & molli ipsius
 virga contempta iratus, ferrea arrepta, & iudi-
 ciana, quod superest ecclesiarum (quod sane per-
 exiguum est) id omne perfringat, & in tenuissi-
 mas particulas, & minima quasi frustra commi-
 nuat. Quae me res cum de omnibus in vniuersum
 ecclesiis, apud quas disciplinae Apostolicae hospi-
 tium non est, sollicitum habet: tum de te Anglia,
 cui & communi ciuis officio, & publico quo olim
 functus sum ministerio obstrictus, me omnia
 summa & singularia studia debere confiteor, du-
 bium valde & anxium facit. Nihil hic dicam de
 inulta, & inexpiata innoxij sanguinis regnante
 Maria effusione, in eos praesertim qui & tum il-
 lius stragis duces erant, & quibus nunc ad con-
 simile facinus cum animi sitiunt, tu pruriunt ma-
 nus: tantum admonco ex profluentibus vndique &
 exundantibus eius riuulis, vel vniam guttulam au-
 plissimo regno fatalem esse posse. Vt igitur haec,
 & alia, quae huius loci non sunt omittam: illae vi-
 tiorum cohortes quae partim ex Apostolicae di-
 scipline absentia, partim ex eius aemula praesen-
 tia (ea nobis fere ex papatu superfui) exierunt,
 quatuordecim annorum obsidione Ecclesiam no-
 stram lahefactarunt, & euerient breui, nisi ad-
 uersus illas vitiorum machinas, & arietes, Apo-
 stolicae disciplinae aggerem, & murum vere che-

PRÆFATIO

neum maturè opponamus. Atque utinam tibi in
 iis modum (si in peccando modus esse possit) stam-
 tuiffes, nec oblatam disciplinam repellendo, Dei
 in te excandescentiam grauius concitaffes. Su-
 periora enim illa quam tuus atrocitas, quia ab igno-
 ratione profecta, videri possent, veniæ fuerunt pro-
 priora: nunc cum in nostram se noticiam insinuauit,
 contumeliis affecta, et vim passa, valde nobis
 metuendum est, ne in cælestis patris (ex quo ori-
 riunda est) sinum effusis, et depositis querelis,
 in nos illum furorem accenderit, quo tota An-
 glia, niocys resipiscat, non ita multo post con-
 flagrabit. Hæc me coguantem sæpe consternat,
 et salutis Anglicanæ cum spem, tum spei argu-
 menta auidè captanti spem fere omnem omnino
 velui expectorât. Eoq; id faciunt magis, quo mul-
 tos hos annos, non solum immensa Dei patientia, et
 longanimitas nostra cū duritate, et irrequieta pec-
 candi auiditate conflata est, clarissimi hostes
 fudit, cōsilia, coitiones dissipauit, insidias cū domi-
 tum foris positas irritas feci: verum etiā quod no-
 uis subire nos Deus beneficiis cumulauit, aut cer-
 tē cumulare paratus erat, si tã nos ad excipiendū,
 quam ille ad dandū, prompti fuiffemus, nec oblatas
 vel potius in os delatas opportunitates, è mani-
 bus elabi siuiffemus. In istis tot, tantis, et tã inue-
 teratis, et pertinacibus quasi morbis, tametsi et
 recupe

AD LECTOREM.

recuperande sanitatis desperatione, & amittēda
 quæ est metu pene oppressus sim: nō desino tamen
 animū iacentē subinde excitare, & ad spem melio
 ris rerū conditionis subuehere. Cuius cōsolationis
 postquam in Dei interminata misericordia funda
 menta iecerim, illā signis quibusdā, ad eā rem ob
 seruatīs, faueo tueorq; Superiorū namq; ãporum
 memoriā repetens, cū illā Dei misericordiā afful
 sisse videā, quæ nobis nō solū de ea nihil cogitanti
 bus, sed summo pene omnīū consensu reclamanti
 bus saluifica Euangelij doctrina illuxit: nunc in
 maximæ partis Euangelicorū, cū summorū, tum
 infimorū erga disciplinā propensione, vel affectu
 potius, si aliquādo illi apud nos locū fore in animū
 induco meū, illud non temere fecisse videri debeo.
 Quod vero serenissima Princeps, & ex amplissi
 mis regni senatoribus aliqui penes quos summa re
 rū nostrarū est, discipline hæctenus parū propi
 tij fuerint, id etiā si Ecclesiæ salutis iugulū petere
 videatur, tamen quia partim episcoporū quorun
 dā, partim episcopatuū cāditatorū (qui se rigēte
 & florente ecclesia stare nō posse animaduertiūt)
 cū clanculariis insurrectionibus, tum apertis cri
 minationibus, accidisse omnes intelligunt, de prin
 cipis & senatorum voluntate, & in hanc caus
 sam propensione nō desperamus. Speramus enim
 fore, ut cū calumniarum, scilicet productionis,

P R Æ F A T I O

rebellionis, Rerumpublicarum & Ecclesiarum
 euerſionis, conſuſionis, anabaptiſmi, Donatiſmi
 (quæ omnia diſciplinæ, & diſciplinæ ſtudioſis im-
 ponunt) vanitas, & falſitas apparuerit: fore (in-
 quam) ſperamus, vt quos hactenus animo ab hac
 cauſa aliquantulum ſenſimus ab alienato, eos vt
 deinceps amico & beneuolo experiamur. Sic ex
 nim cauſe bonitati conſidimus, vt à tam ingenioſo
 principe, & ſapientibus conſiliariis, niſi inaudita
 tam, condemnari vix fieri poſſe credamus. Cùm
 autem ſereniſſima princeps, pro ea qua eſt do-
 ctрина eximia, & (vt in foeminis) plane ſingula-
 ri, Latine ſcriptis plurimum oblectetur, in magnâ
 ſpem venimus, cauſam hanc, quam hactenus ini-
 quorum noſtrorum ex falſis rumoribus tanquam
 lacunis carptim delibauerit, ex noſtris ipſorum
 libris, veluti ex fontibus plenius eſſe hauriendam.
 Quod vt faciat, per Chriſti regis auguſtiſſimi
 (cuius hoc totum negotium eſt) ſarctiſſimum no-
 men, ad pedes maiestatis ſuæ prouolui, humili-
 mè, & ſupplicentiſſimè obſecramus. Atque hoc loco
 aliud mihi ſignum, ad animum in diuina miſeri-
 cordia confirmandum notatur, quod de egregio
 clementiſſimo pater operario proſpexerit, cuius
 omnis generis & artium, & linguarum theſau-
 ris, pectus compleuit. Quando autem nobis, ad ta-
 bernaculi vaſa, & ferramenta fabricanda Bezab-
 lielem

AD LECTOREM.

si eam formauerit, nondum videtur, de Ecclesie
 nostrae ruinis instaurandis cogitationem abieciisse.
 Etenim in causa (propter & pugnantes multorum
 sententias, & libros de illa rarissime scriptos) dis-
 ficilima. ita versatus est, ut ne in omnium quidem
 eum iudiciis comprobata, tum multorum scriptis
 trita, & peruulgata, vix aut accuratius, aut ma-
 gis perspicue tradi quid posse videatur. Nec enim
 solum disciplina bonis verbis, & praeclaris senten-
 tiis, veluti pretiosis vestimentis induta, sed eisdem
 methodo veluti decorè plicatis, & venustè tinctis
 in medium procedit. Atque cum ipsum disciplinae
 argumentum per se amabile sit, Rhetorica, Dia-
 lectica, linguarum varietate, sermonis puritate, iu-
 ris prudentia, tanquam emblematis exornatum,
 quantos in animis amores debet accendere? Fru-
 ctus autem istae si ad legendum, & spectandum
 delectationem contineat, ad gustandum quanto
 erit iucundior, & amoenior? Quod si quis iudicio
 praecipitatum, hoc dicat me sentire, non recuso,
 quin quantum huic libello, vel iudicij, vel doctri-
 nae deesse videatur, tantum de mea (si qua forte
 sit) existimatione detrahatur. Disciplina igitur
 secundam iam repulsam passa, venit ad nos tertio,
 eadem quae ante, sed maiore comitatu, & ornatu
 (qui amplissimi regis filiam nobilissimam decet) Phry-
 gionico. Nisi igitur seueritatem irae & furoris
 A 5 diuini

PRÆFATIO

diuini experiri velimus, venienti obviam occurramus, regni portas, & portus omnes reseremus, in illius riuus amplexus amantissimos, suauium amoris & reuerentiæ prebeamus, denique omnibus & officiis & obsequiis & excipiamus libenter, & constanter retineamus. Quod enim principibus sub uiliori habitu se occultantibus aliquando euenit, ut à suis subditis minimè recogniti, non tam excandescant, regio autem splendore, & apparatu se ostentantes, nisi agnoscantur, grauissimè succensent: id profecto in hac principe sentiemus. Si enim hætenus, seu communioribus indumentis, seu facie peplo uelata, sui dignoscendi plenior em copiam non faciens, ob spretam formam iram animo presserit: tantùm tamen splendorem, qui uel in cæcorum oculos incurrat, contemni, aut repudiari nunquam certe feret. Atque si qui preciosum donum testaceo uase porrectum fastidiunt, suæ temeritatis meritas poenas dent: qui uase illud Corinthiaco uel Deliaco exhibitum aspernentur, grauissimum amentie supplicium nunquam profecto effugient. Accedit etiam, quod libelli author, nullo cum antagonista commissus, & in ipsam causam diutaxat intentus, nullius in personam feratur. Qua in re, cum quosdam nostros offensiores acceperim, qui mihi ad hominem importunissimum modeste respondenti, & asper-

rimis

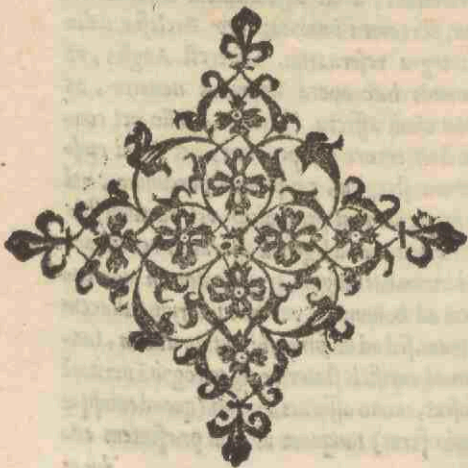
AD LECTOREM.

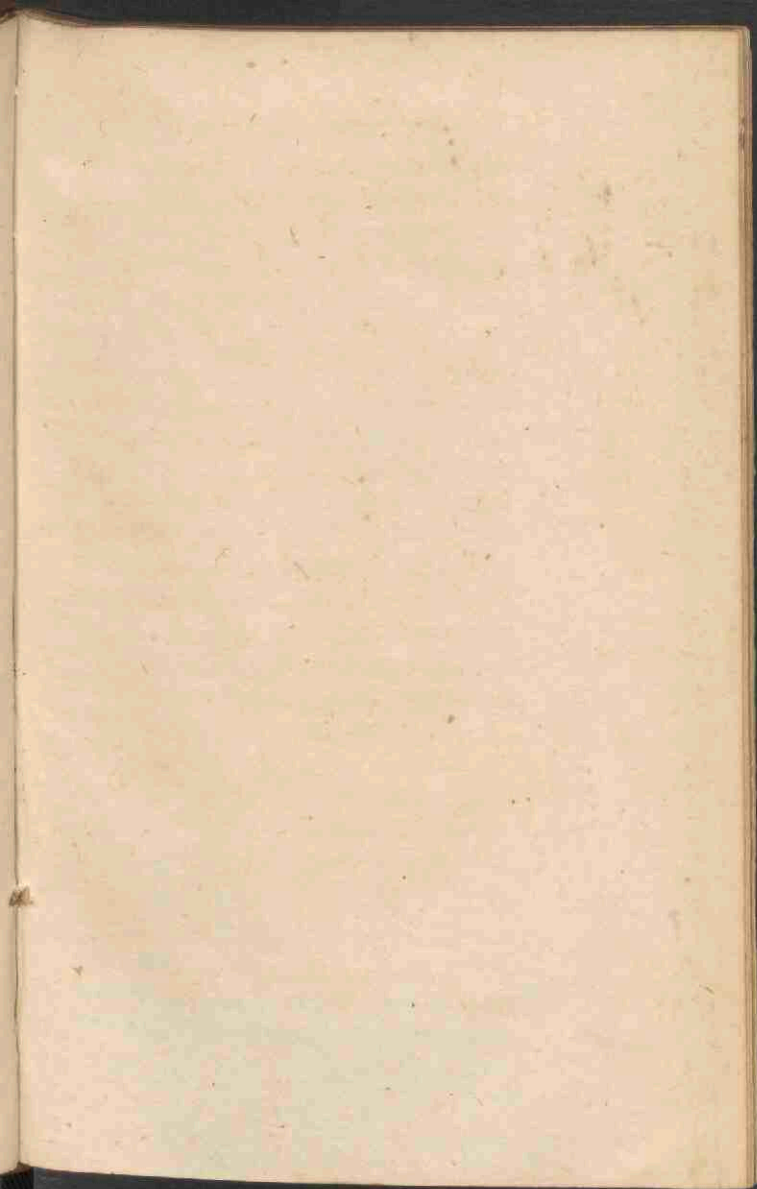
vimis conuictis confodientem leuiter repungenti,
succenserunt: sane ut eorū in me offensione doleo,
sic illis gratulor, quod in hac tractatione ab omni
personarum contentione seuocata, nihil sint, quod
animos paulo deliciores offendat, habituri.
Hoc igitur cum istis, tum aliis nominibus in
signe κειμήλιον apud me depositum, vt in publico
cum expromerem, operam dedi, persuasus tan-
tum thesaurum non potuisse me, sine graui sas-
crilegij scelere silentio, tanquam in sepulchro
defodere. Quod quidem ea fide feci, vt et-
iam si illum vnus & uem alterius loci in-
terpretatione, à me dissentientem animadu-
terem, illa tamen immutata, & Ecclesie iudi-
cio integra reseruarem. Superest Anglia, vt
cui omnis hæc opera imprimis nauatur, a-
niminum omni affectu liberum, nullo vel con-
suetudinis errore præpeditum, vel inani episcopo-
rum strepitu, & pompa percussum, vel
quocunque demum præiudicio, vel partium stu-
dio præcipitatum, ad legendū afferas, in rem ipsam
vnice incumbas, singula argumentorum momen-
ta, non ad hominum, vel maximorum fallacem
trutinam, sed ad diuini verbi authoritatem, tan-
quam ad aurificis staterā exigas, cognitā ueritatē
agnoscas, animo asserues, in usum (quoad cuiusque
uocatio feret) tanquam in rem præsentem ad-
duces

PRÆFA. AD LECTO.

*ducas. Deum autem Patrem Domini nostri Iesu
Christi humillime rogo, ut ex sapientiæ, & for-
titudinis suæ thesauris, tibi tum ad uidendum ocu-
los aperiens, tum ad exequendum manus cor-
roborans, quod est in te inchoatum bos-
num, perfectum & perpetuum
esse uelit.*

*Quarto Nonas Februarij anno
salutis humanæ 1574.*

STAFF OF THE STAFF

STAFF OF THE STAFF
STAFF OF THE STAFF
STAFF OF THE STAFF
STAFF OF THE STAFF
STAFF OF THE STAFF
STAFF OF THE STAFF

STAFF OF THE STAFF

STAFF OF THE STAFF

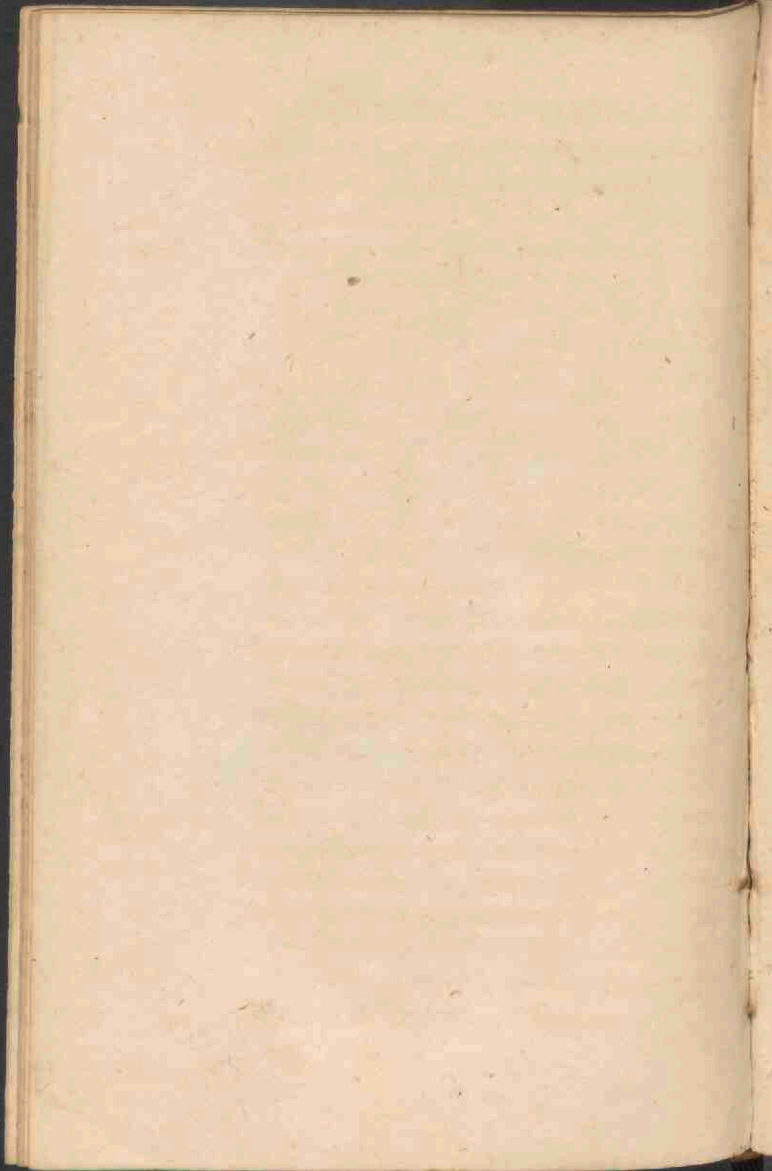
First paragraph of faint text, appearing to be the beginning of a section.

Second paragraph of faint text, continuing the narrative or list.

Third paragraph of faint text, showing further detail or continuation.

Fourth paragraph of faint text, possibly concluding a section or page.

Large area of extremely faint text on the right side of the page, likely bleed-through from the reverse side.

DE DISCIPL. ECCLES. 1

VERNANDI
ratio ad omnē
humanā socie-
tatem vel euer-
tendam vel cō-
seruandam ma-
ximam omni-
no vim in vtrā-

que partē habet. Neque enim vlla tam
parua Respublica est, ac ne domus qui-
dem vlla, quæ sine certo quodam admi-
nistrandi modo atque disciplina conser-
uetur, Regna verò illa atque Respubli-
cæ & floruerunt semper maximè, & per-
manserunt diutissimè, quæ & primò o-
ptimè institutæ sunt, & eadem semper
instituta sine vlla commutatione tene-
runt. Contrà autem, regendi atque gu-
bernandi malè institutam rationē, aut
bene institutæ commutationem atque
neglectum, maximorum sæpe populo-
rum & florentissimarum ciuitatum in-
teritus consecuti sunt. Politicæ enim in-
stitutio & optimarum legum disciplina
idem est in ciuitate, aut alia societate
quacunque, quod in nauis gubernacu-
lum, intendendi remittendique præce-

DE DISCIPLINA

pta in harmonia, ordo in exercitu, anima in corpore. Vnde Athenæ tantopere ab omnibus celebratæ, quum hoc gubernaculum amplius regere & tenere non possent, tanquam ἀνίσταται ποταμοί qui-
 busuis fluctibus & tempestatibus iactatæ perierunt. Hinc etiam vetus illa Lacedæmon quum Lycurgæos modos numerosque remitteret, tanquam harmonia quædam dissoluta est. Hinc Romanorum exercitus potius quam Respublica, ordine atque disciplina militari, quæ semper fortiores quàm viribus fuerunt, relaxato, pristinam quoque gloriam & dignitatem perdiderunt. Denique hinc tot oppidorum hodie vbiq; iacent proiecta cadavera, quòd regendi forma paulatim immutata, tandem vniuersam politiam, tanquam animã, amiserint. Atque vt hæc multis Rebuspublicis, & alijs societatibus accidisse testantur, quæ Græci Romanique scriptores monumentis prodiderunt: ita in sacris Historijs, Ecclesiam, quæ Deum rite colentium societas quædam est atque conuentus, nõ minore mercede traditam ab optimo & sapientissimo Deo disci-

ECCLESIASTICA. 3

disciplinam neglexisse legimus. Ac tanto quidem maiore, quòd præter ea incommoda quæ alijs ex bonarum legum commutatione solent accidere, Deum legislatorè semper experta est sibi sprete disciplinæ suæ ultorem atque vindictam imminere. Atque ut Iudaicæ Ecclesiæ ruinas prætermittam, qui Christianæ Ecclesiæ Historiam diligenter & attentè legerit, animadvertet superiorum temporum calamitatem, quibus Ecclesia tanquam mortua per multos annos & prostrata iacuit, non aliunde profectam quàm à neglectis saluberrimis atque sanctissimis institutis, quib. à Christo Domino & Servatore nostro, ad omnem æternitatem fundabatur.

Quæ quum ita sint, mirum videri debet, quum misericors Deus incredibili quadam bonitate sua & singulari miraculo, Ecclesiã tanquam ex sepulcro patrum nostrorù memoria, Euangelij sui voce excitavit, tam paucos de hac vitæ tuenda & conservanda cogitare, & doctrina Evangelica tanquam bona valitudine contentos, de disciplina qua eandem tueantur, ac vires simul & colorem

DE DISCIPLINA

acquirant, nō esse sollicitos. Verendūque omnino est, ne si tantum & tam necessarium adiumentum aspernari perrexerint, in superiorum temporum calamitatem recidant, & posteriora præteritis deteriora, atque calamitatis & miseriarum pleniora existant. Anglicanæ verò Ecclesiæ nostræ vehementius metuo, quæ tot annos, quot iam Euangelium amplexa est, non modò nihil de legitima disciplina instituenda cogitat: sed ea fere sola vititur, quam à Papistis accepit, neque sibi eam quam Christus & Apostoli tradiderunt, persuaderi patitur. Cuius quidem adhuc ea ratio fuit, ut quum ferè ad Henrici octavi regnū, exanimis & mortua quodammodo iacuisset, tum demū summa Dei voluntate erga nos illustres quidam viri, & tanquam Eliæ ac Elisæi quidā exorti sunt: qui cū vehementissimè precando, tum eam diligentissimè omni ratione foudo, effecerunt ut tandem quasi incalescere cœperit, & sternutare, ac certis sanæ doctrinæ partibus, tanquam signa quædam reuiuiscantis Ecclesiæ ostendere. Quæ quū sub Eduardo Henrici filio, opti
mæ

ECCLESIASTICA. 3

mae spei, summae pietatis & virtutis principie, plane reuixisset, & non vitae tantum sed & valetudini restituta esset: medicis contenta, qui salutem procurassent, a-
 liptas ad colorem & vires acquirendas non adhibuit. Quanquam enim multi ad abolendam illam Papisticam tyrannidem, quae tum adhuc in Ecclesiae regimine remansisset, & iustam atque legitimam gubernandi rationem ex Dei verbo constitutendam hortarentur, in primis autem vir clarissimus Martinus Bucerus, (qui tum forte in Anglia peregrinabatur) eo libro quem De regno Christi conscripsit: tamen ab ea regendi forma cui sub Papatu assueuerat, abduci non potuit, & doctrinam Euangelij ab eiusdem disciplina (res cum sua natura tum Dei mandato coniunctissimas) separauit. Verum quum valetudo sine exercitatione iusta & moderata retineri conseruarique non possit, non ita multo post Marianis illis crudelissimis temporibus in grauissimum aetum recidit: quo ita afflictabatur, ut de summa salute non solum periclitaretur, sed pene desperaret. Atque aetum quidem iam tum de

DE DISCIPLINA

Ecclesia nostra planè fuisset, vt quæ tota fere in cineres redacta fuerit, nisi eam rursus sol ille cœlestis Iesus Christus ex intermortuis reliquijs & ipsiſ cineribus, Phœnicis cuiusdam instar, excitasset. & serenissima regina Elisabetha, tâquam mater in Israële exorta fuisset, quæ iterum extinctam Ecclesiam parturiret. Sed *παλιγγενεσία* illa nihilo adhuc felicior in disciplina restituenda fuit, quàm superiora tempora extiterunt.

Itaque putauî ad officium meû pertinere vel potius pietatem, erga eam Ecclesiam in qua natus & educatus sum & quam iustissimis de causis singulari charitate complector, *ἐστὸ σὺν* (vt loquitur Apostolus) *καὶ σωμαπαθαιῶν*, rogâre eam & obtestari vt de tanto suo bono quo ad æternitatem stabiliatur, seriò & sollicitè cogitet, vehemētius etiam hortari & monere, vt reliquâ adhuc in Ecclesiæ regimine Papatus tyrannidem aboleat, sanctissimam, & ab ipso seruatore Christo traditam Ecclesiæ suæ regendæ atque moderandæ politiam instaureret, & spretæ disciplinæ demum ultorem atque vindicem pertimescat. Verum

ECCLESIASTICA. 4

rùm quum multi sint qui quòd in carne malint (vt Pauli verbis vtar) *υποσωνήσασα*, quàm in Euangelij simplicitate acquiescere, speciosam hanc Papistarum hierarchiam & adulterinã Ecclesiã moderandã rationem retinendam esse contendunt, & eam quum suademus multis nominibus criminantur: plenius à nobis omnis hæc causa disceptabitur: vt quam reprehensionis & petitionis nostrã æquitatem intellexerint, vnã nobis cum preces suas studiaque coniungant: vt tandem Papistica tyrannide plenè abrogata, melior atque sanctior ex dei verbo Ecclesiã suã moderandã ratio instauretur. Latinis autem literis potissimum hæc mandanda esse existimaui, vt tota Dei Ecclesiã iudicare possit, an temere vt iniqui nostri nos apud Ecclesias Dei in externis regionib. criminantur, aut leuissimis de rebus magnos motus excitemus, an verò iustissimis & grauissimis de causis ad nouam & puriorem disciplinam expetendam & requirendam adducamur. Quod quum exterarum quoq; gentium Ecclesiã intellexerint, spero equidem puriores hanc causam,

DE DISCIPLINA

tanquam suam atque propriam existimantes, eam cum Deo tum hominibus (ijs quorum maximè interest tantis de rebus admoneri) omnibus votis atque studijs commendaturas, & reliquos etiam, siquid ante de nobis secus senserint, & certorum fraude deceptæ asperius in nos cum literis ad iniquos nostros missis tum libris publicè editis inuentæ sunt, æquitate causæ nostræ intellecta errorè correcturas, & alias noui generis fæciales literas, ad res potius componendas quàm exulcerandas scripturas esse. In qua causa tractanda ita verborum, ut primò iusta Ecclesiæ politia descripta, sicut eam Christus ipse & Apostoli eius tradiderunt, nostræ simul in singulis partibus errata adnotem & animaduertam, ut ex illa collatione veritas ipsa clarius elucescat atque illustretur. Primum ergo quum negotiū nobis non sit cum ijs qui omnem Ecclesiæ disciplinam reijciunt, ut id magis cōstet de quo disputetur, legitimam Ecclesiæ disciplinam finiamus.

Ecclesiasticam igitur disciplinam, Christianæ Ecclesiæ politiam esse dicimus,

ECCLESIASTICA. 5

mus, à Deo illius rectè administrandæ gubernandæque causa institutam. Quòd autem Deum disciplinæ autorem esse dicimus, & eam propter eandem causam ex sacris Scripturarum fontib. hau- riendam esse, id propter nonnullorum cōtradictiones, qui nihil hac de re præ- ceptum esse, sed omnia vel magistrati- bus vel Ecclesiarū iudicijs permessa con- tendunt, pleniore disputatione eget. Primum autem quum in vetere Eccle- sia Iudæorum omnia quæ ad regendum non tantum ciuilem sed etiam Ecclesia- sticum statum (quanquam enim Deus apud eos vtriusque autor extiterit, ta- men à se inuicem distingui voluit atque separari) ita diligenter descripta sunt, & à Deo præcepta, à Mose literis com- mendata, vt disertè vetitum sit nequid ad ea quæ tradita essent adiungeretur, nec ab iisdem detraheretur: dicant tan- dem quare Christianæ Ecclesiæ negent Deum tam sollicitè prospexisse, liberaq; omnia nobis reliquisse affirmant, vt Ec- clesiam suam nostro arbitratu modere- mur. Nam illam tam accuratam vniuer- sæ disciplinæ descriptionem non à Mo-

DE DISCIPLINA

se, sed ab ipso Deo autore profectâ manifestè apparet, quum Moses sepissimè testetur Ecclesiasticorum munerû creationem, ordinationem, munera atque potestatem à Deo præscriptam esse, qui etiam instituta sua cõtra eorundem violatores varijs atque grauissimis iudicijs vindicavit.

Numerorum nono insignis Historia est de quibusdam immundis, qui quum se cadaueris contactu polluisent, nec putarent in eâ immundicie quam morientibus in dies aliquibus (vt in tanta multitudine fieri solet) sæpius contrahi necesse esset, satis grauem causam subesse cur non Pascha DOMINI vnâ cum reliquo Israële celebrarent, adeunt Mosén & Aaronem, atque deprecantur ne ab illa solenni Ecclesiæ communionem seiungantur. Moses autem hic quid sibi assumat, quid agat videamus. Nihil respondet, causam omnem ad Deum refert: cuius responso in sequentem mensē reijciuntur, & vetantur festum Paschatis cum reliquo Israële celebrare. Ex qua causa (quæ propria est huius disciplinæ quam tractamus) ad Deum

ECCLESIASTICA. 6

Deum relata, perspicuè intelligitur ipsum Moſen in vniuerſa Eccleſiæ gubernatione nihil priuata quadam autoritate ſua ſtauiſſe, tantumque ea quæ Deus mandarât atque præceperât tradidiſſe. Quod ſatis clarè etiam Moſes ipſe teſtatur, quum illud, Sicut Deus præceperât, ſubinde repetat. Atque hæc eſt illa fides quam in eo Apoſtolus ad Hebræos commendat, quòd domum Dei non pro ſua voluntate, ſed ex autoritate Domini atque patriſfamilias gubernauit. In tabernaculi autem ſtruciura quâ præciſè mandatur, vt omnia ad eam formã quam dominus in monte oſtendiſſet componantur? Neq; verò vquam (quandiu res ſaluæ & incolumes fuerunt) vlli vel Principes vel ſacerdotes ſibi arrogarunt, vt de ijs rebus conſtituerent quæ ad Eccleſiam pertinerent, ſed omnia pro Dei voluntate atque autoritate regebantur. Nam quòd in templi figura atque ædificio, & Leuitarum cantorumq; deſcriptione, quædam paulò aliter quàm à Moſe præcepta eſſent, à Salomone inſtituta ſunt, ea commutatio atq; noua deſcriptio, non

Hebr. 3. 3d

Exo. 25. 40d

DE DISCIPLINA

2. Chron.
24.8.

ex Salomonis autoritate facta est, sed Dei ipsius, eam per Prophetas suos præscribentis atq; mandantis: sicut aperte in Chronicis recensetur. Itaq; & forma templi ab Ezech. tam diligenter & accuratè describitur: quòd eam nimirum, ut à Deo profectam, noui templi structuram componi oporteret. Et Ezra atque Nehemias reformationem suam ad illam Mosis, Dauidis, Salomonis & Ezechielis exegerunt. Quum ergo hæc tam constans atque perpetua ratio in Ecclesia gubernanda semper ad Christum usque vigerit, ut eius regendæ leges atq; instituta ab ipso Deo traderentur, impiumque atque nefarium habitum sit, si quid homines his in rebus auderent, & Dei grauem ultionem atque vindictam non effugerint: quare nunc tandem hac cura Deum liberant, aut Ecclesiam potius suo patrono orbant, cuius administratione conseruetur, & quo gubernatore ad clauû in puppi sedente nullas tempestates aut procellas pertimescere, sed tuta semper in omni periculo, & salua esse consueuerit?

Illud autem quàm absurdum est, tum
potif-

ECCLESIASTICA. 7

potissimum Dei erga Ecclesiam suam
 amorem atque sollicitudinem diminu-
 tam esse existimare, quum eam plenissi-
 mè & certissimè misso vnigenito filio
 suo comprobarit: qui non tantùm pec-
 cata nostra expiaret, sed & Prophetico
 munere in vniuersa Dei erga nos volun-
 tate declaranda fungeretur, & Ecclesi-
 am autoritate sua regeret atque guber-
 naret? Hic enim est Propheta ille similis
 Mosi, qui plenè & pfectè omnia à Deo
 quæ nostri officij essent ediceret, quem
 audire & cui parere teneamur: vt illam
 promissionem Spiritus sanctus per os
 Petri interpretatus est, & diuinam vo-
 cem illam, quæ de cælo testata est eum
 charissimum atque vnigenitum Dei fi-
 lium esse, præcepitque vt ipsum audia-
 mus. Quomodo autè Mosi similem fuis-
 se dicemus, si tam necessariã doctrinam
 de Ecclesiæ gubernandæ ratione, in qua
 Moses tam diligenter versatus est, aut
 omnino prætermiserit, aut non æquè
 perspicuè atque perfectè, omnia quæ o-
 pus esset explicarit? Ergo si Christum
 Prophetam illū esse agnoscimus, statu-
 endum est, plenè & perfectè omnia qui-
 bus

DE DISCIPLINA

bus opus esset etiam ad Ecclesiæ regimen atque disciplinam, ab eo declarata esse: ne illum aliqua parte Prophetici muneris spoliemus, aut seruum (quantumuis fidelem) vnigenito filio, & tanquam Eliezerum Isaaco in paternâ domo præferamus. Quod certe faciunt ij qui nihil ab eo putant hac in parte prætermisam, nihil ab hærede institutum, à Mose perfecta omnia, à Christo ne inchoata quidem, aut ad exitum non perducta. Quod autem de tam perfecta à Christo tradita disciplina affirmamus, id de disciplina totius Ecclesiæ communi atq; perpetua & necessaria, sine qua sancta hæc societas & Christiana Respublica sub rege suo contineri non possit, intelligatur. Illam enim aut à Christo traditam fateri necesse est, aut eum non solum Prophetico sed etiam regio munere spoliare. Quid enim est quod tam ad regium nomen officiumque pertineat, quàm ciuibus suis leges dare, & ea iura describere, quibus possint omnes Reipublicæ suæ partes contineri?

Papistæ quidem contra differunt, &

Pon-

ECCLESIASTICA. 8

Pontifici suo licere contendunt, Ecclesiam Dei arbitrato suo regere. Nos autem qui hanc blasphemiam & sacrilegam vocem detestamur, & Christum unicum Ecclesiae regem esse ex Dei verbo agnoscimus & profiteamur, quomodo dicemus, aut tantam & tam necessariam regij muneris partem ab illo neglectam esse, aut nobis permissam, ut qualem placeret fingeremus? Quod si nonnulli sunt, quorum oratio tam vehementer à seipsa dissentiat, ut Christum & Ecclesiae regem atque legislatorem esse concedant, negent tamen ullas de regendo populo suo leges condidisse, aut pauciores quam necesse esset, videant non solum quam parum à Papistis hac in parte dissentiant, sed & quam haec illorum oratio non sit in ipsum Christum honorifica. Nisi enim Reipub. suae statum omnem constituerit, magistratus ordinarit, singulorum munera potestatemque descripserit, quae iudiciorum forique ratio habenda sit, quomodo civium suorum lites finiendae: non solum minus Ecclesiae Christianae providit, quam Moses olim Iudaeae, sed quam à Lycurgo, Solone, Numa & ceteris

DE DISCIPLINA

cæteris exterarum gentium legislatoribus, Rebuspub. & ciuitatibus suis prospectum sit. Quid hîc fiet regno illo à Prophetis tam magnificè celebrato, vbi sceptrum illud æquitatis, vbi currus & quadriga illa, qua per mediam Ecclesiam vectus à Dauide describitur? Quæ vt propriè de futuro in cœlis Christi regno prædicantur, non ita tamen eò referenda sunt, vt non etiam hæc illius iniuria complectantur atque contineant. Quum enim regnum hoc ab illo non genere sed ratione tantùm differat, & quæ olim plenissimè cõplenda sint, hîc fere inchoentur, proportio quædam hîc consideranda est: & omnia illa de hoc etiam regno pro suo modo atque ratione exponenda. Ita vt quum de illo prædicatur omnia tam perfecto regimine administranda, ciues omnes morigeros, plenos scientiæ cuiusdam cœlestis & diuinæ cognitionis futuros, nullum in toto regno fore Cananæum, gentes extra ciuitatem Dei excludendas, & cætera quæ Prophetæ grauissimè & ornatissimè persecuti sunt: intelligamus etiam hæc certa quadam ratione ad huius regni

ECCLESIASTICA. 9.

gni statum referenda, & huius etiam regni administrationem iustam esse oportere, ciues non ignaros, sed quàm fieri possit scientes & peritos rerum maximarum, inquinatæ vitæ homines, & flagitijs atque sceleribus coopertos tanquãgentes & Cananeos eijciendos & profligandos esse, & Dei templum atq; Ecclesiam quàm fieri maximè possit integram ab omni pollutione & profanatione conseruandam.

Præterea verò & tota historia Evangelica, & Apostolorum scriptis arguntur: ex quib. apparet illum omnia plenissimè quæ necesse esset, de regno suo moderando atq; administrando tradidisse. Quàm sepe enim apud suos de hoc imperio disseruit, & hoc regnum quale esset declarauit? huius mundi res nimirum atque negotia non tractare, ea regere quæ ad mentem & conscientiam pertinerent: quales autoritate sua Ecclesiæ præesse vellet, nempe non magnates aliquos aut tetrarchas, sed Evangelij ministros: quàm accuratè Ecclesiasticorum iudiciorum, & controuersiarum finiendarum rationem constituit? vt ni-

DE DISCIPLINA

hil possit ad iustū imperiū & legitimam
 politiam desiderari. Quin & paulo ante
 quam à suis discederet, quam grauitet
 illis & sollicitè omnem hanc curā com-
 mendauit? quanta autoritate instru-
 xit cœli vel aperiendi vel occludēdi? &
 (quæ illius summa de hoc regno admini-
 strando cura & sollicitudo fuit) tum fe-
 rē quum triumphalem illum currū con-
 scenderet, quo post in summum cœli ca-
 pitoliū euectus est, vt patri asidēs, per-
 petuo regno frueretur: quā multa &
 quā anxie per totos quadraginta dies,
 de hoc regno disputauit? Hęc sunt enim
 illa παραγγέλματα καὶ ἐπιτάγματα, quib. Lucas
 & Matthæus narrant eum Apostolos &
 legatos suos de huius imperij admini-
 stratione instruxisse, & de quib. sanctè &
 religiosè obseruandis præcepit, vt ciues
 suos admonerent. Postquam autē in re-
 gio solio cōsediſset, annon videtur om-
 nia quæ non solum ad Ecclesiam primò
 constituendam attinerēt per Apostolos
 & Prophetas, sed etiam ad infinitum
 tempus conseruandam, per Pastores &
 Doctores prouidisse?

Act. 1. 2. 3. 4.
 Matth. 28.
 20.

Sed ne longior sim quàm in tam clara

ECCLESIASTICA. 16

re necesse sit, vnde factū est vt omnium Apostolicarum Ecclesiarū vna disciplina esset, eadēque descriptio, nisi formam ab ipso Christo acceperint, quam variare mutareq; fas esse nō putauerūt? Paul. quum hanc partē non magis quā reliquum Euangelium ab Apostolis accepisset (vt qui multos postea annos illos primū adierit, quā pulcherrimas Ecclesias constituisset) vnde acceperat totam illā Ecclesiæ constituendæ disciplinam, nisi de ea, vt de reliquo Euangelio, per reuelationē Christi edocuius sit? Sed vniuersum hunc locum de disciplina à Deo profecta, & Prophetica immobili atq; perpetua, & omnium Ecclesiarū communi, grauissima illa Pauli ad Timoth. de ead. conseruanda obtestatione concludamus. Qui quum discipulum suum, omnē domus Dei, quæ est Ecclesia, ad- 1. Tim. 6. 136 ministrandæ rationem docuisset, Denuncio (inquit) tibi in cōspectu Dei illius qui viuificat omnia, & Iesu Christi, qui præclaram illam confessionē Pontio Pilato p̄fessus est, vt hæc mādata sine labe & sine reprehensione custodias vsq; ad apparitionē Domini nostri Iesu Christi

DE DISCIPLINA

& cætera, quæ grauissimis verbis Apo-
 stolus persecutus est. Vnde primò colli-
 gimus, disciplinæ quam ea Epistola Pau-
 lus tradidisset, Deū omnipotentem au-
 torem esse, & seruatores nostrū Iesum
 Christum, vt qui eiusdem violatæ vltro-
 res atque vindices significantur. Tum
 constantem esse atq; immutabilem, quæ
 nulla hominum neq; gratia variari, ne-
 que autoritate frangi debeat, quum nō
 solum ἰντολή καὶ παραγγελία appeletur, sed
 iubeatur etiam ἄσπιλος καὶ ἀνεπίληπτος: cōser-
 uari. Postremò non certi alicuius tem-
 poris præceptum esse, sed perpetuum,
 & quod ad omnia Ecclesiæ tēpora per-
 tineat: quum tam disertè præceptum
 sit, vt vsque in aduentum Domini nostri
 Iesu Christi conseruetur. At verò nō ita
 multò post quantis corruptelis sanctif-
 simum mandatū deprauatum fuit? quot
 maculis, quibus sordibus corruppeba-
 tur? Tandem enim Satan πολυμήχανος il-
 le perdendæ Ecclesiæ artifex, obliuione
 grauissimæ istius Paulinæ contestatio-
 nis inducta, illas nō tantum ἐλεπόλες, sed
 etiam ἐλεκλησίας, auaritiam atque ambi-
 tionem, ad oppugnandam Ecclesiam at-
 tulit:

ECCLESIASTICA. II

tulit: quibus admotis, fortissima hæc eiusdem conferuandæ propugnacula conciderunt.

Quid verò tanti patroni atq; vltiores? quàm acerbè hanc non tantum negligentium hominum oscitantiam, sed improborum scelus atque perfidiam vindicarunt? Historiæ his de rebus conscriptæ testantur, quomodo paulatim cum disciplinæ corruptione, ipsa quoq; doctrina deprauata sit, donec tandem (vtraque extincta) ipsa quoque Ecclesia aboleretur. Nesciunt enim, ac planè quidem nesciunt, qui doctrina Euangelij contenti disciplinam negligunt, istarum tanquam geminarum sororum, aut fratrum eorum quorum meminit Hippocrates, eam indolem atque naturam esse, vt simul egrotare incipiant, & vtriusque morb. eodem tempore ingrauescere: vt propter summam coniunctionem & tam germanam naturam, alter ab alterius inualerudine atque infirmitate afficiatur, & valetudine conualescat. Quamobrem, quum Deus infinita quadam bonitate sua Ecclesiam hisce temporibus recollegit, & ex geminis

DE DISCIPLINA

fororibus doctrina tanquam maior natu conualuerit : ne impediamus quin (quemadmodū eius natura fert, nisi impediatur) disciplinam quoq; sua salute afficiat: vt quæ simul laborare cœperit, eodem etiā tempore releuetur, & præteritarum calamitatū memoria ad puriorem Ecclesiæ politiam instaurandā excitetur : nisi Deū ultorem, & Dominum nostrum Iesum Christū spretæ disciplinæ suæ vindicem ceruicib. nostris imminentē negligamus, ac tandem magna mercede cognoscamus, quàm illa Deo grata sit & ecclesiæ necessaria. Quāquam qd dico ne tandē cognoscamus, qui non multis ab hinc annis fuga ciuium & fratrum nostrorum tot bustis atq; funeribus, & horrenda Ecclesiæ nostræ vastatione edocti fuimus, quàm illa superiorum non satis sincera Ecclesiæ reformatio Deo nostro displiceret?

Sed vt eò vnde egressa est, se referat oratio, ex his quæ dixi, satis patere arbitror quod initio proposui, disciplinæ regulā atq; formam non ab hominū institutis atq; commentis petendam esse, sed ex solo Dei verbo hauriendā. Quod

ECCLESIASTICA. 12

vt illis Ecclesijs in quib. omnia ad Dei
 verbum reformata sunt, puritatis & sin-
 ceritatis diuturnus custos extitit : ita
 omnes ferè corruptelæ, quibus hodie
 Ecclesia nostra laborat, non aliunde ma-
 narunt, quàm quòd relictis purissimis
 sacræ Scripturæ fontibus, Papistarum
 cõmentis voluerimus tanquam putidif-
 simas sentinas consecrari. Video enim
 architectos Ecclesiæ nostræ in ea restau-
 randa soli doctrinæ intentos, de discipli-
 na non laborasse, & talem ferè qualem à
 Papistis acceperint retinere : vt omnis
 penè Ecclesiæ nostræ regēdæ ratio nō ex
 Dei verbo, sed ex iure Canonico & Pon-
 tificū decretis deriuetur. Quod siue ig-
 norantia temporū illorū, siue negligē-
 tia, seu cupiditate honoris & gloriæ, seu
 opinione quadā, eam disciplinā potuis-
 se ad tēpus tolerari, siue quocunq; alio
 consilio factū sit, magno Ecclesiæ nostræ
 damno atq; incōmodo factū esse dubita-
 re non potest, qui eā penitus cognorit,
 & diligētius cogitet quàm exiguus fru-
 ctus ex tam diuturnis in Euangelij præ-
 dicatione laborib. redūdarit. Ex hoc eo-
 dem iure Canonico, tanquam ex equo

DE DISCIPLINA

Troiano, tota illa Romana Hierarchia, Primates, Archiepiscopi, magnates illi, qui se Episcopos appellant, Cancellarij, Archidiaconi, & eorum famuli officiales, Commissarij, & reliquæ sordes exierunt: à quibus Ecclesia iamdiu capta, quodammodo in seruitute detinetur. Hinc forum illud Romanum, in quo turpissimus dispensationum (vt appellant) nefariarū mercatus, & omnis questuosa perdendæ Ecclesiæ ratio exercetur.

Vtinam verò quū Papistæ eijciebantur, vnà cum his opibus & impedimentis suis exire coacti fuissent, nec tam cupissemus his præclaris spolijs fieri ditiores. Non est hoc (mihi credite) Egyptiorum gemmis ditescere, sed vlceribus laborare. In aures & ornamenta hæc peregrina quæ cõparauimus, conflando vitulo, quàm illustrando Dei tabernalo aptiora sunt. Quare remittamus hæc vnde profecta sunt, & seriam aliquando Ecclesiæ reformationem meditemur, & Pontificalium atque Canonici istius iuris, quo nihil est ἀκυρότερον, quodque primum & maximum in disciplina

plina

plina nostra peccatum, & reliquorum omnium fontem atque causam esse conquerimur, auctoritatem abrogemus: & in noua reformatione hoc primum caput statuatur, vt omnia ad Dei verbum quam fieri potest accuratissimè exigantur: ex his tabulis iura nostra deriuentur, & tantum in Ecclesiasticam disciplinam admittamus, quantum possit Dei ipsius voce atque testimonio confirmari. Atque sic nobis disciplina generaliter definita sit.

Nunc reliquum sermonè, (vt omnis fere politica doctrina distribuitur) in duas partes diuidamus. Quarum prior in ijs explicandis versetur, qui munus aut procurationem aliquam in Ecclesia exercent. Altera autem pars reliqui corporis Ecclesiæ, & tanquam ciuium munus & officium breuissimè perstringet. Neque enim (vt inquit Apostolus) totum corpus vnum membrum est, neque omnes Prophetæ aut Doctores sunt: sed distinctio quædam est atq; varietas officiorum atque membrorum. qua vniuersum corpus continetur. Quam omnem varietatem atque differentiam ipsis se-

DE DISCIPLINA

I. Cor. 16.
Heb. 13. 24.
 re Pauli verbis in hæc duo genera distri-
 buimus, qui ad Corinthios alios *συνεργή-
 τας καὶ κοινῶντας* id est, operâ suam ad reli-
 quæ Ecclesiæ salutem conferentes, atq3
 laborantes appellat: reliquum verò Ec-
 clesiæ corpus fratrum & sanctorum nomine
 comprehendit. Eod. ferè modo Apосто-
 lus ad Hebræos Ecclesiâ *ἐκ τῶν ἡγμένων καὶ
 πάντας τοὺς ἁγίους*, in eos, qui Ecclesiæ quo-
 dammodo duces ad omnia & autores
 sunt, & reliquos sanctos distinguit.

Sed Ecclesiasticorum munerum quædam
 ordinaria sunt in Ecclesia atq3 ppetua,
 quædam verò extra ordinem & tantum
 ad tempus aliquod vsurpata, postea in Ec-
 clesia vigere desierunt. Primis enim illis
 temporibus. incredibili quadam Dei bo-
 nitate erga nascentem populum suum,
 cœlestia quædam dona magna & singu-
 lari varietate conferebatur: quæ post vt
 Ecclesia cepit adolescere, & Euangeli-
 um illis miraculis satis confirmaretur,
 conferri amplius desierunt: & certa quæ-
 dam cœpit atq3 cõstans Ecclesiæ procu-
 randæ ratio constitui. Ac reliquis quidẽ,
 quæ potius (vt Paulus appellat) *χαρίσματα*
 quædã atq3 dona quàm stata Ecclesiæ
munera

ECCLESIASTICA. 14

munera habebatur, nemo dubitare potest, quin gratijs illis cessantib. planè defierint De Apostolorum autè munere, Euangelistarum & Prophetarum difficilior quaestio est. Verum quum hæc omnia in verbi prædicatione versentur, abrogationis seu cessationis istorum munerum probationem in eum locum reijciemus, quo verbi diuini interpretes in suas species distribuunt.

Interim verò extraordinarijs ommissis, de ordinarijs Ecclesie muneribus dicam. Quorum quum alia simplicia sint, alia composita, de priori & simpliciori parte, unde & hæc posterior ferè tota emanat, primo loco fusius (vt res ipsa postulat) atque vberius disputabo. In omni verò tali munere Ecclesiastico illud imprimis tenendum est, certam quandam singulorum munerum mandandorum rationem esse, quam expectare oporteat, & quæ cum ad imponendam tum suscipiendam quamcumque procuracionem necessario requiratur. Illa autè muneris mandandi ratio (siue creationem seu designationem, siue etiam magis hoc loco ab Ecclesiasticis scriptoribus. vsitato vocabulo vocationem appellare placet) Dei quædam est ad aliquam procuracionem

DE DISCIPLINA

nem in Ecclesia sua gerendam ea ratione quam de singulis mandandis constituit ordinatio. Huius autem vocationis in quocunque Ecclesiae munere suscipiendo atque obeundo maxima semper necessitas habita est, ut nemo legitime munus aliquod in ea gerere putaretur qui non intus Deum autorem vocationis suae haberet, foris autem Ecclesiam ex Dei ordinatione munus illud deferentem. Generale enim est illud Apostoli, neminem sibi honorē assumere, nisi qui vocatus sit, sicut fuit Aaron. Neque enim haec de necessitate vocationis doctrina ex Aaronica illa nobilissima planta ita una cum ipsis amygdalis semel effloruit, ut post etiam una cum illis ex arbore deciderint, sed hodie etiam Mosis sic ingenio & labore sata floret Aaronica Amygdalus, ex qua licet hanc doctrinam omnibus non modò Amygdalis sed pretiosissimis quibusque fructibus nobilitatem colligamus.

Numer. 16.
32. 35.

Atque eodem ferè loco apud Moysen insigne Dei iudicium recensetur, quo videtur Deus legem (ne quis Ecclesiam sine sua autoritate usurparet) in omnem-

ECCLESIASTICA. 15

tempus sancire voluisse, quum cœlum atq; terra tantam & tam effrenatam audaciam intueri ferre q̄ non possent: sed illud tanti sceleris reos igne consumpsit, hæc dehiscēs viuos deglutierit. Quod nobis æterno documento esse debet, nō tantum (vt inquit Moses) nequis thura coram Deo incendat, qui non ab Aaron profectus attollendi ius successione quadam obtinuerit: sed ne quis vnquam cōstitutam in Ecclesia sua à Deo rationem & ordinem perturbaret, & arrogaret sibi honorem, quem nullo iure consecutus sit. Ad hunc etiam locū pertinet quod de Perez Vzzæ memoratur, ^{2-Sam.6.7.} qui quum tantum Leuita esset, & præter officij sui rationem arcam Dei ruituram sustineret, quam solis sacerdotibus licebat attingere, subita morte percussus est. Ita Deus Vzzæ Leuitæ (cuius munus sacerdotio quodāmodo affine & cognatū esset) aliquid vel optimo animo atq; voluntate præter vocationem suam audenti nō magis pepercit, quàm antè Aaronis propinquis condonaue-
rat. Quod si adhuc grauiora testimonia ^{2-Reg.17.5.} requirimus, ecce Azariam regem, qui
quum

DE DISCIPLINA

quum regno non contentus sacerdotiū inuaderet, lepra percussus est. Ita disciplinam hanc non tantum semel sed sæpius horrendis atq; grauissimis pœnis Deus obsignauit, vt perpetuam vel constantē in Ecclesia legem sanciret, quam nulla esset tam proiecta ad omne scelus patrandum audacia, quæ violaret.

Quamobrē quum Deus nulli vnquā ordini aut dignitati tantam audaciam condonarit, sed Leuitas & ipsius Aaronis domum atq; familiam, Abiramū & Darhamū principes, Azatiā etiam regē tam grauiiter atq; seuerē vltus sit: merito deouerat nos in tantis personis tam acerba vindicta, ignis cœlito immissus, terra dehiscens, subitanea mors, & teterimus morib. deterrere, ne sacra munera à voluntarijs magistratib. & Ecclesiā sine vlla vocatione capeissentib. profanari patiamur. Verū quā parum deteruerint, & quā neglecta hac in parte disciplina sit, in qua constituenda Deus tam anxie & solícite laborauit, satis superque constat, quum Papistici sacerdotes Euangelium, mulieres & obstetrices baptismum, Cancellarij, Archidiaconi,

ECCLESIASTICA. 16

coni, Officiales, Commissarij, & id genus reliqui disciplinam sine vel vlla omnino, vel legitima vocatione administrant.

Atq; quod ad Papisticos sacerdotes attinet, eos dico qui nulla vnquam noua ordinatione ad legitimum ministerium delecti sunt: sed tantum horrèdis illis sacris freti, quib. ad viuos & mortuos suo sacrificio expiandos, id est Christi seruatoris nostri sacrificium abolendum initiati, ad Ecclesiam gubernandã accesserunt, & Euangelium atq; sacramenta iam administrant: quis negarit tam proiectam audaciã Dei iustissimis de vocationis necessitate latis legibus & institutis repugnare? Quantũuis enim vncti & peruncti sint, potestatemq; ab Episcopis suis sacrificandi pro viuis & mortuis acceperint, tamẽ illo oleo atq; vnguento atq; ea sacrificandi potestate accepta, in sacrũ Euangelij & sacramentorũ ministeriũ non inaugurantur. Oleum hoc prophanum est, nec cuiquã facit facultatẽ Dei mysteria dispensandi. Alia quadã vnctione Dei ministri instituantur, quã Christus ipse parauit & misit,

DE DISCIPLINA

Matth. 23. 19. ferit, quum Apostolos suos emitteret vt prædicarent Euangelium, & eos qui crederent baptizarent. Quæ quum ad illos vngēdos nunquam adhibita sit, cur aut profano ore Euangelium prædicare permittuntur, aut impuras manus sacris Dei mysterijs admouere?

Sed & ipsi (dicit aliquis) manuum impositionē acceperunt, & ad Dei cultum, vt tum quidem omnes sentiebant, ordinati sunt. Ego verò etsi fateor eos manuum impositionem accepisse, neque hic quæro à quibus acceperint: nego tamen vnquam ad legitimum ministerium delectos esse, & manus illas in alium finem impositas esse affirmo, qui cum Euangelij ministerio maximè pugnat: vt nullo modo hoc iustum veri Pastoris munus haberi debeat. Ac contrà quidem, tantum ab eo differt quantum inter veros Dei sacerdotes, qui ex Dei institutione ad sacra gerenda Ierosolymis creabantur, & Israëliticos vitulorū sacrificulos: vt ad tam pugnantia inter se munera eadem designatio atque institutio non possit sufficere. Sic enim omnes omnium & regnorum & Rerum-
pub-

publicarum magistratus inter se differunt, & varietate finium distinguuntur: sic qui ad consulendum adhibentur, senatores: prætores, qui ad iudicandum: qui ad censum habendum, censores appellantur. Eodem modo in Ecclesia alius ad docendum, alius ærarium ad ministrandum ordinatur, & singula officia pro forma creationis distinguuntur.

Qua ratione etiam Apostolus ad Hebræos Christi sacerdotium à Legali sacerdotio distinguit ex illis verbis, iuravit Dominus, &c. quibus Christus à patre suo sacerdos ordinatus sit, cum Leuitici sacerdotij ordinatione comparatis, eius sacerdotium tum ab illo altero valde diuersum, tum etiã illo longè amplius atq; nobilius esse confirmat. Christus enim (vt disputat Apostolus) secundum ordinem Melchisedech instituitur: vt ex ipsis conceptis verbis ex Psalmo repetitis apparet. At Legis sacerdotes fiunt secundum ordinem Aaronis. Christus in æternum: illi tantum ad breue & exiguum huius vitæ tempus. Deniq; ille cū iuramento, isti nulla iurandi forma adhibita ordinantur. Vt non solum

D aliud

DE DISCIPLINA

aliud atque diuersum ab eo esse, sed mal-
to amplius atque angustius confirme-
tur.

Quam tam accuratam Apostoli dis-
putationem si imitemur, & ministrorū
institutionem, quæ his fere verbis apud
Matthæum à seruatore nostro concipi-
tur: Prædicate Euangeliū, & quæ sequi-
tur, cum illa Papisticorum sacerdotum
ordinatione ad viuos & mortuos suo sa-
crificio expiandos contulerimus: an-
non luce clarius apparebit quàm hæc
duo munera inter se non solum varia
sint, sed planè cōtraria atq; repugnan-
tia? Quid enim commune est inter pa-
storem & sacerdotem? Quid inter Euan-
gelium & sacrificium? Aut quid potius
tam pugnans cū Euangelij prædicatio-
ne, quàm nouum hoc sacrificiū, quo vi-
uorum & mortuorū peccata procuren-
tur? Sacrificiū quidem Deo gratū est, &
ὁσμήν ὁσμήνας καὶ θυσία δακτὴν, vt alia quadā
de re loquitur Apostolus: quam mini-
stri acutissimo illo diuini verbi gladio
veterem hominem nostrum tanquam
victimam trucidant, atque iugulatam
Deo offerunt, neque verò vlla Deo gra-
tior

ECCLESIASTICA. 18

tior hostia esset potest, quàm quum mortificatis carnis concupiscentijs super illius altare offeramur. Sed tantum abest vt hoc sacrificio vlla peccata expientur, vt quantum ei hac in parte tribuamus, tantum de CHRISTI vnici sacerdotis nostri sacrificio detrahatur.

Sed sacrificij nomine sacrae Cœnae administratio, & per eam reliquum ministerij munus designatur. Papista quidem hoc aliquis dixerit, qui Missam pro Dominica Cœna venditat. Nos autem, qui ex Dei verbo in solo Christi sacrificio acquiescimus, & omni alia spe deposita ab ira Domini ad vnicum crucis suae altare confugimus, fateamur quod credimus, nihil cū sacra illa Cœna tam pugnans esse quàm missaticam idololatricam: nihil mortis Christi cōmemorationi tam contrarium, quam nouū hoc altare, quod contra crucis Christi altare crexerunt. Quamobrem quum tanta sit rerum ipsarum atq; munerum non tantū varietas atq; dissimilitudo, sed contrarietas atque repugnantia, manifestum est neminē posse eadem ceremonia

DE DISCIPLINA

ad duo tam inter se diuersa munera obeunda designari, nec permittendos esse Papisticos sacerdotes Ecclesiæ Dei sine nouo delectu atque creatione inferuire. Quando autem & quomodo admitendi sunt, postea suo loco dicetur, quâ de neophytis differemus. Sed de Papisticis sacerdotibus nimis multa.

De obstetricibus atque mulieribus eam partem publici muneris sine vllò Dei mandato, ac potius contra expressum Dei verbum assummentibus, vt infantes de vita sua periclitantes baptizent, pauca nobis hoc loco addenda sunt. Quod tamen mihi necessariò faciendum non existimarem, vt tam absurdum errorem conuincerem, si post tot annos quib. singulari Dei clementia erga nos sacrum illius verbû liberè & sincerè annunciat, adhuc quæ vis adoptionis, quæque fœderis, quale æternû illud Dei in Christo de nostra salute consiliû, quis sacramentorum & nominatim baptismi vsus sit intelligeremus. Non enim dubium esse potest, ab his fontibus sordes has in Ecclesiam profluxisse, vt propter eorû quæ diximus ignoracionem, quosdam

ECCLESIASTICA. 19

quosdam in eo loco Iohan. Nisi renati ^{Iohan. 3.}
 fueritis ex aqua & Spiritu sancto, non
 potestis ingredi in regnum cœlorû, vi-
 deamus ita offendisse, vt baptismum ad
 salutē consequendā necessarium, & non
 baptizatos æterno exitio deuotos esse
 existimarent. Quum tota Scriptura, ad
 cuius analogiam hic locus exponen-
 dus est, apertè doceat, electos ratione
^{ὁδὸν} ^{τῆς} ^{ἰσθρίας} fœderis & ^{ὁδοῦ} ^{τῆς} ^{ἰσθρίας}, in Christo ser-
 uari: Abrahamum etiam ante acceptū
 circumcisionis signū (cuius ea vis erat
 quæ hodie est nostri baptismi) iustum à
 Deo existimatum esse, sacramentis fœ-
 dus & promissiones non fieri, sed obli-
 gnari: idq; nō vt Dei verbum in seipso,
 quod per se constans est, certum, immu-
 tabile, nec vllam aliunde fidem aut con-
 firmationē desiderat, sed in nobis, quo-
 rû infirmitas ad ^{πληροφορίαν} fidei his ad-
 iumentis opus habet, confirmetur: vt
 quum Deum salutē nostram sigillo suo
 confirmasse, & sub signo habere videa-
 mus, tutius discamus in illius fide atque
 custodia acquiescere. Ioh. autem locus
 siue ad Spiritum sanctum (qui vt alibi
 per ignem, ita hic per aquam designa-

DE DISCIPLINĀ

tur, & huius de qua differit seruator no-
 ster *παλιγγενεσίας* autor est) siue etiam ad
 ipsum baptismum referatur, nullo mo-
 do salutem nostrā ad quamuis aquæ a-
 spersionem restringit, sed ad sacramen-
 tum. Sacramentum autem sine ministro
 nullum est, vt nec mandata sine lega-
 to. Etsi priuatus aliquis panem ex Chri-
 sti institutione frangeret, & alijs in eius
 mortis commemorationem cōmunica-
 ret, ecquis illā sacram cœnam Domini,
 ac non potius sanctissimi mysterij pro-
 fanationem esse dixerit?

Atque ne sic quidem quā a ministro
 præbentur, externo baptismo aditus no-
 ster & ingressus in cœlum tribuendus est:
 nisi quatenus sacramentis propter ar-
 cētissimam rei significatā cum ipsis sym-
 bolis coniunctionem, vsitata quadā scri-
 pturis in hoc genere loquendi formula,
 tribuitur, quod ipsi rei, cuius est sacra-
 mentum, tribuendum esset. Quata-
 men forma Scriptura non vtitur in sa-
 cramentis, quum sermo est de ijs qui
 certis causis impediuntur ne obtinere
 possint, sed in ijs tantum qui obrinue-
 runt, & eorum participes facti sunt. Nō
 est

est ergo ea baptismi ad salutem necessitas quæ à multis fingitur, vt hac de causa sanctum Dei institutum (quo solis ministris sacramenta administrare licet) profanetur.

Quam vero aliam huius profanationis causam cōminisci possint, non satis intelligo. Ac mirum mihi profecto videri solet, quòd tali tempore non viros potius (etiamsi priuatos) ad tale negotium adhibuerint: minus enim certè in eo peccatū esset. Mulieres enim vno lapide longius ab hoc officio remouentur, quibus hæc tractare nefas est, non tantum quia priuatæ, sed etiã quia mulieres. Sexus enim ipse à Paulo à publico aliquo munere in Ecclesia obeundo arcetur, & *ἰουδαῖα* collocatur. Qua illis vacatione atque otio per istos frui non licet, à quibus ad hæc negotia gerenda, & *ἀδελφῶν* tam disertè veritum excitantur. Atq; si propter eam quam sibi cōminiscuntur necessitatē, hoc illis dandum sit, cur non etiã ob eand. necessitatem & Dominicæ cœnæ & ipsius verbi administrationē permittunt? Quare quum hac Paulina sanctione ab omni

DE DISCIPLINA

Ecclesiastici muneris administratione arceantur, & indigna Christi instituti violatio, & baptismi profanatio sit, mulieribus & obstetricibus facultatem hanc in Ecclesia concedere, diuina quædam *μαθητικὴ* hic adhibenda est, vt Ecclesia nostra tanto & tam scædo errore lenetur: statuendumq; omnino quod Deus præcepit, ne ij qui non modò ad Dei legationem obeundam delecti non sunt, sed nec possunt quidem vllò modo deligi, legationis dignitatem violare, & eius auctoritatem atque mandata ementiri audeant.

Restat iam vt in Archidiaconos, Cancellarios, Officiales, Commissarios, & id genus reliquos, qui nulla verbi Dei auctoritate freti, totam Ecclesiam gubernandi, de causis ad Ecclesiasticum senatum pertinentibus iudicandi, atque adeo non tantùm plebē, sed ipsos etiam ministros arbitrato suo corrigendi atque mulctandi ius potestatemque sibi assumunt, *ἀνακρίναμεν*. Qui quam *ἀπολογία* nobis in eorum creationem inquirentibus afferre possint, quæ signa, quod sigillum vocationis suæ ostensuri sint non
satis

fatis intelligo : quum sacræ literæ non modò hæc illis gubernacula non committant, sed vniuersum hoc genus ignorant. Neq; enim in vlla parte earum tabularum quib. seruator noster vltimam voluntatē suam testatus est, & orbæ Ecclesiæ suæ tutores designarit, istorum tutelam vel minima aliqua significatione ostendit : sed Apostolorum, Prophetarum, Euangelistarum, quibus ad certum tempus eius tutela incumberet, post etiam Pastorum & Doctorem seniorum meminit, qui perpetuam eius procuratorem sustinerēt. Sine verò tanti testatoris voluntate nō tantum partem aliquam huius curæ sibi assumere (quod tamen sine testamenti violatione fieri non posset) sed vniuersam procuratorem, idque abdicatis legitimis curatoribus & suæ potestati subiectis, ac tanta vi in alienam possessionem inuadere, vt dominū depellas, & tibi parere rogas : non modò iuris aut æquitatis nullā defensionem habet, sed magistratus auctoritatem ad tanti sceleris indignitatem corrigendam & castigandam desiderat. Atque quæ est ista rerum omnium tanta

DE DISCIPLINA

perturbatio atque confusio, ut Diaconus relicta sua pauperum procuratione alienam assumat, Pastoribus & senioribus (non tantum Ecclesie) imperet, quibus ex Dei mandato subijcitur? Leguleios & Canonistas Theologorum & ministrorum autoritatem vsurpare? Omitto plerosque eorum Papistas esse & ad clauum sedere, quibus ne in sentina quidem locus esse debet. Hoc enim hominum vitium sit: de re ipsa loquor.

Sed Episcopus, dicit aliquis, hanc potestatem ex Dei verbo habet, illi deinceps ab Episcopo, cuius officio hac in parte funguntur, & autoritatem exercent. Quid Episcopus habeat, & aequalē atque cōmunem cum pastoribus & senioribus administrationem gerere, non singularem aliquam atque propriam, postea suo loco videbimus. Sed ponamus soli Episcopo hanc potestatem esse permissam, ut ille subiectam Ecclesiam ex Dei verbo regat atque gubernet: an etiam ut ipso oscitante atque dormiente, alij illius officio fungantur? Atque ut hoc liceret, vicaria aliorum opera uti, tamen non quouis, sed tantum eiusdem ordinis ali-

ECCLESIASTICA. 29

aliquis, cui idem quoque conceditur, & qui æquali loco dignitatis sit, substitutus esset. Neque enim prætoris urbani in republica potestas cuius permitti & à quocunque suscipi potuit, sed tantum ab aliquo eiusdem ordinis delecto & probato viro: ut nec consulum apud Romanos, nisi ab ijs qui essent consulares. Quanto minus claves illas domus Davidicæ cuiquæ credi ac committi oporteat, nisi cui filiusfamilias, qui paternam domum administrat, credendas & committendas esse censuerit? Quantum enim periculum est ne remerè quævis claudant & aperiant ac non ex heredis mandato, sed libidine sua singula administrant, margaritas Dei suis proiciant, sacra mysteria prostituant, alienos admittant, domesticos reiciant, omnia denique insigni quadam peruersitate profanant atque confundant? Atque ipsa quidem experientia iam edocti sumus, quam turpiter errarint qui illis tantarum rerum custodiam crediderunt, qui hæc eadem quæ commemoravi sæpius accidisse vidimus, atque hodie etiamnum videmus, ut ex hoc foro aliquis lucelli sui causa

honor

DE DISCIPLINA

honestissimos regni Dei ciues, quantum in illis est, de cælo deiciant, & in inferos ipsos deuoeant atque præcipitent: hostes vero sapissimè ciuium loco habeant, ac cum illis omnes cælestis regni prærogatiuas atq; iura communicent. His enim ferè accidit quod mercenarijs illis, de quib. seruator noster Ioh. 10. vt cum non suo sed alieno munere fungantur, nihil curæ habeant qua quid que fide gerant, sed pro suis commodis ac voluntate omnia administrant.

Sed de his rebus post (vt spero) dicemus fusius. Nunc pergamus: atque vt vtrumque illis concedamus, & Episcopum hanc autoritatem habere, & alios quoscunq; sibi ad eam exercendam adhibere posse: tamè ad perpetuum munus in Ecclesia & ordinarium sine iusta ac legitima ordinatione (quæ, vt postea dicitur, electione & ordinatione constat) qui tandem licere existimabimus? quum generale sit, & ad omnes Ecclesiam procurâtes sine vlla exceptione pertineat, quod primo loco tanquam totius huius disputationis fundamentum posuimus, ne quis sibi honorè assumat,
nisi

ECCLESIASTICA. 23

nisi qui vocatus sit, ut fuit Aaron. Illi vero Arch. & Cancellarij quum sola Episcopi voluntate, & reliqui eorum designentur, nihilque eorum ad eos creandos adhibeatur, quæ in omni Ecclesiastici muneris functione imponenda, adhibenda esse docebimus, nulla electio, preces nullæ, nulla ordinatio, nulla manuum impositio, & id genus alia quæ requiri in tali re & solent & debent, ac vix quidem quæ ad honestiorem aliquem in Republica magistratum constituendum adhibentur: fatendum omnino est, quod res ipsa clamat, & certissimis argumentis euicimus, totâ hanc turbam auctoritatem suam (non dico hoc loco quam legitimam) in Ecclesia sine vlla vocatione exercere. Quare cum tot voluntarij senatores & alij publica munera gerentes in Ecclesiam ingressi sint, atque hoc grauissimè (ut supra ostendi) iram Dei comoueat: quod Romani singulis lustris faciebant in omnibus ordinibus, cur decimo quinto demum anno, postquam Dei gratia sacrum eius Euangelium inter nos annunciatum, in Ecclesiasticis muneribus non facimus,

ut

DE DISCIPLINA

ut eorum census habeatur, ut iusta au-
 toritate atque legitima, ab iniusta &
 iniqua distincta, impudentes magistra-
 tus, & nulla neque Dei nec Ecclesiæ au-
 toritate ad publicum munus in Ecclesia
 gerendum adhibiti, muneribus suis ab-
 eant, & honoribus abdicentur? in sin-
 gulorum vocationes inquiratur? electio-
 nem atque ordinationem, literas sigil-
 la vocationis commonstrent? genealo-
 gias suas explicent atque euoluant? vir-
 gas coram arca Dei collocent? & qui c-
 lectionis suæ signa non ostenderint, ge-
 nus ab Aarone repetere non possint, ac-
 quorum virgæ non effloruerint, ab il-
 lis muneribus quæ iniquissimè usurpa-
 runt, iustissima verbi Dei autoritate ab-
 iudicentur?

Sed de necessitate vocationis satis
 multa: utilitatem atque fructum do-
 ceamus. Qui mihi quidem tantus videri
 solet, ut si nulla eius contemptæ aut
 neglectæ pœna esset, tamen propter in-
 credibile eius usum, & præstantissimos
 fructus expetenda expectandaque sit.
 Quid enim tam prodesse potest ad ani-
 mos nostros cõtra quævis pericula, quæ
in

ECCLESIASTICA. 24

in ea fideliter versantibus impendere solent, quã diuinæ autoritatis cogitatio, qua freti in ea statione insistimus, & quæ nos contra omnes omnium inimicitias atque insidias defensura sit? Tum demum enim consciëntia nostra nullos neque ventos neq3 fluctus pertimescit, quum Deo autore nititur, & illius præeuntis vestigia persequitur. Huc accedit etiã illud, quòd ij quib. præficimur, nulla re magis in officio contineri possint, & ad ea quæ decet obeunda persuaderi, quàm quum Dei illa mandata esse intelligunt, cuius legatione fungimur, ac eam solum autoritatem quam diuinam iudicant, reuerentur.

Huius rei clarissimũ exemplum habemus in Dauide, quem sepe cadentem atq3 labentem sustinuit, sæpe etiam afflictum atq3 oppressum excitauit, quòd non sua quadam ambitione (vt inimici criminabantur) sed ex Dei vocantis, & per Samuelem Prophetam ad regnum ordinantis autoritate ad Rempublicam gerendam accessisset. Atq3 huius quidem creationis maiestas Israël, id est decẽ tribus, quæ se per totos septem annos

DE DISCIPLINA

annos ad illius Imperium non adiunxissent, tandem ita affecit atque commouit, vt quem antè dedignabantur, tandè aliquando regem suum libenter agnoscerent. Hinc etiam est quòd tam diligenter Paulus in singulis fere Epistolarum suarum initijs, se Apostolum & seruum Dei esse præfatur, quòd apud Corinthios tam sollicitè de Apostolatu suo illis persuadendo laborat, quem à falsis quibusdam fratrib. oppugnatum esse perensit, vt autoritatem suam apud Ecclesiam diminuerent. Neque verò vlla re alia in infinitis suis periculis molestijs atque laborib. Euangelij causa susceptis confirmabatur, nisi quòd Deum illi in eo munero obeundo, ad quod ab illo designatus esset, affuturum esse consideret. Quo tanto fructu si moueamur, Dei vocè ad publicum aliquod munus in Ecclesia sua gerendum expectemus: planissimè autem nobis de illius Imperio atque autoritate constet, ne postea pseudothyro in Ecclesiam ingressi, Deum huius ambitionis vindicem, refractarium populum, conscientiam ad omnia non tantùm grauiora pericula, sed leuif-

lenissima quæque terriculamenta vacillantem atque contremiscentem experiamur. Ergo ad omnia Ecclesiastica munera suscipienda atq; obeunda Dei designantis autoritas expectanda est, atque ita quidem expectanda, ut eam nulla fraude aut inhonestis artibus ambiamus.

Neque verò hic quisquam donâ & suâ dignitatem ostendet, quibus fretus tanquam candidatus honores ambiat. Quantumvis enim ad quamcunq; procuracionem gerendâ instructus esse videatur, tamé nihil hic temere sine Deo audendum est, qui ad res suas quos ipse volet adhibebit. Samsonis quâ incredibile robur fuit, & (ut ait ille) *ἄξιον τοῦ ποσειδῶνος*, in sacra Iudicum historia memoratur. Nisi tamen ille Domini Nazarenus natus fuisset, & ad liberandum populum ab utero matris suæ delectus, Philistæos vicisci, & gentē suam ab eorū potestate eripere atq; vindicare non debuisset; quin potius vires illas & laceratos (tanquā tela sua Philoetetes apud Sophoclem) pennigero non armigero in corpore exercere. Neque verò Salo-

E. moni.

DE DISCIPLINA

moni Rempublicam attingere & præclaram illam sapientiam in ea regenda exercere licuisset, nisi Deus illum delegisset, qui patri Dauidi in regio solio & regni administratiõe succederet. Et suo quidem merito Absolomus & Adoniah ^{ιαυρης Αοξάλοτ} vt loquit Apostolus, reiecti sunt: vt qui à Deo delecti & illo Imperio digno habitus esset, imperaret. Vt simili in causa Core & tota illa ^{υνωια}, ac post etiam Azarias iustā repulsam passi sunt, quū honores atq3 ministeria præter Dei volūtarē appeterēt. Nouit enim Deus familiæ suæ moderari, & pro ea fide quam in singulis esse intelligit, quid cuiq3 credendum atq3 committendum sit. Vt qui in illius iudicio non acquiescat, sed aliquid præterea appetat, atq3 adeo omni ratione ad se attrahere conatur: illū aut malitię aut stultitię in domo suæ administratione arguat, ac ppter ea grauissimi sceleris reus sit, necesse est.

Neque vero hic illud Apostoli nobis opponant, eū qui Episcopatū desiderat, rem præclaram appetere, vt candidatorię petitionis ambitionem confirmet. Quum tantum abest vt his verbis

ECCLESIASTICA. 26

ad Episcopatū ambiendum inflamme-
mur, vt contra Apostolus fr̄num cupi-
ditati nostræ iniecisse videatur. Quod
enim opus præclarū dicit, quo putamus
pertinere, nisi vt simul etiam quàm diffi-
cile sit admoneat, & singularis cū pieta-
tis tum doctrinæ hominem desiderare?
Sic enim sequitur, Episcopum integræ
& inculpatæ vitæ hominē, sobrium, con-
tinentem, liberalem, mansuetum, aptū
ad docendum esse oportere. Atq; hæc
Episcopatus præstantia est quā hoc lo-
cō ostendit Apostolus, & quam alibi ita
admiratur, vt neminē tanto muneri ob-
eundo parem esse existimet. In quo non
tam inflāmatur quàm restringitur am-
bitio: quum rei difficultate atq; graui-
tate moneamur, ne quid hic temere au-
deamus, sed omni potius studio, cura, di-
ligentia, cogitatione tanto oneri susti-
nendo nos cōparemus. Verbū *ἰδιουσίῃ*,
quod desiderare aut expetere significat,
malè ad ambitū & petitionē ministerij
trasferunt, quū Apost. sanctū quendam
amōrē atq; zelū illustrandæ Dei gloriæ
& ædificandæ Ecclesiæ significet, qui cupi-
piat quidem aliquando posse se Deo &

DE DISCIPLINA

Ecclesie inferuire, qui hoc quotidie meditetur atque cogitet, ad hoc se paret atque exerceat, & in eo omnes curas suas cogitationesque consumat: sed tamen qui Dei vocem & Ecclesie auctoritatem expectet, neque tempus vocationis sue immaturo quodam & precipiti ardore ac praepropera quadam atque ambiciosa cupiditate antevertat.

Ac Christum quidem seruatorē, omni diuina sapientia instructissimum, ad vigesimum ferē aetatis suae annum delituisse legimus, & Patri sui vocem illam expectasse, qua celebratus dilectus filius, in quo vno acquiesceret, ad legationem suam obeundā emitteretur. Disputarat quidem semel antē cum doctoribus in templo: sed illa iusta publici alicuius muneris executio nō fuit, sed quasi velitatio quaedā, & primae hastae, quas tum leuiter iactans se ad iustum certamen & grauiorem pugnam, quae postea sequuta est, exercebat. Similiter faciūt Apostoli, qui non sine illius mandato & ordinatione sese in Ecclesiam ingerunt, sed vocem illam expectarunt, Ite, praedicate Euangeliū, & credentes in nomine meo

meo baptizate. Eadem modestia in veteris Ecclesiæ Episcopis apparet, quando quidem illa incolumis atq; integra permansit. Postea enim ut per fraudem ad dolum in Ecclesiam ingredi non dubitarunt, ita semel ingressi nihilo maiore neq; modestia neq; fide in ea versati sunt. Quin quo contineamus illud *αὐτοδουλοῦντες*, & animi sancto desiderio & studio nostro atq; voluntate contenti ab istis sordibus caueamus, exempla hæc tam augusta, tanquam legem quandam de ambitu nobis latam esse existimemus. Quã si violare volumus, ne dubitemus quin aliquando maxima summi iudicij frequentia de ambitu postulemur. Neq; verò tantùm in Episcopatu, sed in alio quouis munere Ecclesiastico istud *τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ* turpe & indignum Christiani hominis modestia censeri debet. Ac multo quidem præstaret, totum hoc prensare Dei *ἰκετόν*, & omnes gratias ad honores consequendos candidatoria quadam diligentia ambire, Romam, vnde accepimus, relegare.

Quum ergo ambitiosa honorũ quærendorũ petitione magnus fructus amittatur,

DE DISCIPLINA

ratur, qui ab illis percipi solet quibus plene de sua vocatione & Dei eiusdem auctoris voluntate constat, quum Christi, Apostolorum ac totius veteris & purioris Ecclesiae exempla nos ab ista tota ratione auocant, ad omnem sobrietate atque modestiam cohortentur, magnaque Deo fiat iniuria cuius autoritas non expectatur, & Dei instituto & nostro comodo atque fructu ab hac *φιλοτιμία καὶ καὶ φιλαγία* reuocemur. Corrigamus aliquando morem illum ad diem ordinationum Episcopi ex omnibus partibus confluentium, ordinationem & ordines (trito Papistis vocabulo ferè appellant) petendi atque ambiendi, commendatitias amicorum, aut dominorum literas afferendi, omnè denique corrumpendę vocationis rationem querendi: ac tandem (quod iam diu factum oportuit) ex Dei verbo statuamus, ne quis amplius vllam in Ecclesia dei vocationem ambiat, domi omnes sese cõtereant, operam suam modestius offerant illic Dei vocem & eligentium autoritatem ad Ecclesiam capessendam expectent.

Superfunt adhuc de vocatione ad Ecclesiastica munera obcunda quaedam dicenda

dicenda. Quorū primū est quòd nunquā libera vagerur, sed cum certi alicuius loci atque Ecclesiæ procuratione coniuncta sit. Neq3 enim (vt in reliquarum artium professione ferè fit) ordinationes istæ tanquam cōmendationes quædam, & Ecclesiæ de alicuius dignitate iudicia censendæ sunt, vt quemadmodum qui Academiarum autoritate atq3 suffragijs ad liberalium artium & iuris ciuilis aut medicinæ docendæ gradum promouentur, nullos tamen quos doceant, aut quibus consulant aut medeantur, & apud quos illam suam facultatē exerceant, designatos habēt: sed ipsi pro ut è re sua esse existimāt, ad ea loca ad-eunt, quæ cuiusque facultati exercendæ aptissima & vtilissima fore vidētur: vel etiam domi (si placet) otiantur: ita & Ecclesiæ ministri ordinationem, tanquam cōmendatione aut doctorum suffragatione accepta, ipsi quoq3 sibi locū suis rebus commodum prospiciant, vt etiā (si malint) otio consenscant. Illi enim tanquā honores atq3 præmia quædā studiosis deferūtur, quæ laboris nihil amplius secū coniunctū habent, quàm

DE DISCIPLINA

ipsi volunt, & sibi vtilem futuram esse putant. Hic potius imponuntur quam deferuntur honores, & non eius causa qui deligitur conceditur, sed eorum causa qui opera sua & labore opus habent, onera potius habenda sunt, & tanquam tutelæ quædam. Qui si nulli sunt, ratio nulla est ad Ecclesiasticam procuracionem designandi. Itaque nusquam Apostoli ministros aut Diaconos constituerunt, qui sibi postea prospicerent de Ecclesia in qua docerent, aut cuius ærarium administrarent, vel etiam otiantur: sed prout Ecclesiæ opus habebat, ita illis Diaconos, Pastores, Presbyteros ordinarunt.

Sic Act. 6. legimus quò Hierosolymitanæ Ecclesiæ vsus postularet, Diaconos ab Apostolis ordinatos esse, qui illius Ecclesiæ ærarium distribuerent, & illam pauperum atq; viduarum curam procurandam susciperent. Sic Act. 14. Paulus & Barnabas κατ' ἐκκλησίω, id est, in singulis Ecclesijs, Presbyteros ordinasse legimus: & nec Ecclesias tutoribus & curatoribus orbas, nec Presbyteros, nisi certis Ecclesijs, quæ illis opus habebant, designas-

designasse. Similiter & Tito Paul. (quē
 Cræta ad describendas & constituendas
 Ecclesias reliquerat) disertè mandat vt
 Presbyteros *κατὰ πόλιν* in singulis vrbib.
 (in quibus nimirum Ecclesia aliqua &
 cœtus credētium esset) ordinaret. Atq3
 hanc ob causam nusquā (quod sciam)
 Presbyterorum aut Diaconorum men-
 tio in sacris literis habetur, vbi non si-
 mul regionis & ciuitatis atque provin-
 ciæ nomen non coniungatur, in quibus
 Presbyterium & Diaconatum suum ex-
 ercerent. Hinc in Epistola Pauli ad Phi-
 lippenses scribitur in initio, Paulus, & c.
 sanctis qui sunt Philippis cum Episco-
 pis & Diaconis. Hinc quod scribit Lu-
 cas, Paulum accersisse Ephesinos Pre-
 sbyteros, Antiochenam Ecclesiã Apo-
 stolos & Hierosolymitanos Presbyteros
 de circūcisione consuluisse. Eodem mo-
 do Petrus scribens ad Ecclesias quæ in
 Pōto, Galatia, & c. dispergebantur, c. 5.
 ait, Presbyteros *ἐν ἑμῇ παρακαλῶ*, id est,
 qui singulis vestrū Ecclesijs præsunt, ad
 hortor Quib. etiã *πέποιθὲν οἷς ποιμένα*, id est,
 singulis greges suos (vt certis ouilibus
 seruandis designatos esse conset) no-

DE DISCIPLINA

minatim commendat. Atq3 hæc Apostolorum non tantum exempla sunt, sed leges atque mandata Presbyteros atq3 Diaconos Ecclesijs, prout singulorum ratio postulat, ordinandi. Neque verò intelligo quomodo munus aliquod accepisse haberi possint, quibus (si libet) sine illius iniuria licet otuari.

Ac sæpius quidem à veteribus Synodis contra infinitas istas atque otiosas & liberas ordinationes sancitum est, ne quis Presbyter sine Ecclesia, & (vt illæ loquuntur) sine titulo ordinetur. Et certè nisi omnia in disciplina nostra cõfusa & perturbata essent, nūquam hanc tam insignem *ἀραξία* ferre possemus, vt commendationes pro legitimis ministerijs concederentur: quæ tum demum munera Ecclesiastica sunt, quum commendati Ecclesiã, quæ opera sua vti velit, obtinuerint: Interim verò aut nihil agant, aut totum regnū pererent, tanquam erroneos aut reiecti ijs serui dominos quærentes, quibus operam suã collocent, & qui labore suo vti velint. Similia quidem tempora in historia Iudicū recēsentur, quib Ionathanus Leuita excelsè

ECCLESIASTICA. 30

celso & altari destitutus vagabatur, operam suam conducere volenti collocare cupiens. Sed adijcitur nullū tum fuisse regē in Israēle. A Dauide verò atq; Salomone tanta cōfusio postea sublata est, & singulis sedes suæ, vrbes, oppidaque ex vetere Mosis & Iosuaë instituto descripta sunt. Quare nos qui sub Christi veri Salomonis regno viuimus, qui omnem hanc rationē accuratissimè descripsit, cur tam insignem labem diutius in Ecclesia herere patimur? Neq; ex Dei verbo atq; autoritate cauemus ne quis ad Ecclesiasticā vllam functionē, nisi certa in Ecclesia obeundam ordinetur? Neque sacerdotes ad arcam domini, Leuitas ad vrbes & oppida sua reuocamus?

Restat adhuc quiddam, quod etiam ad omnes Ecclesiasticas functiones suscipiendas æquè pertinet. Vt nimirum eas ita gerāt atq; administrēt, nec neglecti aut prætermisī officij crimine teneantur. *Σπέρτην ἑλπίς, ταύτην κόσμος.* inquit ille. In Ecclesia autem quæ tam parua prouincia est, quæ non omni fide diligentia, studio, mēte, cogitatione denique omni decoranda atque ornanda

fit?

DE DISCIPLINA

sit? cuius gerendæ Angelos spectatores
 habemus, Deû verò fideliter gestæ, be-
 nignissimam remuneratorem, contrâ
 autem male defunctæ feuerissimû vin-
 dicem atque ultorem habituri. *Quod*
Colof. 4. 17. enim Archippum moneri iubet Apосто-
 lus vt munere suo, quod à Domino acce-
 pisset, diligenter perfunderetur, id lati-
 us patet, & ad omnes publica munera
 in Ecclesia gerentes referri debet. Ac sin-
 gulos quidē ad se pertinere putare opo-
 tet quod idem Apostolus *Timo. suum*
2 Tim. 4. 5. admonet, vt munere suo defungatur, &
 ministeria omni ratione *πνευματικῶς*.
 Quinetiam execrationem illam quam
 capiti suo impendere sensit Apostolus,
 si Euangelium non annuntiaret, quum
 hoc munus accepisset, reliqua quoque
 quæ ad vllam Ecclesiæ partem admini-
 strandam accesserunt, cervicibus suis im-
 minere sciant, nisi ea bene & fideliter de-
 fungantur. Neq; enim in domo Dei vl-
 la tam parua cura est, cuius non accura-
 tissima ratio reddenda sit: frustra hic im-
 munitates & *ἀσέβεια* somniamus: ad
 calculos omnia vocabuntur, qua quidq;
 fide atq; diligentia curauerimus, expo-
 nendum

nendum erit. Voluntarijs atq3 grauissi-
 mis accusatoribus de malè gesto officio
 respondendum, & rationes, omniū quos
 sol vnquam vidit maximo atque augu-
 stissimo iudicio atque corona referen-
 dæ. Quum enim ex illa creditorū talen-
 torum parabola vel minimæ in commu-
 ni vita susceptæ curationis exactissimā
 rationem reddendā esse constat, quantò
 accuratiora omnia in Ecclesiæ guber-
 natione fore putamus? Atque si de vni-
 co talento accepto tam grauis quæstio
 habenda sit, qui maiora in Ecclesia mu-
 nera obeunt, & quorum fide in illis ge-
 rendis Ecclesiæ ferè salus continetur,
 quàm illi omnibus curis dies & noctes
 de fungendo officio cogitare debēt, qui
 maximis rationibus reddendis obnoxij
 sunt, & nō vnus talenti, sed Ecclesiæ cu-
 ram susceperint: quam Dominus noster
 ita charā habuit, vt illius causa de sum-
 mis cœlis in hanc infimam terræ partē
 descēdendū, & nec auro nec argento (vt
 inquit Pet.) sed pretioso sanguine suo
 sibi acquirendam & redimendam esse
 iudicauit?

Matth. 27.

14.

Sed aliter facio quàm institui, qui ad
 mi-

DE DISCIPLINA

minas & cohortationes delapsus, quum
 id tantum initio suscepissem, ut quid
 fieri debeat, & quid secus fiat ostende-
 rem. Et tamen tanta hac in parte pecca-
 ta sunt, ut nihil satis graviter atque ve-
 hementer hic dici posse videatur. Neq3
 enim sola negligentia quadam atque
 incuria, summa quæque & præcipua Ec-
 clesie munera gravissimo illius discrimi-
 ne negliguntur, sed & prærogatiuæ quæ-
 dā atq3 immunitates conceduntur, quæ
 ministros ab officij sui fungendi neces-
 sitate liberent, & Pastorib. gregis atque
 Ecclesie suæ deferendæ ea lege atque
 conditione potestatem faciunt, si ali-
 um qui liturgiam recitet suo loco relin-
 quant. Atq3 ijs quidem qui ad Acade-
 miam adire volent, ex communi lege
 ad triennium abesse licet: reliquis præ-
 rogatiuæ in foro Archiepiscopi prostant,
 & pecuniola redimuntur. Eiusdem generis
 sunt & illa diplomata quæ ex eodē fo-
 ro emi solent, quæ plures Ecclesias, id
 est (ut loqui solent) beneficia plura, at-
 que adeo infinita, cumulandi faculta-
 tem faciunt. Quæ facultates (ut appella-
 vant) præter intolerabilem avaritiam,

cum qua etiam (propter multorum hominum in hoc genere diligentiam) plurimorum egestas (vt ferè fit) cum paucis omnia ad se rapiant, coniungi solet, necessitatè quoq; negligendi muneris in Ecclesiam inducunt, quum vnus multis simul Ecclesijs, ac sæpe quidem tota regione disitis inservire nullo modo possit; vt in horrenda dissipatione Ecclesiæ, negligendo ac deserendo grege Domini, in montibus ac syluis palante atque errante (quem ille, vt in viam reduceret, vitæ suæ parcendum esse non putavit) nulla quidem ex parte Papis ipsi concedamus.

Hæc ergo disciplina nostra est hi ic ille ordo, quem verbis atque voce quidam sæpe laudantes, re ipsa nihilo minus desiderant: hoc Ecclesiæ regimen atque moderatio. Et tamen nulla libera de reformanda nostra disciplina vox, nulla de puriore atque Apostolica πολιτεία instauranda oratio audiri potest. An verò quum hæc apertè cū sanctissimis Christi seruatoris & Apostolorum exemplis institutisque pugnent, certam Ecclesiæ ruinam minitentur, columnas
 ipsas

DE DISCIPLINA

ipsas non tantum labefactent, sed funditus ferè tollant: annò iure (inquam) & Dei gloria & Ecclesiæ salute ad sanctiora instituta & saniorè Ecclesiæ regèdæ rationè requirèdâ cõmonemur? Has nimirù leues & parui momenti res quis appellet, sacras Dei leges sine vlla verecundia apertè violare, Ecclesiam Christi sanguine redèptam negligi, nullam fungendorum munerum curam haberi, hominè sibi arrogare quod Angeli ipsi non audeant, & Archiepiscopum sibi assumere, vt pastori (cõtra expressum Dei mandatum) relinquendi atq3 deserendi gregis sui facultatem faciat, aut ea indulgeat ex quibus hoc necessario consequatur, quod nullus Archangelus arrogare possit? Quid illa quæ ab initio ad hunc locum disserui, Ecclesiasticam disciplinam non ex Dei verbo, & Christi Domini nostri voluntate, sed ex iure Canonico petere (quod ego quidem reliquarum omnium corruptelarum fontem & originem esse non dubitem affirmare) Papisticos sacerdotes, mulieres, Archidiaconos, & Cancellarios, cù suis Officialibus & Commissarijs reliquisq3 quis-

quisquilijs, impuras manus nec Deo sacras, ad rem diuinam faciendam, annūciandum Dei verbū, sacra mysteria tractanda atq; distribuenda, Ecclesiam totam gubernandam afferre, nec audaciæ suæ & sanctorum munerum indignissimæ profanationis pœnam vilam pertimescere Iothani Leuitæ turpe in domino & patrono (vt appellat) cōciliando exemplum ad imitandum assumi, Dauidis & Salomonis sacerdotes & Leuitas ad vrbes suas & oppida reuocantium; Apostolorum non nisi ad certas Ecclesiās ordinantium negligi, & quas nuper dixi, nefarias prærogativas in Ecclesia permitti, an exigui momenti ac leuiæ quædam & tolerabilia errata esse videntur? Mihi certè, ac puto etiam reliquis, qui rem omnem ad Dei verbū tanquam artificis trutinā examinarint, nihil istorum leue aut exiguum, sed omnia planè *πλημυλῆματα* quædam videntur esse, & tanquam maiestatis crimine maioribus iudicijs tanquam decernenda.

Quare ne falso periculosæ inuouationis nomine, & specie quadam nouitatis sacram hanc de reformandâ disciplina

DE DISCIPLINA

doctrinam in odium atque in inuidiam
vocemus: sed sublatis iniquissimis legi-
bus, immunitatibus, vel (vt ita loquar)
indulgentijs, tandem aliquando quem
Ecclesiæ suæ regendæ modum atque di-
sciplinam Dominus per Apostolos & le-
gatos suos instituit, iamdiu amissam re-
uocemus. Legitimæ & omnium qui pu-
blicum aliquem in Ecclesia locū occu-
pant, communis creationis & ordina-
tionis ratione descripta, ad eius partes
& tanquam membra descendamus.

Sunt autē duo præcipuè in quib. ius-
ta munerū istorum mandorū ratio con-
sistit: electio, & quæ proprio nomine di-
citur ordinatio. Est autē electio viri ido-
nei ad munus aliquod Ecclesiasticum in
Ecclesia gerendum per senatum, reliqua
tota Ecclesiā approbante, designatio.
Hanc autem electionem ad omnem le-
gitimā Ecclesiastici muneris impositio-
nem necessariò requiri, vel ex eo satis
manifestè patere potest, quod Paul. eam
cum probatione & examinatione con-
iungat, & Timoth diligenter admonet,
ne indignis manus imponat, sed ijs tan-
tùm qui iusto examine habito delecti
sunt. Idē & ex perpetuo Apostolorū vsu

ECCLESIASTICA. 32

cōfirmatur, qui Episcopus ad docendū,
& Diaconos ad ærarium administrandū
Ecclesiæ iudicio & autoritate cōstitue-
runt. Non enim, vt olim sub lege, certā
domū aliquam atq3 familiam Christus
elegit, in qua perpetua Ecclesiæ procu-
ratio permaneret. Nullū ille successio-
nis, generis, sanguinis ius, non hæredita-
rium ministerium constituit: sed libera
Ecclesiæ suæ iudicia esse voluit, & Ec-
clesiastica munera dignitate mandari.
De electiōe autem constituenda (quæ
tam ex re Ecclesiæ est, vt nisi ipsa stan-
te, Ecclesia ipsa diu stare posse non vi-
deatur) noster anxie seruator & sollicitè
laborauit, & articulatim atq3 distinctè
omnia quæ ad eam constituendā perti-
nerent, explicauit. Nam & quib. eligēdā
potestas esset, & ad quos potissimū hæc
cura pertineret, quid in singulis eligen-
dis tenendum sequendumque esset, ac-
curatè ac diligenter monstrauit.

Quamquam autem hæc de electiōib.
quæstio variè ab eruditis viris disputa-
ta sit, tamē in eo fere pleriq3 omnes cō-
sentiunt, plures ad eligendum adhiben-
dos esse, nec tantas & tam graues procu-

DE DISCIPLINA

rationes atque ad totius Ecclesie summum & singulare vel commodum vel detrimentum pertinentes, vnius autoritate, sed multorum iudicijs atque adeo consensione omnium deferendas. Atque hæc est omnium, qui vnquam peritè & scienter in hac causa disputarunt, vna & communis sententia. A qua etiam credo neminem præter Papistas abhorrere, & qui illis in ea autoritate successerunt, quam ipsi sibi iniquissimè & non sine aperta iniuria atque tyrannide vsurparunt. Neque enim Episcopi, qui sibi hanc potestatem assumunt, & *ἡγεμονικόν* quodam Imperio & suis solis iudicijs atque sententijs Ecclesie ministros deligunt atque designant, vilo diuino iure id sibi assumunt: sed tyrannidè quandam, ab antiquis quidem temporibus in Ecclesiam inuectam exercent. Quod ne videamur sine causa dixisse, & reos indicta causa condemnasse, ostendant nobis per quos & quo tandem iure, hæc tam immensa & infinita potestas ad illos deuenerit. Si Apostolis se hæreditario quodam iure successisse, & ab illis hæreditatem hanc accepisse affirmant,

ut primum illis cōcedamus, secundum apertissimis testimonijs & ipsorum Apostolorum exemplis refellimus. Videamus enim an Apostoli hanc sibi potestatem vllis Ecclesię comitijs vendicarint.

Tria ferè Apostolica comitia à Luca recensentur. Prima, Actor. 1. quum novus Apostolus cligitur. Secunda 6. quū Diaconi. Tertia 14. quum Presbyteri in singulis Ecclesijs constituuntur. Quamquam enim Apostoli Matthiam nō elegerint, sed forti, nō (ut inquit ille) *τύχῃ* *παύσι*, sed diuini consilij indici reliquerint (quod hoc in illorum officio peculiare esset, ne ab hominib. neq; per homines, sed immediate & *ἀμεσῶς* ab ipso Deo designaretur) tamen in duobus statuendis species quædam electionis est. Sed quid est quod in hac tota actione vel Iacobus (quem Episcopum Hierosolymitanū esse quidam volunt) vel Petrus vel omnino quisquam Apostolorū sibi assumat? De Iacobo quamquam interfuisse Lucas narret, præfuisse tamen, & sibi potestatem Apostolum Episcopali sua autoritate designandi, aut duos illos quorum alterum fors ostenderet.

DE DISCIPLINA

non legimus : ac contrà quidem nihilo plus quam Andream , aut Philippum aut vnum è reliquis vendicasse. Petrus quidem tanquam princeps senatus rem omnem proponit , refert ad Ecclesiam de eligendo Apostolo , qualem eligere oporteat , & quid in eligendo sequi deceat , diligenter exponit. Sed in eligendo nulla peculiari autoritate sua vsum esse, verbū ^{isidorus} quod illo loco est apud Lucā , manifestè declarat. Quare his solennibus & primis Apostolorum comitijs nihil gestum , actum dictūque est, vnde hæc tam infinita potentia ad Episcopos deriuetur : quin contrà potius, quā nihil sibi assumat Iacobus, nihil Petrus, nihil reliquorum quisquam , ac ne omnes quidē Apostoli simul hic pro sua autoritate quicquam agant , aut quem illi vellent præcipuè deligant : Episcopum , qui se quouis Apostolo aut etiam omnibus Apostolis maiorem esse velit dicere, iure vllam cuiusmodi potestatem in Ecclesiæ muneribus mandandis , arrogare non posse.

Sed hæc comitia propter electionem Matthiæ & grauitatem summi muneris

neris atque officij, ad quod delectus est, singulare aliquid habuerint. Proxima videamus. Illa sunt Diaconorum, ut à Luca Act. 6. recensentur. In quib. rātum abest, ut Petrus, aut Iacobus, aut quisquam alius Apostolorum sibi quicquam in eis eligendis autoritatis præter cæteros arrogarit, ut contrā, nihil nisi ex communi omnium sententia & consensu gestū sit. Nam & à duodecim conuocatam profitentium multitudinem, relictum de eligendis Diaconis, electione peracta preces conceptas, & manus impositas fuisse Lucas disertè cōmemorat. Quanquam enim omnes non conuocauerint, nec de electione retulerint, aut preces conceperint: tamen tam expressa loquendi formula, *τὸν δὲ πᾶσι* conuocasse discipulos, & voces pluralis numeri quibus vbique in hac naratione utitur, manifestè probant, nihil hīc priuato cuiusquā non modò mandato, sed ne consilio quidem: sed contra, nihil communi omnium sententia & autoritate gestū esse. Ergo his secundis, & cum propter omnes Apostolos tum etiam discipulorum multitudinem maximè so-

DE DISCIPLINA

lennibus, & tanquam curiatis aut centuridatis comitijs, repulsam iterum patiuntur: neque infinitam hanc & penè dictatoriam in ecclesia potestatem, quam ambiunt, obtinuerunt.

Postrema sunt Presbyterorum Actio. 14. quæ non ab omnibus, sed Paulo tantum & Barnaba habentur. In quibus etsi Paulus & Barnabas totam actionem regerent, tamen nullo suo Imperio, nulla autoritate usus esse in eligendis designandisq; Ecclesiarum Presbyteris, una vox *αυτοκρατορικῆς* manifestè ostendit. Ergo huius autoritatis hæreditas ab Apostolis ad Episcopos non peruenit, quorum comitia ab hoc *αυτοκρατορικῆς* & regio Imperio alienissima fuisse ostendimus. Sic enim à Christo edocti erant, in suo regno nihil esse simile huius mundi Imperijs: in quibus alicui summa autoritas deferatur, cui reliqui pareant, & quem dominum suum appellent: ab eo neminem maximum, aut reliquis maiorem, & id genus honoris nomina constituta: se solum regem esse, cui omnes parerent: illis inter se pari & æquali iure viuendum esse.

Sed

ECCLESIASTICA. 37

Sed ab Apostolis ab Evangelistas cō-
fugiunt, & quam ab illis gratiam obti-
nere non potuerunt, ab his se consequi
posse confidunt. Ad Timoth. ergo & Ti-
tum potestatis huius initium referunt,
quorum vnum Ephesi alterum in Creta
Episcopum fuisse contendunt, & Timo-
theo (inquiunt) mandatur ne cui citò
manus imponeret: q̄ frustra mandare-
tur, nisi ministrorū delectus penes Epi-
scopum esset: & Tito, vt Presbyteros in
singulis oppidis constitueret. At verò,
inquam, quis Timotheum Ephesi Epi-
scopum probarit? Neque enim illam
ἑπιγραφὴν, πρὸς Τιμόθεον τῆς Ἐφεσίων ἐκκλησίας
πρώτου ἐπίσκοπου χρηροτονθίτα, incerto au-
tore atque adeò non magnæ fidei (quæ
etiam ad finem prioris Epistolæ non ad-
hibetur) opposuerit apertissimis Scri-
pturæ testimonijs, quæ Timotheum nō
Episcopū, sed Evangelistam fuisse pro-
nunciant. Sic enim disertè cum Paulus
secunda extrema nominat. Ac tota qui-
dem historia conuincit eum Ephesi ma-
nere diu non potuisse, qui Paulum tot
Ecclesias peragrantem sequutus est, qui
illi ministravit, quæ sequutus est, quem

Act. cap. 17.
18. 19. 20.
Act. 19. 22.
Act. 20. 4.
Epist. 2. 3.
II. 16. 27.

DE DISCIPLINA

Paulus afflictionum suarum testem multis locis fuisse, quem aliquando Ephesum misit, quum in Macedoniam nimirum proficisceretur: aliquando Corinthum, testans illum opus Domini agere sicut seipsum: ut ad Romanos scribens, *οὗτος ὁ κ̄ρ̄* suū appellat, tanquam cōmuni opera in Ecclesijs constituendis laborarent. Ac tandem, ne quis locus subterfugio esse posset, in hac ipsa Epistola in extrema, in qua Episcopus nominatur, Epheso Romam vsq; accersit: quod certe nunquam fecisset, si Episcopus Ephesi constitutus fuisset, aut ex illis Presbyteris fuisset quos Paulus Act. 20. ad perpetuas vigilijs & excubias adhortatur. Et Paulus eum à se monitum esse ut maneret Ephesi (Epist. prima, cap. ver 3.) non ibi Episcopum ordinasse, affirmat. Similiter & de Tiro respōderi potest, nō dicere Apostolum, se illum Cretensem Ecclesiarum Episcopū ordinasse, sed tantum reliquisse in Creta, tantundē nimirum, dum quæ Paul. auocatus, ipse non posset, eius loco cōstitueret, & presbyteros in singulis vrbib. ordinaret. Quod ex eo p̄batur quōd illis reb. constitutis Ni

copolim ad se venire iubet. Alibi etiam ^{1.} Tim. 4.
 Tit. in Dalmatiam profectū fuisse scri- ^{10.}
 bit. Ut satis constet Tit nullius certi lo-
 ci aut Ecclesie curam habuisse. Quū au-
 tem Titus & Tim. Euangelistæ (vt satis
 opinor, confirmatū est) nō Episcopi fue-
 rint, quomodo pro Episcopis facit & ex
 eorū exēplis illis cōcessum fuisse appa-
 ret? Neq; n. puto fore vt se cū Euangeli-
 stis comparent, & pari cū illis potestate
 esse affirmēt. Quod si facerēt, facile refel-
 li possent: vt postea suo loco attingem.

Sed ponamus hæc ita esse, & Timo-
 theum Ephesinū Episcopū fuisse: & que-
 cunq; illis licuisse constiterit, Episcopis
 quoq; liberaliter largiamur. Videamus
 quid Timotheo Apostolus concess-
 erit. Nimirum, inquit, vt pro autori-
 tate sua deligat qui publica in Eccle-
 sia munera exercerent. Videamus hoc
 quale sit. Ac primum quidem notandū
 est, malè ab illis ad electionem transfer-
 ri, quod non ad delectum sed ad ordina-
 tionem pertineat. Manuū enim imposi-
 tio non in eligendo, sed in ordinando so-
 lebat adhiberi. Tum (vt hoc quoq; illis
 concedamus, notari electionem or-
 dinatio-

DE DISCIPLINA

dinationis adiuncto) tamen nullo loco
facilius licet tyrannidem hanc & Epi-
scopalem atque regiam autoritatem,
quam hoc ipso quem pro se afferunt, re-
futare. Quod vt clarius elucescat, falsam
quandam huius loci interpretationem,
quam afferunt, refellere primum oportet:
vt eos post ex vero & germano hu-
ius sensu coarguamus. Hic (aiunt) mo-
netur Timotheus ne cui citò manus im-
ponat, nec alienis peccatis communi-
cet, eorum nimirum qui quum indigni
sint, ad ministeriũ aspirant. Parum hæc
aut Apostoli verbis aut ipsis etiam tem-
porib. apta & cohærens oratio est. An
enim iam hinc ambitum in Ecclesiam
irrepsisse fatebuntur, & (quam hodie ra-
tionem sequuntur) Episcopũ adibant,
vt ab eo sacros (vt appellant) ordines &
manuum impositionem consequeren-
tur? Aliter enim quod hoc aliorum pec-
catum est, quo Timotheum monet Pau-
lus, ne seipsum contaminet? quod hoc
peccatum est, ministerio Ecclesiastico
obeundo non esse idoneum, nisi quum
indignitatis tuæ conscius sis, cupias ta-
men id suscipere quod sine magno sce-
lere

ECCLESIASTICA. 39

lere sustinere non possis? At verò quis tam turpem ambitionem illis temporibus in Ecclesia viguisse dixerit, quæ multis post annis Romæ nata est & educata? Quod si verò tum labes illa Ecclesiam infecisset, annon Paulus eam discrete oppugnasset, qui Episcopum ab omni reprehensione liberum esse voluit: & diligentissimè cavit ne vlla ratione superbiret & intumesceret?

Ergo hoc leuius est quàm vt admitti possit, & longe alia huius loci sententia est. Nimitum quum Paulus multo antè prouideret fore vt ex ipsis Ephesinis Presbyteris graues lupi exorirètur, qui gregi non parcerebnt: neque dubium esset, quin quum presbyteris æquali iure Ecclesiam regèdi, & alios in eum ordinem cooptandi potestas esset, qui tales essent sui similes in Presbyterium allecturi, & manus impositione probatuti: monet Timotheum nequid temere sic committat, néue siquid tale accidat, quamuis alij rem omnem approbent, ipse tamen eorum autoritate ad eam approbandam adducatut: & si alios à tali consilio monitis suis deterrere non posset, seipsunt

DE DISCIPLINA

seipsum tamen innocentem conseruet,
 (sic enim addit *ἐμπαρκῶς, σωτῆρ ἀγρόφ
 ῥῆρα*) nec aliorum peccatis communi-
 cet. Atq; hæc vera & genuina huius loci
 sententia est: ex qua probatur non modò
 nullam regiam auctoritatem permissam
 esse ab Apostolo: (tum enim non monu-
 isset eum Apostolus vt seipsum purum
 custodiret, sed vt iute suo iniquæ roga-
 tioni intercederet, & reliquorum iudi-
 cia sua auctoritate rescinderet,) sed
 contrà, ita pari iure cum reliquis fuisse;
 vt ne si indignum quidem aliqua ex par-
 te elegissent, reijcere pro sua potestate
 liceret: ac nihilo plus hac quidem in re
 quàm cæteros omnes potuisse, tantum-
 que sui ipsius potestatem fuisse, ne imma-
 turis aut indignis iudicijs suffragaretur.

Non est ergo cur Timotheo ambitio-
 nis huius atq; tyrannidis causam impo-
 nant. De Tito videamus. Cui quòd man-
 datum esse dicunt vt Presbyteros per sin-
 gulas vrbes constitueret, verè quidem
 affirmant: sed Paulum his verbis Tito
 plus permittere quàm aut ipse aut Bar-
 nabas aut quàm reliqui omnes Aposto-
 li vsurpassent, nemo (opinor) sanus ex-
 istimat.

ECCLESIASTICA. 40

istimauit. Quod Iudæi communi sermone prouerbum iactare solēt רַרְרַעַלְבֵרֶר quod Christus ipse approbavit, quum discipulum diceret nō esse supra magistrum, cui satis superq̄ esse deberet, si magistrum adæquaret. Quid autem & reliqui Apostoli & Paul. ipse fecerit, antè ostendi. Nec verisimile est aliter Titū in singulis vrbibus, quàm Paulum in singulis Ecclesijs ordinasse: præsertim quum Paul. expressis verbis admoneat, vt ita constituat, sicut ea de re mandata ab illo accepisset. Quod nō video cur non tam ad vniuersam ordinationis rationē quàm ad ea quæ sequuntur referendū sit. Quare, vt tandem omnem hanc disputationem cōcludamus, Evangelistæ nō magis huic causæ fauēt quàm ipsi Apostoli, nec vllum eorū vel minimum dictum factūmue est, quo tyrannis ista approbatur. Veros ergo parentes suos agnoscat, & fateantur quod res est, Romæ hoc malum natum esse, quod postea se vna cum Imperio in omnes ferè terræ partes propagauit.

Sed adhuc tota de Ecclesiasticorum munerum electoribus quæstio expedita non

DE DISCIPLINA

non est. Quanquam enim ex Dei verbo con-
 cluserimus, penes vnum hanc pote-
 statem esse sine tyrannide non posse, ta-
 men nouæ hic lites noua q̄ iudicia ori-
 untur: & an omnibus æquali potestate
 hæc autoritas permittenda sit, an ve-
 rò delectis quibusdam viris, & sacrum
 ministerium in Ecclesia exercentibus.
 Mihi verò & sacræ Scripturæ iudicium,
 quantum assequi possum, & Ecclesiarū
 antiquissimarum exemplū consideran-
 ti, Dei voluntati maximè consentaneū
 esse videtur, vt senatus iste qui ordinari-
 am in omnibus rebus gerendis in Ec-
 clesia potestatem habet (& quos pro-
 pterea Apostolus ἐκκλησιαστικὸν & πρεσβυτεριον
 appellat, & Ecclesiam vt illis pareat at-
 que obtemperet adhortatur) populo
 in hoc negotio præsit, in eligendo præ-
 eat & sua prudentia atque autoritate
 reliquæ Ecclesiæ suffragia dirigat. Neq̄
 hic obligarchicum aliquid constitui-
 mus, & tyrannicam potestatem mu-
 tata tantum persona in Ecclesia retine-
 mus. Nam reliquæ Ecclesiæ iudicium
 contemni nolumus, aut etiam negligi,
 vt ignaræ senatus pro autoritate sua im-
 ponat

Heb. 13. 7.
 17.
 Theff. 1. 5.
 11.

ECCLESIASTICA. 41

ponat quem velit: sed præeunte senatu
populū etiam subsequi, qui promulgata
eius sententia, acclamatione vel silen-
tio eam approbet, si probanda videatur
vel eidem (si minus recta sit) contradi-
cat. Nec id tantum: sed si iusta causa im-
probandi illis iudicij afferatur, impro-
bent atque rescindant, ut tandem ido-
neus, senatus auctoritate atque suffragijs
delectus, omnium applausu atque con-
sensione, approbetur. Ut hic iniqua illa
querela sit, paucorum dominatu consti-
tuto, Ecclesiæ maiestatem violari.

Illud quidem aliter Act. 6. & 14. fa-
ctum esse legimus, & populi in eligen-
do summam potestatem extitisse: sed id
(ut mihi quidem videtur) certa quadam de
causa, quæ nos ita non attingit, nec ad
ordinariam & perpetuam Ecclesiæ gu-
bernationem referri debet. Ut enim in
Rebus publicis non tantum in populi, sed
optimatum vel etiam unius Imperio at-
que principatu constituendo, antequam
constituatur, omne Imperium penes po-
pulū est, qui sponte sua sibi magistratus
delegit, quorum auctoritate postea gu-
bernetur: posteaque non uniuersa plebs
sed

DE DISCIPLINA

sed à plebe delecti magistratus Reipublicæ negotia administrant: ita in Ecclesia constituenda, quum nulli adhuc præficerentur, omnis autoritas penes omnes erat: sed delectis semel ab omnibus, certis viris, quibus gubernacula Ecclesiæ tradantur, non amplius hæc potestas penes omnes est, sed eos tantum qui delecti sunt, vt gubernacula Ecclesiæ tractarent, atq; regerent. In Diaconorum autem electione alia præterea certa causa fuit, cur illos ab vniuersa Ecclesia eligi oporteret. Quum enim Græci cõtra Heb. murmurarent & iniquè secũ agi quereretur, quòd in ea distributione quæ ad pauperum subsidia quotidie partiebatur, viduarum suarum nõ satis magna ratio haberetur, necesse erat ad eos eligendos cui hæc cura cõmittenda fuit, omnium iudicium adhibere, vt omnis querelarum & suspicionũ occasio tolleretur. Quare quod semel in Ecclesia nondũ constituta, certis de causis à populo factum est, ad perpetuã & constantem Ecclesiæ regendæ rationẽ referre nihil attinet. Quamquam & hac ipsa electione Apost. sibi summam autoritatem

ECCLESIASTICA. 42

rem, populi iudicia approbandi, vel improbandi, & manus imponēdi reseruarunt. Quæ licet ipsis Apostolorum temporibus, illis approbātibus, ad ordinarium Presbyteriū & Ecclesiasticum senatum translata sit, vt postea suo loco apparebit, cur etiam eligendi potestatem & examinandi, cæteraq; peragendi qua ad delectum pertinent, ad ipsos simul etiam translata esse existimemus?

Quare Ecclesiæ ius suum & libertatem seruantes, ne quid illa nõ modo iniurita aut non conscia, sed ne quid ea non consentiente aut non approbante fiat, ex Dei verbo & Apostolorum exemplis statuamus. Sed & senatus quoq; dignitatem Apostolicam tueamur, vt populõ in eligendo præeat, eligēdos probet, de eorũ dignitate iudicet, & quos idoneos iudicarit, Ecclesiæ significet: vt omniũ voce approbati confirmentur. Ita enim optime totum Ecclesiæ corpus continetur, quam singula membra atq; partes suis munerib. atq; officijs perfungantur: vt oculi videant, & in rectam viam dirigant, reliquæ autem partes facile sese dirigi & in viam duci patiantur. Sena-

DE DISCIPLINA

tus autē in delectibus, vt in omni actio-
 ne atque administratione Ecclesiastica,
 reliquam Ecclesiam instar oculorum du-
 cit & dirigit, ne aut ignorantia aut cu-
 piditatum suarū cæcitate prolabatur.
 Vnde (vt diximus) *προϊσχυμοι, προϊσῦτες,*
προσβῦτοι appellantur. Atque quomodo
 tandem rectè populus de varietate do-
 norum spiritus iudicabit, vt hunc gu-
 bernationi, illum doctrinæ, alium Eccle-
 siastico thesauro distribuendo præfici-
 at? Vt enim varia hæc officia sunt, ita
 ad ea rectè obeunda varijs etiam Spiri-
 tus sancti donis instrui oportet eos qui
 eliguntur: vt in singulorum muneribus
 tractandis fusius dicemus. De hac autē
 varietate donorum, quæ quibus reb. ge-
 rendis tanquam nata sunt, atque à Dēo
 ipso formata atq; destinata, non est cu-
 iusuis iudicare, præsertim hac ætate &
 his temopribus, quibus omnia ita cor-
 rupta & deprauata sunt, vt plurimi
 huic vitæ indulgentes, *πρὶ τῶν πνευματικῶν*
 (quorum tamen neminem Apostolus
 voluit ignarum esse) nō sunt admodum
 solliciti, atque in alijs muneribus de di-
 gnis vt indignis iudicare multi possent:
 quo-

ECCLESIASTICA. 43

quotusquisq; qui ministrum probè examinare posset, eius dona cognoscere, quæ illius pietas, quæ doctrina, quæ ædificandæ Ecclesiæ facultas explorare? Quod si verò omnes ita *θεοδιδάκτοι* essent, ut hæc scire iudicareq; possent, tum demum nihil opus esset certis delectisq; viris, qui sua spiritali quadam prudentia popularia iudicia dirigerent: nullus indigni & ad Ecclesiam ædificandam inepti eligendi metus esset, nullum confusionis aut turbarum periculum.

Hæc illa nimirum essent tantopere ab istis celebrata *συμπόσια δειπνά*, & laudatæ sæpius *ισόγειαι*: quas si nobis, pararent atque instruerent, tantum abest ut inuitati non accumberemus, ut talis hospitii officium illustri gratia accipientes, magna cum voluptate tam exquisitis delicijs frueremur, & omnibus Syracusanis mensis, atq; adeo illi solis mensæ (de qua est apud Herodotum) anteponeamus. Sed quum ista nobis opranda potius quàm speranda & expectanda sint, illū quem dixi ordinem Apostolorum institutis maximè convenientem, ad ædificationē, quæ discipli-

DE DISCIPLINA

næ summa lex esse debet, aptissimum, a confusione atque turbis remotissimam teneamus: ut Ecclesiasticus senatus Ecclesiæ, quum opus sit, de idoneis viris in singulis muneribus prospiciat, eos diligenter ac studiosè perterret, eligat, electionem promulget, & ab omnibus demum approbatos sua autoritate confirmet. Sed longius fortasse quàm necesse fuit hac in parte prouectus sum, quum summa illa populi ineligendo potestas perpetuò in Ecclesia seruari possit, ac diu etiam steterit: nos verò dominatu atque tyrannide exerceamur: quæ ut salua Ecclesia (quam iam dudum penè euertit) diu stare possit, non intelligo: ut mature occurrendum sit, ne serò occidentis Ecclesiæ casum lugeamus. Electionem verò omnem legitimam iusta quædam probatio atque examinatio dignitatis antecedit. Quod enim Apost. ad Tim. de Diaconis præcipit, ut primùm examinentur, deinde verò, si nihil sit quod requiri possit, ad Diaconiam procuracionemque suam admittantur: id latius patet, & ad omne munus Ecclesiasticum referendum est. Nominus enim Paul. rationem examinandi

Epiæ

ECCLESIASTICA. 44

Episcopi quàm Diaconi psequutus est, Examinationis autem idem scopus atque finis est in omnibus, nimirum ne cui inepto aut non satis idoneo procuratio aliqua deferatur. Qua ratione fieret ut & ecclesia necessarijs suis subsidijs atq; ad iumentis destitueretur, & sacra munera profanarentur. Ecclesia ergo neminem debet eligere, nisi quem antè à Deo qua si designatum esse sciant. De illius enim domo administranda agitur, cuius clauces nefas est cuiquam tradere, nisi cui filius familias, magnus ille domus Dauidica œconomus, super cuius humerum clauces illas ipse paterfamilias imposuerit, committendas & credendas esse iudicauit. A Deo autem nemo vnquam ad officium aliquod delectus est, qui non simul idoneis ad bene gerendum donis imbueretur. Aliter enim quomodo gesti magistratus rationem ab eo reposceret, quem ille bene gerendo parem non esse intelligeret, suscipere tamen & obire coegisset? Nemo ergo à Deo in aliquam prouinciam suam non satis instructus emittitur, sed pro ratione muneris atq; generis quod imponit, vires etiã ad sustinen-

DE DISCIPLINA

dum subministrat. Atque hinc illa est tam crebrò in libro Iudicum repetita sententia, Superuenit in eum Spiritus Domini, & iudicauit Israëlem.

Ac multa quidem in Veteri testamento exempla reperiuntur, de Mose, Iehosua, de Prophetis Esaias, Heremia, & infinitis fere alijs. Quos quum Dominus ad aliquam Ecclesiæ suæ partem adhibere vellet, idoneis simul ad eam bene gerendam donis informauit. Ac in Nouo etiam testamento ipse seruator noster non aliter ad mediatoris munus ob eundem accessit, quàm accepto Spiritu sancto, quo ad omnes partes illius bene gerendi & pro dignitate perfungendi instrueretur. Sic enim disertè de illo prædixit Esaias, Spiritus Domini super me; propterea vnxit me, ad euangelizandum pauperibus misit me, &c. Ex quo loco videmus prius acceptum Spiritum quàm legationem iniunctam, & oleum atque aliptam adhibitum, quàm in arenam atque certamen immitteretur. Eadem ratione Apostoli, quamuis ab ipso seruatore, præceptore omnium diuinissimo, ad trienniũ & amplius e-

ECCLESIASTICA. 45

docti fuissent, & ipsum quoque Spiritū
 aliquatenus illo aspirante accepissent :
 tamen quia magnum illis certamen de
 certandum fuit, & multi labores atque
 pericula subeunda, monet ne temere &
 imparatè in arenā descendant; sed pro-
 missione patris & vberiora adhuc Spi-
 ritus sancti dona expectare iubet. Sic
 enim legimus apud Lucam cap. 24. 49.
 Ecce ego mitto super vos promissio-
 nem Patris mei. Vos ergo confidete in
 vrbe Hierusalem, donec virtutem ex al-
 to indueritis. Huc etiam pertinent or-
 dinationis seu consecrationis in vtroq;
 testamento ceremoniæ. Quid enim ali-
 ud ostendit illa sacerdotum, regum &
 Prophetarum vntio, nisi dona illa qui-
 bus inuncti ad officia sua obeunda à
 Spiritu sancto donarentur? Huc etiam
 & manuum impositio in nouo fœdere
 referenda est, quæ Dei manum prius im-
 positam, & digna muneribus suis dona
 collata esse ostenderet.

Sed quid tam sollicitè hac in parte
 laboramus? Annon hoc ipsa naturæ ra-
 tio & communis vitæ vsus nos satis do-
 cet, quum alij exercitui, alij vrbi præfi-

DE DISCIPLINA

giuntur? Ac in vrbe quidem prætor eli-
 gitur, qui de iure respondere possit: se-
 natores, quos præclaram & difficilem
 illam regendæ Reipublicæ scientiam,
 multa cum doctrina, tum etiam longa
 ætas & diligens animaduersio, atq; vsus
 ipse & experiētia erudiuit. Annon (in-
 quam) quotidianæ vitæ ratio nos doce-
 re debuit, ne indignis honores nostros
 & officia mandaremus: Quo magis tur-
 pissimi errati nostri hac in parte nos
 pudere debet, qui etiam ad grauissimū
 munus sacri ministerij indignissimos
 quosq; patimur accedere, & cuius for-
 didiori artificio est taberna sua profiliēti,
 aratori relicta stiuā, philosophastris &
 grāmasticis, nihilo magis diuinariū
 rerum peritis quàm artificibus & agri-
 colis, denique tibicinibus, citharædis,
 dominorum famulis atque asseclis, bu-
 bulcis, opilionibus, baiulis, quin etiam
 aliquando nō modò indoctis, sed & con-
 taminatæ vitæ hominib. Ecclesiæ fores
 aperimus, ac p̄miscue fere & sine discrimi-
 mine doctos, indoctos, probos, impro-
 bos, dignos, indignos. ad Ecclesiæ gra-
 uissimū munus adhibemus. Quod qua
ratio

ECCLESIASTICA 46

ratione fiat postea videbimus. Hic tantum, quia examinationis usus est, ne indigni ad Ecclesiam capeendam accedant, generaliter notate volui quã grauius hac in parte & contra expressum Dei verbum offenderemus, & Dei nomine, qui impunè sanctissimum institutum suum violare, & Ecclesiã, cuius summo periculo atq; discrimine hæc quotidie sũt, rogare atq; obtestari eos quibus hæc corrigendi potestas est, ne cũ Ieroboamo cũ infimis & indignissimis quibusq; sacrosancti muneris dignitatem puulgemus, sacrosanct. Dei institutũ & examinationis usum negligamus, perdamus ecclesiã, & colluiem omnẽ in eam inducamus. Quin potius vt ex dei verbo statuentes, ne indignis Ecclesiastica munera mandẽtur, tales cum deinceps arceamus, tũ verò eos qui errore hominũ & falsa quadã comendatione in Ecclesiam irreperunt, addicent atq; abire dicent, & munerib; suis abire cõpellant.

Sed (vt redeamus vnde digressi sumus) examinãdi rationẽ persequamur, & eam, quatenus ad omnẽ Ecclesię pcuracionẽ attinet, explicemus. Vt enim cuiusque

DE DISCIPLINA

iusq; officij sua quædam dona sunt, quæ
 ad illud obeundum necessariò requiran-
 tur: ita quædam in omni Ecclesiastico
 munere desiderantur. Atque illa (vt ex
 Paulo obseruauimus) duo fere sunt.
 Quorum primum est, vt in fide sani ac
 sinceri sint: secundum vt in vita atque
 moribus *ἀνεπίληπτοι*. De religione autem
 in Episcopis (qui eiusdem Doctores
 sunt atque interpretes) requirenda nõ
 est necesse dicere. Ac de Diaconis qui-
 dem disertè hoc Timotheum suũ Pau-
 lus admonet, vt tales sint qui fidei myste-
 rium quasi reconditum habeant (quod
 etiam post eodẽ capite *ὁσχεῖται μυστήριον*
 appellat, & describit quale sit) in pura
 conscientia. Et omnes Apostoli Ieroso-
 lymitanam Ecclesiam similiter admo-
 nent, vt ex seipsis Diaconos septem eli-
 gant. De fide autem quid sentire oport-
 teat, non est huius loci dicere: qui locus
 amplissimus est, & suam propriam tra-
 ctationem desiderat. Tamen & satis no-
 tus ab omnibus, & illo Pauli loco quem
 supra citauimus breuiter comprehẽsus. De
 illa autem verè de Deo sentiendi, & il-
 lum ritè colendi ratione quid sentiant,

non

ECCLESIASTICA 47

non est difficile cognoscere: quum eandem cum Ecclesia cui se adiungant, profiteantur: & (si opus sit) de singulis rebus interrogati, de iudicio suo respondere possint. Quanquam non tantum hic vulgaris aliqua religionis cognitio atq; zelus, sed supra alios singularis quædam requiritur. Nescio enim quomodo vel minima in Ecclesia Dei procuratio nos ex reliquorum hominum numero eximit, & Deo quasi propius adiungens altiore gradu collocatis, legem imponit præluendi alijs, & exemplo suo ad omnem laudem atq; pietatem incitandi. Itaque Apostoli cum de Diacon eligendis ageretur, viros Spiritu sancto & sapientia plenos requirunt. Morum autem examen ita accuratè & diligenter Apostolus persequutus est, vt nullo hic errore falli liceat, quum videndum monet ne auaritiæ, aut ebrietatis, aut alicuius denique criminis turpioris scelerare, quod cum infamia coniunctum est, laborent, sed bonæ famæ atque existimationis sint apud omnes, & ij quibus vitæ honestè actæ testimonium præbere possint. Quin & illud videndum est,

1. Tim. 3. 8.

Act. 6. 3.

quod

DE DISCIPLINA

quomodo liberos suos suos educarint, & priuatam familiam rexerint. Ex eo enim multa attentis & diligentibus hominibus notari posse & animaduerti ad publicæ curationi suscipiendæ sustinendæque idonei futuri sunt. Qui enim nauiculam euerterit, quomodo quinque-remes aut illam Argonautarum nauem in medio mari gubernabit?

Atque hæc est illa diuina lex qua de Ecclesiasticis curatorib. diligenter atque accuratè probandis atque examinandis Deus ipse Ecclesiæ suæ tulit, & obseruandam tenendamque in omne tempus mandauit: in qua nimirum religiose colenda eius dignitas atque salus cõtineretur, quæ & ad vsum necessaria adiuumenta haberet, & ad dignitatem ornamenta, quibus & omnis maledicendi occasio ab iniquis suis (qui ad illam semper leuissima de causa traducendâ parati sunt) tolleretur, & Dei nomen apud omnes etiã exteros illustre & gloriosum redderetur. Ergo ne Dei nomẽ & factos sanctum eius Euangelium per nos malè audiat, ne Ecclesia necessarijs eius conseruandæ adiuuētis destituatur; magna cura

ECCLESIASTICA. 48

cura adhibenda est quib. illius regendæ
administrandæq; cura cõmitti debeat.

Huius autem probationis atque ex-
aminis forma, quum tam accuratè ab
Apostolo præscripta sit, mirum est quo-
modo tã multi & in doctrina corrupti,
& in vita atq; morib. inquinati passim
ferè apud nos reperiantur. Quàm multi
enim hodie Papistæ vel post decimum
quintum reformatæ religionis annum,
ministorum locum in Ecclesia occu-
pant, partim in ijs Ecclesijs relictis qua-
santè sub Papatu iniusta possessione de-
tinebant, partim etiã ab Euangelij præ-
dicatione & nostris temporib. ingressi?
Quàm multi etiam inquinatissimæ vi-
tæ homines, atque perditissimis mori-
bus ad gubernacula admissi?

Quare quum apertè p̄stentur Papi-
stæ graniter se offendi, neq; adduci posse
vt eam veram Dei religionem esse existi-
mēt, cuius tã inhonesti præcones sint, &
tam maculosi (vt ita dicã) interpretes:
quid est quòd nõnulli conqueruntur, ex
hac causa, quam de reformanda Eccle-
sia nostra urgemus, cū alia mala infinita,
tum hoc in primis natū esse, q̄ Papistæ
hac

DE DISCIPLINA

hac contentione nostra offensi, longius
 ab Euangelio amplectendo abalienan-
 tur. Quid enim est quod eorū salutē ma-
 gis promouere possit, quā si tollantur
 illa quibus offensi repelluntur? Huius ve-
 rō turpitudinis vt multæ causæ sunt, ita
 illa mihi semper omnium maxima at-
 que grauissima visa est, quōd relicta
 hac tam accurata probandi examinan-
 dique ratione, quā hac in re nobis te-
 nendam sequendamque Dominus præ-
 scripserit, tantum umbram eius & ima-
 ginem nescio quam, qualem nimirum à
 Papistis accepimus, retinemus. Quo v-
 no errore admissio hominum cōmentā
 pro certis Dei institutis imitandi, po-
 stea infiniti (vt fieri solet) cōsequuntur,
 per quos honestissimum ordinem indi-
 gnissimè profanari, ecclesiā, tanquā Pa-
 pistarum asyla atque perfugia, omnib.
 cuiusq; generis sordibus atque maculis
 refertam esse, & Euangelium inimico-
 rum suorum maledictis obnoxium fieri
 necesse sit. Nam quum certis hominib.
 potestas cōcedatur, vt singuli bis in an-
 no quos quotq; velint, Ecclesiæ præfi-
 ciant, & ad harū ordinationum vel or-
 dinum

ECCLESIASTICA. 49

dinum (vt appellant) designata ab illis tempora tanta semper vndique petitorum multitudo confluat: quomodo ab vno homine, vno die, tot candidati, plerique ferè omnes ignoti, examinari probariq; possunt? quomodo, quid aut de religione sentiant, aut quàm honestè vixerint, explorare? Nam quòd scripto coguntur religioni nostræ assentiri (quam assensionem, subscriptionem appellamus) parū valet apud eos qui artis esse putant simulare, qui indulgeri sibi, quiduis perdendæ Ecclesiæ causa facere, quibus persuasit Euripidès Iurare lingua, mentem iniuram gerere.

Neque verò pro inhonestis iustior illa excusatio habenda est, quam ex aliorum testimonijs, quæ plerunque à candidatis solent afferri, petere consueverunt, quum disertè Apostolus Timotheum admonuerit ne aliorum iudicijs atque sententijs inducatur, vt festinantius manus alicui imponat: sed si alij id temere cõmiserint, ipse se liberū ab omni huiusmodi culpa custodiret. Quamquam quæ sit horum testimoniorum religio, omnes intelligunt, dum quidam

H

gratia

DE DISCIPLINA

gratia propinquos aut affines suos, & alios quibus autoritate sua gratificari volunt, literis suis Episcopis commendant: alij etiam auaritia inducti, & spe prædæ diuidendæ cum ijs qui fructum aliquem sua opera atque gratia consequentur. Satis enim superque notæ sunt multorum sordes, eorum dico ad quos fructuū qui ex ministerio pendent conferendorum (quæ beneficia appellant) potestas putatur pertinere. Qui ut rem suam augeant, paciscuntur quicumque sunt minimò: nonnunquam etiam si seruum domi habeant qui legere possit (quòd facilius cū eo transigatur, parato nimirum fructuum suorum maiorem partē domino cedere, ut illius commédatione atq; autoritate sordidiores operas suas cum honestiore aliqua & liberaliore conditione cōmutet) Episcopo commendant: qui hac cōmendatione fretus, vel negligētia vel sæpe etiam studio magnis viris gratificandi non difficulter admittat. Ecclesiasticorum ergo curatorum census habendus est: & à grauissimo ordine, qui reliquis specimen esse deberet, omne probrū amouen-

ECCLESIASTICA 50

dum. Quo facto deinceps statuendū, vt singulorū iusta quædam & legitima cū religionis tum etiam probitatis exami- natio omnem electionem antecedar, & Domini nostri instituta hac de re tam accuratè tradita persequamur, quibus persequendis aliæ Ecclesiæ & hodie vi- uunt, & iamdiu floruerunt. Atq; hæc de electione: ad ordinationem veniamus.

Est attem ordinatio electi ad munus suum ^{apostolicum} atq; separatio, vel in mu- nus suum quasi inuestitura quædam at- que inauguratio. Post designationem enim, quæ electione fit, ratio quædã at- que ceremoniæ adhibentur, quib. desi- gnatus, tanquam possessionem muneris sui accipiat. Hæc attem ordinatio quam appellamus, in duab. fere ceremonijs; precibus nimirū & manū impositione; consistit: sub quib. etiam & muneris ex- plicatione cōplectitur. Hac enim (manu- tum scilicet impositione) simplicissima ceremonia Euangelium contentum est ministros suos quasi inuestiri: nec illam tam sollicitā ac curiosam Legis in con- secrandis suis Leuitis atque sacerdoti- bus desiderat. Ac de precibus quidem

DE DISCIPLINA

apertè narrat Lucas, quò Paulus & Bar-
nabas ad opus Domini à Spiritu sancto
separari iuberentur, preces pro illis à
fratribus factas fuisse, antequam ad le-
gationem suam obeundam emitteren-
tur. Similiter & pro Diaconis quos po-
pulus elegerat, preces ab Apostolis con-
ceptæ sunt, vt Deus nouæ quæsturæ crea-
tionem suæ gloriæ & Ecclesiæ commo-
do faustam atque felicem esse vellet, de-
signatos idoneis donis instrueret, & ad
sua munera pro dignitate obeunda in-
formaret. Neque enim dubium est quin
Apostoli ad Ecclesiæ tempora preces
suas accommodarint, & vt antè in ele-
ctione Matthiæ, ita nunc in ordinatio-
ne Diaconorum pro ratione negotij
quod gereretur, preces conceperint.

Altera verò ceremonia est manuum
super caput electi inter precandum im-
positio. Sic enim videtur, tanquam pre-
cationum quoddam adiunctum, solita
adhiberi, vt electum coram Deo sisten-
do, & illi tanquam offerendo, preces Ec-
clesiæ ardentius & vehementius inflam-
marentur. Atque in hunc finem vsurpa-
ti solitam, cum ex reliquis locis fere om-
nibus

nibus quibus eius mentio fit in sacris literis, tum ex Matth. 19. constat. Vbi narrat Matth. pueros ad Christum adductos vt manus illis imponeret, & precaretur. Sicut etiam ex eo Act. loco quem citavi, quo narratur Apostolos precantes manus imposuisse Diaconis, qui ab Ecclesia eligebantur. Sed hic generalis ferè vsus est.

Alij præterea huius ceremoniæ vsus in designatis inaugurandis proprij magis & peculiare sunt: quorum prior ad electum, posterior ad totam Ecclesiam pertinet. Designatus autem hac ceremonia monebatur, se ad opus Domini separari (vt patet ex Acto. 13. 3.) & è reliquo populo ad illam procuracionem, Dei ipsius manu quasi decerpi atq; delibari: vt iam non amplius se sui iuris esse sciret, vt agat quod velit, sed à Deo ad opus suum adhibitum, cuius illum perfecti atq; absoluti remuneratorem, contempti autem & neglecti vltorem atque vindicem habiturus esset. Sic Timoth. Paulus cum ad omnes officij sui partes diligenter excitaret, huius impositionis meminit, atque monet, ne eâ

DE DISCIPLINA

provinciã negligat, quam per impositionem manus presbyterij ad prophetandum accepisset. Præterea etiã & aliter huius ceremoniæ vsus est, qui ad confirmandum designatum pertinet, ut manum illam semper paratã fore intelligat ad onus subleuandum atq; sustinendum, quæ imposuit: ut Deo muneris sui autore freris, constantius obiret, nullis periculis aut timore perterritus. Secundus verò huius vsus est, qui ad Ecclesiam spectat, ut quum autoritate in hæc à Deo pfectam, & ab eo sibi propositã esse cernerent, tutores & curatores suos agnoscere & reuereri discerent, atq; eorum voci parere atq; obedire in ijs quæ ad suum officium pertinerent.

Atq; hic impositionis manuum, quæ ad ordinandos Ecclesiæ ministros adhibetur, legitimus vsus est. Quo relicto Papistæ, & qui ab illis ineptè tradita nullo iudicio retinemus, aliam quandam eamque non in ordinandis Ecclesiæ ministris adhibitam, sed in conferendis Spiritus sancti donis, omnibus qui crederent, & baptizarentur, non ordinariam illam atque constantis & perpetui
vsus

vsus in Ecclesia, sed ad tempus & extra
 ordinem adhibitam, vsurpamus. Quia
 enim Apostoli quū Spiritum sanctū, id
 est varia atq3 multiplicia illa dona Spi-
 ritus, tanquam Dei œconomi religionē
 amplexis distribuerent, manuū signum
 hoc & quasi sacramentū vsurparūt, prę-
 clari isti imitatores cessante illa pote-
 state spiritus dona conferendi, signū te-
 nuerunt: & impolitis sacerdotibus suis
 manibus, iubent accipere Spiritū san-
 ctum: quem nemo confert, ac ne possit
 quidem cōferre, nisi extra ordinem hoc
 fiat: quum hoc proprium illorū tempo- Acto. 8.
 rum & Apostolorū ferē fuerit. Neq3 co- 19.6.
 gitant longē aliā hanc esse ceremoniā,
 quā illa fuerat, qua ad ordinandos Ec-
 clesię ministros utebātur. Hoc. n. ad om-
 nes fideles, illis quidē tēporibus, illa ad
 ministros tantū consignandos adhibe-
 batur. Hęc quū illis Spiritus sancti do-
 nis, quę tum extra ordinē confereban-
 tur, coniungebatur: illa nō itē: vt ex his
 locis quę citātur de Paulo & Barnaba, Acto. 9. 17.
 itemq; de Diaconis manifestē constare 20.
 potest. Ac Paulū antē quidem illis donis
 sūctum & imbutum fuisse ex eo appa-

DE DISCIPLINA

ret, quòd antè Christus illi de cœlo appa-
 ruerat, & in illustre quoddã vas in E-
 uangelio suo in omnes pattes ferendo
 formauerat, vt statim in Synagogis con-
 cionaretur, & Christum filium Dei an-
 nunciaret. De Barnaba verò apertè te-
 statur Lucas, eum Spiritu sancto (qua
 voce illa dona spiritus intelligo) & fide
 plenum fuisse, vt hæc manuum imposi-
 tio non nouorum donorum collatio, sed
 (vt ipse Spiritus sanctus loquitur) *aper-*
pitiu ac separatio, & quasi sanctificatio
 quædam ad maius opus moliendum, &
 grauiorem maioris laboris atque mo-
 lestiæ prouinciam subeundam.

Quod autem ad Diaconos attinet, le-
 gitur Apostolos, quũ de illis eligendis
 ageretur, monuisse, vt viros Spiritu san-
 cto & sapientia plenos eligeret. Vt mi-
 hi dubium non sit, & significasse eos, vt
 ex ijs qui singulari illa donorum varie-
 rate ornabantur deligerent, & Ecclesi-
 am id sequutam, ex ijs (quales 3000.
 fuisse Lucas antè meminerat) Diaco-
 nos designasse. Ergo quòd Episcopus in
 Ecclesiasticis ministris ordinandis ma-
 nus illis imponens, Spiritum sanctum
 iubet

iubet accipere, nullâ Apostolici alicuius facti imaginem aut umbram habet: sed Papisticus quidam ritus est, stultè quidè ab illis & sine vllò scripturæ fundamento institutus, imitatione quadâ non eius quod erat, sed quod illis esse videbatur, & à disciplinæ nostræ autorib. (pace illorû dixerim) non magno primum iudicio acceptus, minore adhuc in Ecclesia nostra retinetur.

Superest adhuc vnum in ordinationis questione explicandum, ad quos potissimum ordinandi ius autoritasque pertineat. Locus non tam expeditu difficilis quàm ille de electione superius à nobis tractatus: quum nulla neque ab vniuersis ordinatio facta in tota sacra scriptura reperiat, nec mandatû præceptumue vllû, quo vel populus vel Episcopi huius potestatis ius ad se putant pertinere. Nam quòd Episcopi Pauli illud ad Timoth. Ne cui citò, &c. nobis obijciunt, satis (vt opinor) antè responsum est, & explicatum quàm illis verbis Timotheo nihil supra cæteros permisum sit, tantumque illum fuisse monitû, vt ipse sibi caueret, ne ab alijs se abdu-

DE DISCIPLINA

ei patretur, aut posse putaret vllum factum suum temere cōmissum aliorum exemplo & autoritate excusari. Contrā verò in omnibus ordinationib. à pluribus manus impositas, & Ecclesiastici senatus autoritate omne hoc negotium peractum esse, vbiq; legimus. Sic enim Act. 13. 1. Paulū & Barnabā doctores & Prophetæ Antiocheni ordinarunt. Similiter & Diaconis ab Ecclesia designatis Act. 6. 6. duodecim Apostoli manus imponebant. Et nequid dubitemus ad q̄ potissimū ex ordinarijs Ecclesiæ munerib. hæc potestas ab illis relicta sit, Paul. Timotheo manus à presbyterio impositas fuisse scribit. Cuius tam ampli patrimonij ab Apostolis relicti Episcopus (qualis à Paulo ad Tim. 1. 3. & ad Tit. 1. informatur) cohæres quidem est, & Apostolis ex aliqua parte succedit: (vt fuis postea dicemus, quū de senatus Ecclesiastici autoritate disputabitur) sed ex asse hæredem esse nullo vnquam aut testamenti iure aut testatorum voluntate confirmabunt: nec sine iniquissima fraude & aperta vi atq; tyrannide aliorum ab illis possessio depascitur.

Quare

ECCLESIASTICA. 54

Quare quum (vt ad hunc vsq3 locum disputauimus) multa atq3 grauissimè in disciplina nostra peccemus, sanctissimas Dei leges de regno suo moderando in publicas Apostolorum tabulas relatas violamus, hominum commenta & seruorum voluntates Christi regis mandatis præferamus, perdamus Ecclesiam, quam sanguine suo redemit, sancta ministeria profanemus, & omnia susq3 deq3 miscemus atq3 perturbemus: tandè aliquando de ijs reb. corrigendis seriò & sollicitè cogitemus: quem voce regè agnoscimus, illius præceptis atq3 legibus pareamus: Ecclesiam charam, & eius splendorem atque dignitatem commendatam habeamus. Disciplinam Ecclesie ad hominib. & iure Canonico arcessentes iniuriam Christo Prophetae nostro regiq3 facimus, & scaturiginem quandam errorum in Ecclesia aperimus. Obstruamus puteos istos, ad diuini verbi fontes adreamus, subditi ex regis nostri voluntate pendeamus: & primùm hoc atq3 grauissimùm in disciplina reformanda caput sanciamus, nequid in ea præter eius vocem fiat, omniaque ad illius arbitrium conformentur, Ve-

DE DISCIPLINA

rat ille quenquam in Ecclesiam ingredi, publicam in ea personam in se suscipere, aut publici muneris actionem aliquam obire, nisi qui ab eo ad eam vocatus delectusque sit. Et huius legis violatores grauissimè multauit, qui spreto mandato suo, extra limites suos egressi, quibus circumscripti essent, in alienas possessiones ingredi, & impuris manibus sacra ministeria profanare ausi sunt. Videamus nequid tale sit inter nos: & Papisticos sacerdotes, mulieres clam baptizantes, Cancellarios, Archidiaconos & eorum famulos, Commissarios, Officiales, & reliquas quisquilias disciplinae administrationem sibi arrogantes facessere tandem à nobis iubeamus, & res suas agere, atque pati hæc ab illis geri qui legitimo Dei instituto ad illa obedienda vocati sunt.

Iustæ creationis magnus vsus est, ne illius amplissimum fructum ambitione ac largitione amitti patiamur. Certam prouinciam administrandam legis suis designauit, & quibus munus aliquod iniunxit, simul, & apud quos illud obiri gerere vellet, constituit. Cur ergo tam

tam multi apud nos errarent, & incertis sedibus vagarentur? Cur liberas vllas legationes concedimus, & officium committimus? Cur vnâ non indicimus apud quos illud geri exerceri que volumus? Præferim quum vaga illa & indefinita munera infinita sæpe mala consequantur. Munus autem alicui committitur, designatur vrbs, locus Ecclesiæ in quo illud exerceat, faciat diligenter quæ suscepit: & nisi sponte sua fecerit, magistratus autoritate errorem suum corrigat, aut officio suo abire cogatur. Illas verò prærogatiuas & immunitates, quæ eas redimere volentes ab hac necessitate liberant, tanquam ab ipso Antichristo primum profecias aboleamus: & ex Dei verbo statuamus, vt cui procuratio aliqua Ecclesiæ delata sit, illi diligenter & sollicitè incumbat, tanquam qui Deo celebri die illo aduentus Christi rationem procurati muneris redditurus sit. In electionibus habendis vsurpata Episcoporum tyrannide sublata, & illa tota peruersitate quam descripsi, qua iusta probandi examinandi que ratio impediatur, legitimis electorib. ius suum

DE DISCIPLINA

suum reddatur, diligens quædam & accurata religionis morumq; examinatio habeatur, munera dignitate mandentur: ne aut sacra ministeria profana fiant, aut Ecclesia necessarijs suis adiumentis atq; adminiculis destituta prolabatur. Deniq; ordinationis & impositionis manus verû vsu restituamus: antiquemus ementitum atq; fictitium. Atque hæc fere sunt quæ in hac parte quæ omnium cõmunis est, ex Dei verbo corrigenda nobis emendandaq; sunt.

Sequitur alia pars singulorum magis specialis, quæ etiam mirum in modum cultura indiget: vt ad Ecclesiasticorum munerû distributionem, & quid quæq; cum alio cõmune, quid propriû & peculiare habeat explicandû veniamus. Omnes ergo ppetuæ & ordinariæ in Ecclesiâ procuraciones atq; munera duob. ferè Episcoporû & Diaconorû nominib. in sacra Scriptura cõprehendi solèt. Quamquam. n. ipsa vocabula non ita accurate obseruentur (vt nec necesse fuit) tamen huius partitionis summa vbiq; retinetur. Paulus Apost. in priore ad Timotheum, discipulû suû de cõstituenda Ephe-
sina

ECCLESIASTICA. 56

Una Ecclesia pro Euāgelistæ officio, quo
 Timotheusungebatur, instituens, om-
 nem publicam Ecclesiæ curationē Epi-
 scopis & Diaconis comprehendit. Atq;
 idem Paulus scribens ad Philippenses
 (apud quos constituta iam & legitime
 descripta erat Ecclesia) Paul. inquit (&
 quæ sequitur) sanctis qui sunt Philip-
 pis cū Episcopis & Diaconis. Quo loco
 sanctorum nomine fideles, & tanq̄ ciues
 & ipsum quasi corp⁹ Ecclesiæ significās,
 gubernatores & eos quib. publica ali-
 qua in Ecclesia pcuratio cōmissa erat,
 sub Episcopis & Diaconis cōplexus est.
 Paulo aliter ad Rom. 12. eod. tamen sen-
 su, Ecclesiastica munera diuidit in pro-
 phetiam: q̄ eorū munus est quos duo-
 bus superiorib. locis Episcopos appella-
 uit: & Diaconiā. Quæ distributio etiam
 à Petro, prioris Epistolæ c. 4. retinetur:
 nisi quòd Diaconi nomē retinens, pro-
 phetiam sermonem appellat.

Hæc ergo legitima Ecclesiasticarum
 functionum distributio est ab ipsis sum-
 mis Apostolis in has partes distributa:
 Vnde manifestè cōstat, in integra & re-
 cte constituta Dei Ecclesia, vtrāq; tan-
 quam

DE DISCIPLINA

quam in corpore dextram sinistramque partem esse, ac neutram sine magna totius corporis deformitate deesse posse. Ut contra, nullum munus, nullum officium procuracionemue, locum in Ecclesia habere oportet, quæ non alterutrius istarum partium quasi membrum quoddam sit, & inseparabili quadam coniunctione cum reliquo corpore cohereat. Ad quam formam Apostolicam, si Romanam Ecclesiam exegerimus, illam dico à prima hac simplicitate defectricem, & multiformis bestię (vt à Ioh. describitur) expressam imaginem & imitatricem, quæ se ad Romani Imperij formam & figuram finxit atq; efformauit: (vt à Clemete aliud agente describitur) quam hic diuina quadam chirurgia opus esset, vt totam partium non necessariarum, & superuacanearum curationum redundantiam auferamus? quas hic strumas, quos nauos curari & amputari rescindique opus esset? Sed nec minor in defectu earum partium quæ naturales & necessariae sunt, deformitas apparet: quum in Romana Ecclesia, alteram fere totam partem, &

vni-

Apoç. 13. 15.

vniuersum genus illud Diaconorum re-
 quiramus. Quare vtraque tam insigni
 deformitate vtinam & Ecclesia nostra
 non laboraret, nec quicquam esset in il-
 lis Ecclesijs, quas aliarum matres esse
 dicimus, quod illam membrorum atq3
 partium redundantiã imitaretur. Nam
 in altera illa defectus deformitate ne
 ab ipsis quidẽ Papistis superamur. Dia-
 conorum enim totum genus in vtraque
 æquẽ deest. Quod postea planius, quum
 de Diaconis agetur, apparebit. Nunc
 singulorũ munera speciatim persequa-
 mur. Ac primum quidem dicamus de
 Episcopo Episcopi autẽ nomen à Græ-
 ca voce *ἐπισκοπῆς* deductum, speculato-
 rem aut vigilẽ significat, qui castris cu-
 stodiendis, aut ad vrbis vigilias, ad ho-
 stium aduentum denunciandũ designa-
 tus est. Quod nomen etsi aliquando ma-
 gistratib. etiam tribuatur, propter sum-
 mam curam & sollicitudinem quam de
 populo sibi subdito habere debent, sæ-
 pius tamen & magis proprie maiori-
 bus in Ecclesia munerib. solet attribui,
 & quæ tanquam ciuitatis Dei vigilie
 sunt: quæ eam non à ferro atq3 incen-
 dijs

DE DISCIPLINA

dijs tueantur, quæ homines inferre pos-
 sint, sed ab illis æternis ignib. & telis (vè
 loquitur Apostolus) *πυρροισις*, quibus
 atrocissimi hostes & potentissimi spiri-
 tus urbem hanc inflàmare atq; incēde-
 re dies noctesq; moliantur. Sed quum ex
 ijs quidã sanctiore quasi sacramento ad
 perpetuas vigiliis teneantur, quib. ni-
 mirum sacræ illæ argenteæ tubæ ad ho-
 stium aduentum omnib. denunciandum
 commissæ sunt, his propriè & præcipuè
 (vt prioris ad Tim. 3. ad Tit. 1. & alijs
 locis) Episcoporum nomē attribuitur :
 vt olim Episcopus laboris, non quietis,
 oneris magis quàm honoris, & negotij
 non otij nomen fuerit. Est autē Episco-
 pus, si verè illū definire volumus, mini-
 ster Ecclesiæ in reb. diuinis, & ad Deum
 pertinentib. Sic enim placet imitari
 illam Apostoli ad Hebræos sacerdotis
 definiendi prudentiam, quum in rerum
 diuinarum actione atq; administratio-
 ne, Episcopi in nouo fœdere sacerdoti-
 bus Legis successerint. Quòd autem re
 diuina facienda Episcoporum munus
 terminamus, hoc eodem Apostoli loco
 nititur, qui nihil aliud tribuit sacerdo-
 tibus,

Heb. 5. 1.

tibus, quorum officium nihilo angusti-
 us est quam Episcoporum, quod ad rem
 attinet: atque adeo quibusdam in re-
 bus, pro natura atque ratione illorum
 temporum, speciem formamq; foren-
 sem habebat ampliozem. Atque sic Ti- 1. Tim. 3. 15.
 mothei (quamvis Euangelistæ) mu-
 nus Paulus domus Dei gubernatione
 & administratione definiuit. Et Apo- Heb. 13. 17.
 stolus ad Heb. animarum procuratione
 & *ἐπιμελειᾷ* curam complexus est.

Quod verò amplius aut locupletius
 hac de re testimoniū requiramus, quàm
 ipsius Christi seruatoris regisq; nostri,
 qui regni sui naturam penitus perspe-
 ctam habebat, & certa ratione consti-
 tuit ad quam rem quemq; adhibere vel-
 let? Quàm sæpe autem ille regnum suū
 non esse ex hoc mundo prædicauit, alte-
 rius cuiusdã & diuinæ naturæ esse, atq;
 ad animas hominum procurandas per-
 tinentis? In quo quum omnis legationis
 suæ summa & mandatorum quæ à Patre
 accepisset, consisteret, in eo se totū esse,
 id solū agere atq; meditari, alijs huius
 mundi reb non immiscere, hoc dies no-
 ctæsq; cogitare, & in eo vno se exerce-

DE DISCIPLINA

se monereq3 Apostolos ne huius mundi splendorem & honores apud se consequi posse confiderent: longè aliud huius regni ingenium atque indolem esse, regere affectus, perturbatis animi motibus dominari, moderari libidinibus, omnium hominũ animos in officio continere, afflictos & cadentes excitare atque erigere, Dei gratia, clementia, bonitate, ægros & laborantes confirmare, à receptis erroribus quibus in omnem perniciem homines præcipitarẽtur, ad veram Dei colendi venerandique rationem traducere. Ad hæc se illorum opera vti velle, gregem suum, ouile suũ, agnos suos custodirent atq3 pascerent: hoc illis curriculũ, hunc puluerẽ, hanc vnã arenam esse in qua se exercerent. In ea si cum laude versarẽtur, *ἡμαρὰν τῆσδε* (vt inquit Petrus) *τῆσδε θούλης εἰσφύνομεν* expectarent.

Hoc ergo Episcoporum munus est, hoc officium. Quod non iam curiosius inquiram quàm fideliter nostri obeant, quum nulli certo gregi addicti, sed generali quadam cura contenti, se Episcopalis muneris defungendi necessitate
libe

liberarunt. Illud potius videamus recte
 ne eorum munus religione & ceremo-
 nijs tractandis definitum sit. Vetus enim
 opinio est, & ab antiquis ducta tempo-
 ribus, Episcopos non ita rei diuinæ fa-
 ciendæ terminis circumscribi, quin eti-
 am humana tractare possint, ac simul
 quidem Ecclesiam atq; Rempublicam
 administrare. Hinc apud nos Episcopi
 pacis & otij communis cōseruandi au-
 toritatem habent, & eius violatores in
 carcerem atque vincula conjiciendi,
 testamentorū lites, & alias ciuiliū cō-
 trouersias in suo foro audiendi, disce-
 ptandi indicādiq; potestatem. Hinc ijs-
 dem quibus principes in Republica ho-
 norum & dignitatum titulis insigniun-
 tur; dum Archiepiscopi honorificentis-
 simo & penè, ac potius quidē planè re-
 gio gratiæ titulo salutantur, alius nobi-
 lissimi & aurati (vt appellatur) eque-
 stris ordinis Episcopus, alius comes Pa-
 latinus, omnes magnifici Domini ap-
 pellentur. Vnde & nonnulli cancellaria-
 tum regni, Eboracensis prouinciæ præ-
 fecturam, & similia munerum auto-
 ritatem, quibus non ita pridem funge-
 bantur

DE DISCIPLINA

bantur viris politicis omni dignitate præstantibus delatam esse, tanquam de illata iniuria conqueruntur.

Hæc ergo aut iniuste ab illis & sine ratione ac contra officium usurpantur & expetuntur, aut malè à nobis Episcoporum munus diuinarum rerum procuratione definitum est Quorum vtrum sit, diligenter exquiramus. Ac vetus quidem hoc & perantiquum esse, ex eo satis manifestè apparet, quòd vetustissimis etiam canonibus talis ambitio & *καταχρηστικῶς* prohibetur. Quin & veterum quorundam notæ graues hac de re querimoniarum in eorum libris extant, partim in eos qui hanc confusionem induxerunt inuentientium, partim conquerentium, se illa ratione à suo proprioque munere auocari. Quod & nostros nonnullos queri accepimus, & vnicam tantum horam in tota septimana ad sacras commentationes integram, & eam quidem ab importunis clientibus extortam profiteri. Quibus ac merito quidem Terentianus ille Chremes miraretur tantum otij esse à re sua, aliena ut current. Verum hoc quod iam ita auctum atque amplificatum, intolerabile planè, atque

illis

ECCLESIASTICA. 60

illis ipsis non minus quàm Ecclesiæ periculofum est, olim (vt reliqua fere mala omnia) ab initijs non ita malis dimanauit. Primò enim totum negotium priuatum existimabatur, & litigantium consensu còtrouersia ad Episcopos deferrebantur, quorum conscientia freti optimum se suarum litium exitum consequuturos esse arbitrarentur. Post etiam creuit autoritate principū, qui partim pro animo (sed non satis prudenti) & studio amplificandi Ecclesiam, partim etiam quòd ipsi bellis & forensibus negotijs impedirentur, permiserunt Episcopis autoritatem turbatores Ecclesiæ ciuili etiam ratione coërcendi. Tandem verò Episcoporum auaritia simul & ambitione ita in immensum creuit, vt omnem ferè politicorum hominum dignitatem partim peterent, partim oblatam libenter & cum illustri gratia acciperent: donec Ecclesiam cū Republica commiserent, res ciuiles cum Ecclesiasticis, regnum deniq; cū Episcopatu confunderent. Verū enim verò vt que à Deo cōiuncta sunt, ab homine separari nullo modo debent: ita nec ab eo

DE DISCIPLINA

distincta atq3 separata à nobis coniungi aut copulari posse existimemus. Atque si nefas sit mutare aut transferre terminos quos parètes nostri pepigerunt, quanto minus fines quibus nos Dominus circumscripsit, & ab alijs distingui voluit, commutare, & hac fraude possessiones nostras augere licet?

Magnum verò inter ciuile magistratum & Ecclesiasticarum rerum curaciones discrimè esse, illud satis abunde confirmat, quòd quum vtraq3 potestas primò in Mose confusa esset, Deus Republica Mose relicta, Ecclesiæ gubernationem ad Aaronem fratrem transtulit. Ac ita valde quidè inter vtrumq3 distinxit, vt nec regnum non modò à summo sacerdote, sed ne ab aliquo quidem eiusdem familiæ, gentis, aut tribus, administrari posset: nec contrà, sacerdotium ab vilo regiæ sobolis atque generis, familiæ aut tribus, ac à nemine quidem nisi Leuita exerceri. Ita nò tantum personis & subiectis, neque etiam familijs, sed totis etiam tribubus distinguebantur. Quæ distinctio atque discrimen ab omni posteritate diligenter obseruatum est.

ECCLESIASTICA. 61

est: donec Azarias rex superbia elatus
 (vt in sacra historia disertè notatur) v-
 surparet sacerdotiũ, & incensum in tem-
 plo Dei adoleret: verũm nõ impunè tu-
 lit tantam superbiam, sed subito lepra
 percussus, exemplo atq; documento in
 omne tempus extitit, vt à simili auda-
 cia confundendi ea quæ Dominus di-
 stinxit, caueamus. Sed sacerdos qui se
 regno administrando immisceret, nul-
 lus vnquam multis post seculis inuen-
 tus est: donec primus post reditum à Ba-
 bylone Aristobulus, pessimo consilio,
 & contra expressum Dei verbum, regnũ
 cum sacerdotio, & tiaram cum diade-
 mate coniunxit. Nam quod Eliam, Sa-
 muelem, Danielem, vtrunq; munus ob-
 iisse legimus, extra ordinem factum est,
 & ad constantem atque perpetuam Ec-
 clesiæ gubernationem trahi non debet.
 Quanquam & sub Lege multa peteban-
 tur à sacerdotibus, quæ hodie ab Episco-
 pis peti non possunt, & ad multa adhi-
 bebantur ad quæ Episcopus sub Euan-
 gelio adhiberi non oportet, propter le-
 gem politicam nimirum, cuius (quia à
 Deo non minus lata fuit, quàm mora-

DE DISCIPLINA

lis) custodes & interpretes fuerunt. Ut ad multa tum eos adhibere necesse fuerit, ad quæ nostri non possunt nec etiam debent.

In Euangelio verò quid horum discrimine clarius & illustrius esse potest? Quñ ipse seruator noster (cuius exemplo nos sapere oporteret) hæreditariis herciscundæ potestatem, tanquam à suo munere alienam, recusauerit, sæpeque Apostolorum suorū talia appetentium cupiditatem grauitè represserit, & diligenter crebris sermonibus totum istud *καταξοπισμὸν καὶ κατήξειδίστην* vnam cum ipsis principum titulis, & *ὀβριτυίαν* similibusq; nominum appellationibus detestatus sit, libereq; professus forèses hos honores ab alijs quærendos esse, à se (vt qui in regno suo nihil haberet simile) non posse obtineri: à quo ad alia maiora quidem illa, etsi non ad speciem, ad veram tamen dignitatè ampliora vocati essent. Atq; hoc Apostoli non tantum magistri præceptis atque voce sed post etiam experientia sua edocti sunt, hanc rei diuinæ pcurationem, vt rectè geratur, cū nulla alia quacunq; posse

ECCLESIASTICA. 62

posse coniungi; vt etiam pauperū cura-
 tione (quæ Ecclesiasticum munus est, &
 alteri ita cognatū atq; affine, vt coniu-
 gi posse videretur) sponte sua abierint,
 & officium suum re diuina facienda ter-
 minarint. Quòd si verò ne pauperū qui-
 dem & viduarum curandarū sollicitudi-
 ne verbi Dei ministri distineri debeant,
 vt ab omni alia cogitatione liberi, to-
 tis viribus in eam curam incumberent;
 quanto minus rerum planè civilium cu-
 ra & ad magistratus officium pertinentiū
 à suo atque proprio officio auocari li-
 cet? Sic enim non tantum ipse tibi im-
 pedimenta accersis, ne officium facere
 possis (contra quam aut boni milites
 aut periti athletæ solent) sed alteri eti-
 am inferis iniuriam, in cuius possessio-
 nem irrumpis. Quod quū in ipsis Eccle-
 siasticis muneribus ambitionis & *φιλο-
 μαχίας* Apostolus ad Rom. c. 12. ac-
 cuset, & (vbi diligenter nos auocans ab
 isto *ὑπερβολῆς κατ' ἑαυτὸν φρονίης*, ad illam
 Christiano homine dignam modesti-
 am, *καὶ φρονίης ἢ ἀσφροσύνης* adhortatur)
 tanto magis eiusdem criminis tene-
 bitur, si res tam sua natura distinctas
 permix-

DE DISCIPLINA

Rom. 13.
Heb. 5.1.
Heb. 13.17.

permisceat atq; confundat. Quis enim nescit magistratus officium in ijs potissimum versari quæ ad facultates nostras & hanc vitam attinent? ceremonias nõ attingere, nisi vt ab ijs à quibus & quæ ratione ex Dei mandato oportet, administrari autoritate sua prouideat, ipse verò nihil administret? & Episcoporum munus rei diuinæ actione atq; animarum cura contineri, Rempublica & huius vitæ statum non procurare? illos de corpore & quæ ei accidunt, istos de anima & quæ animæ contingunt, esse sollicitos? illos de fragili hac & caduca vita, istos de beata & perpetua laborare?

Quare quum sub Lege Dominus sacerdotium tanquam arborem aliquam iuxta vicinum magistratus fundū plantaturus, quum qualis huius arboris natura esset optimè cognosceret (quòd nimirum tanquam ficus aut oliua radices suas propaget atque diffundat, ac propterea longius remouenda esset, nequa postea confusio atq; contentio nasceretur) longissimo & plusquam Solonis illo nouem pedū interuallo ab adjacentem magistratus fundo distinxerit: caueant

ĒCCLESIASTICA. 63

caveant diligenter pij magistratus & sapientissimi Dei instituto admoniti, & Romani Imperij exemplo, nequid Episcopi sibi in sua possessione vendicent, nec occultè eas radices agant, unde postea cogantur (quod multos Imperatores fecisse legimus) de suo cum illis patrimonio litigare. Quū verò Deus hoc suum institutū in pij alioqui & illustri regis capite sanxerit atque vendicarit, cur non similem pœnam in simili Episcoporum culpa pertimescimus? Quum autem Christus ipse oblatum regnum aspernatus sit, & minimas res ciuiles, ne fratrum quidem conciliandorū causa tractare voluerit: quum Apostoli ne eiusdem quidem generis aliud munus cum illo quod gerebant, coniungere, ne viduarum quidem pauperūque curam voluerunt, vt ad suum officium integras vires afferre possent, & in eo *ἡρώδης* quum hoc Christi regno conueniat, illud magis huius mundi Imperijs, quam tandem iustam ambitionis huius & *ἡρώδης* *λυπηροσύνης* excusationem afferent? Aut quid ita tumultuantur, cum eos è foro in Ecclesiam, è pratoris sella curuli &

Iudi

DE DISCIPLINA

iudicis tribunali, ad Mosis cathedram;
è regno arque dominatu ad Episcopatu
tum reuocemus.

Azariam sacerdotem in sacra histo-
ria legimus, Vzziam regem è sancto san-
ctorum, & merito quidem, eiecisse. Et
Eusebius refert, Ambrosiũ, quũ Theodo-
sius Imperator in superiorẽ templi par-
tem ingredi vellet, vetuisse, quòd illant
Episcoporum esse diceret, & iussisse in-
fra cancellos confidere. Quod non pro-
pterea cõmemoro, quasi superstitiosa &
superba illa Episcoporum ab alijs sepi-
menta probem, sed vt immodico illorũ
ad se rapiendi studio reges & magistra-
tus ad iustã sui iuris tuendi solitudinẽ
erigã, atq; pari vt ratione illos claustris
atque cancellis suis circumscribant, &
intra fines arque repagula sua iubeant
se continere, & suos quoque *ἀνατρέψαι* &
καταδιδασκαλῆσαι agnoscere. Quod si tum quũ hæc
pestis serpere cœpit, diligenter prou-
dissent, certè Ecclesiasticorum hominũ
ambitio nunquam in hanc incredibili-
lem superbiã euasisset, quò progressam
fuisse videmus: vt de vtriusq; status po-
testate, & duplici (vt aiunt) gladio, tri-
plici

ECCLESIASTICA. 64

plici corona, calcatis Imperatoribus & regib. sibi ad ascendendum equum seruiantibus gloriari possit. Verum quum non prouiderent, neque curarent, mortuis Apostolis, qui vt olim Heros ille Gedeon in Israële illicitum regnū atq; dominatum non appetuerunt, eorumque germanis liberis nihil huiusmodi cupientibus, tandem spurius ille Abimelechus exortus est, qui nefandum regnum ambiret, & simul patrem se regemque nominaret. Sed expectandum est, vt huic tyrāno similis exitus eademque ruina, quæ olim Abimelecho, contingat. Nam in huius etiam *αὐτῶν* illam Iothani parabolā, quasi oraculum quoddam pronunciatū esse existimo, sperandumq; omnino esse, quem admodum Imperium ab eo labefactatū ac penè extinctum est, per quod ille infinitam hanc suam potentiam & plusq; regnum obtinuit: ita aliquando fore, vt ille rursus ab Imperio deleatur.

Verum utinam solus ille Romanus carduus regnum hoc atq; dominatum appetiisset, neque etiam oliuæ nostræ, ficus, vineæ, pinguedinem & suauita-

DE DISCIPLINA

tem suam atq; fructus præstantissimos
 regnandi dominandiq; cupiditate re-
 liquissent. Verè enim prædicatio Euan-
 gelij suauissimus quidam & incundissi-
 mus fructus est. Hoc eorum multo non
 tantum homines sed & Deus ipse læta-
 batur, vt & illo Euangelij oleo quouis
 balsamo pretiosiore, & suauioris odoris
 eo quod in caput Aaronis infundeba-
 tur. Hunc enim dominatum etiam ab
 Episcopis nostris occupatum esse con-
 querimur: & præstantissimos fructus
 illos, vinū illud, ficus & oliuas illas, quas
 olim Ecclesia ab Episcopis suis collige-
 re & percipere solebat, vehementer de-
 sideramus. Ac vereor equidē ne frustra
 desideremus, neue alia quadam iam di-
 uitiarum & honoris pinguedine atque
 suauitate capti, illam pristinā negligē-
 re & aspernari cœperint, & porro negle-
 cturi sint, *ἀλλὰ τὰυτὰ ὡς θεῶν κίβητες*, qui Ec-
 clesie suæ pro bona voluntate, aut per
 illos, si ad originem suam & radices re-
 dire voluerint, aut etiā, si pergant asper-
 nari, sine illis p̄uidebit. Sed longius for-
 tassis hac in parte rei indignitate & Ec-
 clesie periculo cōmoti prouecti sumus:

Nunc

Nunc quum satis (vt opinor) probatum sit, Episcopi officium recte rei diuinae administratione definitum esse, specialius officij huius partes persequamur. Ille verò partim in docendo vel verbum Dei interpretando, partim in precibus pro Ecclesia concipiendis consistunt. Hæc enim ita inter se coniuncta sunt, vt à se inuicem discerpi nullo modo debeant. Qui enim Ecclesiã docendi curam accipit, eidem & precandi pro Ecclesia munus imponitur: & contra, precandi munus & solennes preces illas palam & publicè ex officij sui ratione pro Ecclesia fundendi, nemini mandari aut debet aut potest, nisi cui etiam Ecclesiam docendi potestas fiat. Semp̄er enim hæc duo in eodem ita coniuncta fuisse legimus, vt qui vnum pro officio suo ageret ad vtrumq; præstandum teneretur: neque vnquam hæc discerpta à se inuicem & distincta fuerunt. Ita iacerdotes sub Lege ad vtrumq; præstandum tenebantur: quòd & diserte Moses, quum Leuiticæ tribui benediceret, explicauit. Docetebunt, inquit, Iacobũ iura tua, & Israëlem legem tuam. Apponent incensum

DE DISCIPLINA

Psal. 141. 2.
 ad nares tuas, & holocausta super altare
 tuum offerent. Thure enim & incenso
 adolendo preces & orationes adombra
 ri, cum ex alijs locis, tum etiam ex Da-
 uide, qui proculdubio ad hunc morem
 alludit, & Lucæ 1. vers. 10. vbi patet vni-
 uersam Ecclesiam hoc intellexisse. Quò
 etiam Iohannes in Apocal. respicit.
 Similiter & Propheta Samuel, populo
 petenti vt pro se apud Deum precare-
 tur, respondens, Absit (inquit) vt Deo
 peccè cessando precari pro vobis ; quia
 etiam docebo vos viam bonam & pla-
 nam: vtrumq; eiusdem officij esse signi-
 ficans. Ita in duob. summis Iudaicæ Ec-
 clesiæ muneribus, sacerdote, & Prophe-
 ta (quib. Episcopi nostri respondent, si
 Pastores cum sacerdotibus, Doctores
 cum Prophetis contulerimus) docendi
 precandique officia coniungebantur.

Quid in Euangelio Apostoli? Relicta
 cura pauperibus ministrandi, quum se
 id facere profiterentur, vt suo officio li-
 berius vacare possent, officium suum
 duab. partibus, sermone annunciando &
 habendis precibus complexi sunt. Pau-
 lus etiam ad Timot. precandi officium
mani-

manifestè ad Episcopatû refert, quum præcepta de cõstituenda Ephesina Ecclesia tradens, publicarum precû ratione descripta, postea qualè Episcopum esse oporteat, copiosè explicat. Quare quum hæc vnius & eiusdè muneris officia esse ex perpetuo Scripturæ vsu constat, discerpi & separari à se inuicem nullo modo patiamur, omninoq; quod res est illegitimû diuortiû esse fateamur quum ministri nostri (istos dico curiones) qui quû ad docendum inepti sint, in ministerium tamen ea lege inaugurantur, vt liturgiam suam atque conceptas preces de libro recitèt, docere autem & interpretari ne audeant, nisi noua & speciali ea de re potestate concessa. At Scripturæ interpretandæ non sunt idonei. Id si ita est, probè quidem ex Dei instituto ab interpretatione arcentur. Sed illud malè, quòd non etiam à precib. habendis excludantur: & quòd precandi docendiq; officia (quæ eiusdem muneris sunt) contra Dei institutum discerpuntur atque distrahantur, & nouum ab humana audacia pfectum, & mutilum quoddâ ministeriû in Ecclesi-

DE DISCIPLINĀ

am inducitur. Sic ergo descripto vniuerso Episcoporum munere atque officio, ad ea quæ propria sunt eorum electionis ordinationisque veniamus.

Electio ergo Episcoporum (vt inordiniamur) quia illa ferè a cione Ecclesiæ salus periclitatur, cum vehementissimis apud Deum precib. coniungi debet: vt eligentium iudicia Spiritu suo sancto dirigat, Ecclesiæ suæ de idoneo Episcopo prouideat, nec tam periculoso errore falli atq; labi cœca aliqua cupiditate abductos patiatur. Huc enim ducit nos cū illa ratio quam attuli, tum verò in primis ipsius Christi seruatoris exemplum: quem Lucas cap. 6. 12. 13. narrat, totam noctem quæ Apostolorū designationem præcesserat, in precibus & oratione cōsumpsisse. Quod etiam postea ipsos Apostolos in Matth. electione sequutos cap. 1. ab eodem Luca in Actis memoratur. Cuius rei necessariā quandam instaurationem esse omnes intelligunt, qui electionum nostrarum longè aliter susceptarū atq; institutarum successum & eventus animaduerterint. Sed non opus erit, vt spero, in re tam clara
anxiè

ECCLESIASTICA. 67

anxiè laborare: pergamus verò porrò,
 & qualem Episcopum eligi oporteat,
 ostendamus. Ex ijs autem quæ dixi, sa-
 tis manifestè apparet in Episcopo eli-
 gendo præcipuam curam doctrinæ ha-
 bendam esse, quum ad docendum & ver-
 bum Dei alijs interpretandū eligatur.
 Quamquam etiam morum non vulgaris
 atque communis, sed singularis quædā
 examinatio haberi debet: quorum ni-
 mirum vel leuissima quæq; errata, pro-
 pter eminentiam loci in quo sunt, ab-
 scondi aut celari nullo modo possunt:
 quum verbi Dei ministri (vt Apostolos
 suos Dominus admonuit) tanquam vr-
 bes quædam sint in summis montibus
 constitutæ. Itaque cum illis in hominū
 oculis & clarissima luce habitandum
 sit, & (vt eodē loco seruator noster sub-
 iungit) quasi super candelabra quædā,
 vt alijs luceant, imponantur: tanquam
 lumina quædam eorū sanctitatem, pie-
 tatem, & in omni vita moderationem
 elucere oportet. Vnde Paulus Aposto-
 lus per Timotheum legitimū verbi mi-
 nistrum informans, ita esse debere com-
 paratum docet, vt reliquis fidelibus in

DE DISCIPLINA

charitate, castitate & vniuersa vitæ ra-
 tionis specimen quoddam & exemplar
 sit. Ac meritò quidem ei qui ab alijs ra-
 tionem vitæ reposcit, lex innocentiæ in-
 dicitur: quum nihil æquius sit, quàm vt
 qui alios doceat, ipse se primū erudiat:
 & alios à turpitudine auocans, seipsum
 ab omni pollutione integrum purumq̄
 custodiat. Quam turpe enim est, quum
 alijs tanquam laborantibus succurrere
 volenti, dici ab ægrotis possit, Medice
 cura teipsum? aut quum illa obijciun-
 tur quæ Paulus Iudæis obijcit. Qui ali-
 um doces, teipsum nō doces: & qui non
 furandum esse prædicas, ipse furaris? &
 Nomen Dei per vos in gentib. blasphem-
 matur? Ergo quum tam alto dignitatis
 loco constituentur, vt vel eorum integri-
 tatis exempla Ecclesiam nō solum ædi-
 ficent, sed etiam in Dei ipsius honorem
 quodāmodo redundēt: contrā vero, de-
 licta atq; crimina externis, de Deo quæ
 prædicant, & Euangelio quæ annunciant,
 malè loquendi occasionem: fidelib. autē
 infirmis, à quib. minima quæq; corū er-
 rata tanq̄ lex quædam peccandi & simi-
 liter delinquēdi existimatur, nec exem-

plè minus atq; adeò magis, quàm peccato ipso noceant: magna atq; diligens & singularis quædam cura de Episcopi eligendi morib. atq; vita adhibèda est.

Sed quū in eo præcipuè Episcoponū munus atq; officiū versetur, vt Euangelium vniuersum annuncient, prædicent interpretentur, illa in primis quæ eius officij ad quod gerendum eligendus est, peculiaria atq; propria dona sint, spectare oportet: vt quàm bene in sacris literis versatus sit, & an cum Ecclesia, quæ rectè intelligit: vtiliter atq; ad eius ædificationem fructuose communicare possit. Nam quū hîc de Ecclesia regenda gubernandaq; agatur, non imperitus aliquis aut indoctus ad hæc gubernacula adhibendus est: nisi non solum periclitari nauē volumus, sed in certum discrimē incurrere. Ecclesiã verò quam Deus suo sanguine redemit, vt nos sibi in filios adoptaret, & hanc tot Heroum & tanquam Argonautarū nauem cuiquã nisi Typhi aut Palinuro, peritoue & experto alicui gubernatori committere, cuius esset, nisi in Ecclesiæ interitum & filiorum Dei salutem conspi-

DE DISCIPLINA

rantis? Typhes igitur & Palinuri atque
 Vlysses ad hæc gubernacula tractada e-
 ligendi sunt, qui cœli vultus & variera-
 tes agnoscant, procellas tempestatēq;
 prospiciant, qui ad cœlestē Cynosuram
 nauem dirigant, denique quos cœlestes
 musæ maris istius itinera docuerunt, &
 illa quæ sunt apud Poëtam, *Κάνυρ κῆρυκί-
 ματ' ὁ ἕκτος ὑπὲρ νῆος*. Verbum autem Dei
 sola huius vitæ Cynosura est: ad hoc cœ-
 lum illi & has stellas oculi conuertendi
 sunt, è quib. multò certius quàm ex his
 alijs tempestates prospiciuntur. Hæc
 sunt huius vitæ gubernacula: quæ nisi
 regere & tractare didicerit, ad alia quæ-
 dam opera adhibeatur, ad clauū ne ac-
 cedat: & si accesserit, moueatur. Meritò
 enim ab artifice scientiâ eius artis quâ
 profitetur, requirimas: vt ab Imperato-
 re, rei militaris cognitionem: à præto-
 re & iudice, vt de iure respondeat: à me-
 dico, tuendæ valetudinis & morborum
 curandorum rationem.

Et sub Lege quidem Dominus sacer-
 dotes suos ita instituit, vt tales essent
 qui de iure diuino interrogati respon-
 dere possent, qui non tantùm tiara, sed
 præ-

ECCLESIASTICA. 69

pretiosis illis duodecim gemmis & lapillis (quos Urim & Thumim Moses ob insignem splendorem & perfectam pulchritudinem appellat) ornabantur, per quos Deum de omni negotio consultebant. Quo nomine etiam aliquando totum sacerdotium designatur: ut intelligamus eum nihil habere, qui illas non habeat, nec sacerdotium sine Urim & Thumim esse posse. Quibus quum Episcopi (quod ad hanc rem attinet) successerunt, etsi Aaronis tunica, ephodo, diademate induerentur, tamen nisi in pectore eluceant illæ gemmæ, per quas rerum nostrarum dubij (ut ait Ennius) ex incertis certi simus, ne res temerè tractemus turbidas: Aaronis genus, successorem & reliqua vestimenta non agnoscimus. Atq; quum hodie nullam aliam rationem præter expressum Dei verbum & sacras Scripturas habeamus, qua de voluntate fiamus certiores, omnibusque illis veteris institutionis ceremonijs, Arcæ, sanctuario, pectorali, verbum hoc successisse manifestum sit: ut illa olim in sacerdotibus, sic hodie huius intelligentia atque cognitio à religionis

DE DISCIPLINA

gionis interpretibus & verbi ministris requirenda est. Itaque Paulus Apostolus Timotheum suum monet, Episcopum *Didacticò* esse oportere. Quum autem oportere dicit, non tantum vt adiuumentum aut ornamentum aliquod, sed vt ipsam quasi formam Episcopi atque essentiam desiderat. Atque vt plenius quevis huius verbi sit, & quam multa sub se contineat intelligamus, vberius hoc ad Titum explicat: & Episcopum (inquit) oportet tenacem esse fidelis sermonis, qui secundum doctrinam est, vt & idoneus sit ad adhortandum in sana doctrina, & ad cõuincendos eos qui contradicunt. Quomodo aut in sana doctrina adhortari poterit, nisi eam prius ipse ex sacris Scripturis didicerit? Aut resistentes qua tandẽ ratione cõuincet, nisi per Scripturas, vt Apollo fecisse in actis memoratur? Deniq; illa quæ Paul. 2. Tim. 4. 2. Timotheo mandat, vt instituat, doceat, arguat, corripiat, adhortetur: quomodo præstabit nisi per Scripturas? Quæ (vt 2. Timot. 3. 16. Paulus monet Timot. verbi ministrum, quem virum Dei appellat) ad hæc omnia pro suo munere præstando informa re pos.

re possint. Atq; quū hoc semine nos in
nouam vitam progigni ac profeminari
testetur Petrus, & nati eodem lacte nu- 1. Pet. 2. 2.
triti, foueamur & augetur: qui tan-
dem fieri potest, vt quis filios dei gignat
sine isto semine? aut natos, & ab alijs
profeminatos atque genitos, absq; la-
cte hoc fouere & tueri possit?

Regius Propheta Dauid testatur ne-
scire se qua via progrediendum sit, nisi
fax ista illi praeferatur, qua pedes suos
in rectam viam dirigat. Ergo quum ver-
bi ministris mandatur vt nos in viam
ducant, *ὁδὸν ζωῆς* esse oportet, & facem
hanc accensam in manu ferre, quæ sibi
primū, tum etiam ijs quos ducendi in
domini vijs curā habent, viam cōmon-
strent. Atq; ex hoc dirigendi illustrandi
ducendiq; munere, præ clara illa nomi-
na pfecta sunt, quib. sæpe in Scripturis
appellatur stellæ cœli, lux mundi, ocu- Apoc. 1. 20.
li corporis, cœcorū duces. At verò nisi Math. 16.
stellæ istæ luceant, & nisi in solem antè 6. 22.
magna lucis vis colligatur (vt in prima
eius creatione factum est, quum crea-
retur vt diem regeret) nisi, inquam, ipse
primū accendatur atque luceat, alios
ita-

DE DISCIPLINA

irradiare, & ea luce quam nō habet, vi-
am monstrare non potest. Eadem ratio
est oculorum atque ducis. Si enim (vt
diserte hac de re seruator noster disse-
rit) oculus ipsæ tenebræ sint, quantæ
ipsæ tenebræ erunt? si cæcus cæcū du-
cat, fieri non potest quin ambo in foue-
am recasuri sint.

Atq3 quò certius nobis de hac doctri-
na constat, alia præterea quædā nomina
(nā omnia colligere infinitū esset) qui-
bus illorū munus atq3 officium declara-
tur, consideremus. Paulus Episcopū Dei
œconomum esse dicit, & alio loco addit
dispensatorem mysteriorum Dei. Ergo
& ille Dei familiæ vicium suum suo tem-
pore præbere debet, & familiæ ab œco-
nomo hæc mysteria petendā sunt: vt E-
gyptij quū fame laborantes regem adi-
rent, ab eo ad regni œconomum & an-
nonæ præfectum remittebantur. Quod
etiā apud Malachiam Prophetam ex-
pressè dicitur, labia sacerdotis custodi-
re scientiam, & legem petendam esse ex
ore eius. Ergo œconomum hunc tan-
quam Iosephum aliquem magnam fru-
menti vim & numerū congesisse oportet.

ECCLESIASTICA. 71

tet, horreaque sua compleuisse, & om-
 nes pectoris cellas multo antè hac an-
 nona instruisse, vt populi necessitati-
 bus atque fami subministret. Atque hic
 est ille scriba quem ad regnum Dei (id
 est Euangelij prædicationem) edoctum
 & informatum esse Dominus ipse testa-
 tur, qui ex thesauro suo in vsum familiæ
 noua atque vetera depromat. Ad Ephe-
 sios Paulus Pastorem & Doctore à Chri-
 sto Domino dicit ad corporis sui tan-
 quam domus Dei ædificationem datos
 esse, vt fabrica illa vna omnium præstan-
 tissima, atq; adeo hac pulcherrima mû-
 di machina magis admirabili construa-
 tur. Qui verò ea ferramenta atque ve-
 tēs quibus ad hoc ædificium extruen-
 dum opus est, tractare & ijs vti nesciat,
 quid (inquam) pretiosissimo funda-
 mento dignū possit efficere? Idem Pau-
 lus Ecclesiã vt *οικονομὸν θεοῦ*, ita & *καρπὸς*
 appellat; quæ etsi sola Domini benedi-
 ctione crescat & augeatur, tamen mini-
 stri quidam, qui plantent, & qui rigent,
 adhibentur. Vnde alibi etiam cum cœ-
 lo atque nubibus, & eorū doctrina cum
 sole & pluuia conferuntur. Quòd si ve-
 rò nu-

DE DISCIPLINA

rō nubes istæ ^{ἀνὸς ποτ} sint, & cœlum hoc
 quouis ferro ærēue durius (quale pec-
 canti populo suo Dominus in lege mini-
 tatur) ager & hæreditas Domini efflo-
 rescere aut fructum ferre qui potest ?

Sed quum immensum sit omnia (quæ
 sunt pene innmuerabilia) consecrari,
 vnicū pastoris nomē, reliqua relinquan-
 tes, consideremus. Vnicum enim hoc
^{πρωτόν} & nomen quàm multa continet ?
 quàm infinitam penè curā & quàm mul-
 tiplicem variarum rerum scientiā com-
 plectitur, vt gregē Domini à lupis dies
 noctesq; vel vitæ suæ periculo conser-
 uet & tueatur? (qua de re diligētissimè
 Paulus Ephesinæ Ecclesiæ Episcopos ad-
 monet, vt oues pascant, regāt pædo, vo-
 ce appellent) ad pascua salubria & sua-
 uiter decurrētes aquas educat? errantes
 & palantes ad ouile reducat? Quæ verò
 omnia ^{ἀρχιποίμνο} ille præstitit. Quin &
 illa cuius doctrinæ sunt, quæ in pastoribus
 à Prophetis Ezechiële & Zacharia
 requirūtur, cōfirmare infirmos, mederi
 ægris, ligare cōfractos, contritos obuol-
 uere, errantes quærere, & palantes ad
 ouile reducere? Ergo Dominici gregis
 pasto-

ECCLESIASTICA. 73

pastorem neminem, nisi qui hac tanta
 varietate instruatur, eligere oportet: cui
 vox illa germani pastoris ad oues regē-
 das pro pædo sit, quæ oues se educi redu-
 ciq; patiuntur, qui pascua atque fontes
 gregi suo cōmodos, qui deniq; omnem
 illam infirmorū & languentiū curandi
 rationē perspexerit. Neq; verò me quis
 quam hac in re duriorē aut seueriorem
 esse quàm sit necesse, conqueratur: quū
 non minora sint illa quæ (vt diximus)
 à Paulo exigūtur, docere in sana doctri-
 na, excitare languentes, resistentes con-
 uincere, vacillantes confirmare, fran-
 gere contumaces, pios præmio propo-
 sito ad omnem virtutem & laudem in-
 citare, impios autem minis à flagitijs
 atque sceleribus deterrere.

Atq; quod ad doctrinā attinet, cuius
 tandem hominis esse existimamus, ita
 mysteria illa percipere vt docere possit,
 ipsis Angelis admirabilia, & ante aliq;
 tempus incognita, Dei manifestati in
 carne, iustificati in spiritu, assumpti in
 gloriā & reliqua quæ à Paulo diuinitus
 colligūtur, & quæ Ecclesiæ bono Christi
 ministro pponenda esse admonet: Quia
 & sa

DE DISCIPLINA

& sanam doctrinam à corrupta distin-
 guere, illamq; tanquam salubre quod-
 dam pabulum & amœnissimas aquas
 præbere, ac eam quidem pro varietate
 temporum aptè atq; commodè distri-
 buere, corruptas verò & falsas opinio-
 nes, vel etiam stultas & inanes quæstio-
 nes, tanquam gangrænas (vt ait Apo-
 stolus) ad Ecclesiæ ruinam proserpentes
 opportunè cognoscere, & prudenter de-
 uitare nō nisi periti est & in schola Chri-
 sti eruditi. Omnibus verò ordinib præ-
 scribere quid cuique conueniat, & quæ
 cuiusque officia sint, de regis atque om-
 nium magistratuū munere, de obedi-
 entia subditorum, de Lege, de Euange-
 lio, de pœnitentia, de fide differere, quæ
 partim per Timoth. Episcopis omnib.
 prædicanda præscribit, partim se fecisse
 Ephesinis Presbyteris testatus, illos ad
 sui imitationem adhortatur: annō ma-
 gnā quandam in sacris Scripturis ver-
 sandis diligentiam & singulare studium
 desiderant? Quām difficile est nutantes
 ac labentes promissionibus cōsolando
 sustentare, fessos atque laborantes refi-
 cere, & afflictos tanquā ab inferis exci-
 tare?

ECCLESIASTICA. 73

tare. Hæc nimirum diuinæ cuiusdam
artis atque doctrinæ sunt, & eruditam
illam linguam desiderant qua Esaias
testatur se laborantes & fatigatos re-
creasse.

Sed ne longior in hac parte sim, & cū
alia multa, tum illa diuina & admiran-
da de electione fidelium & infideliū re-
probatione mysteria omittā: vnum il-
lud quanti est, de Dei voluntate inter-
rogatum, in omni negotio respondere,
& tanquam oraculū Ecclesiæ esse, quod
neminem sine varia quadam & excellen-
ti sacræ doctrinæ & diuini verbi (quod
vnicum nobis sanctuarium, arca, ora-
culum superest) cognitione, tanquam
sacerdotium sine Urim & Thumim, sus-
cipere posse existimamus? Ergo quum
Ecclesiæ gubernatio tantæ artis sit, &
(ut inquit ille) πολλῶν χαλίνων ἔργον οὐάκων θ
ἀμα, peritum gubernatorem ad hæc gu-
bernacula adhiberi oportet: nec ea ba-
iulo alicui aut vnus operis remigi te-
merè committere, qui in medio Ocea-
no iactatus astitorum ignorantia coga-
tur exclamare, ut ille apud Poëtam,

ἦ φίλοι, ἢ γὰρ π ἴσμεν ἐπὶ ἕως, ἢδ' ἰοιδύμεθ
L. 88

DE DISCIPLINA

ὁ δὲ ὄν' ἡλιθ' φασιμβροτ' αἰ' ὑπὸ γούμφῳ,
ὁ δὲ ὄν' ἐνίτῳα.

Palinuro potius aliquo ditino, aut Typhi opus est, qui ad verbi Cynosurā navem dirigens. recto cursu ad portū perducatur. Sed & illud in hac quæstione considerandum est, de Ecclesia regenda agi, de pascendo grege Domini, de Ierusalē ciuitate Dei nostri cōseruanda, de tēplo Dei, de corpore Christi, quo nihil ferè est in omni cælo terraque diuinius: vt certò statuamus, hūc tot aureis vellerib. quot oues sunt, insignē gregē, nulli nisi peritissimo viro & diligentissimo, ac non nisi Iacobo alicui cōmittēdum. Quis. n. vel vnus ex hoc grege ouiculæ iacturā præstare possit, cuius quum errantis ad ouile reductionē Angeli valde gaudeāt & lætentur, annon si perderetur, Angeli ipsi pullari quodāmodo, & cælū & terra veste mutata dolorē suum significarent? Quòd si verò gregem hunc pastori commiseris, qui non modo perditam ouem non quærat, contractam non obuoluat, sed ne possit quidē, quàm multas tum perituras, & quàm indignè dominū gregis suis tantam iacturam laturū esse, & qui-

ECCLESIASTICA. 74

quib. verbis nō tātūm pastorē, sed & vil-
licos suos, qui talē præfecerint, acceptu-
rū existimamus? Quemadmodū nimirū
apud Ezechielē describitur, vigiliæ quæ
aduentantes hostes nō denūciarint, vnā
cum vrbe capiētur, & vnā interibunt: &
(vt Christus ipse disertē monuit) si cœ-
cus cœcū ducat, ambo in foveā recidēt.

Ergo quū Episcopo de tantis tamq3
diuinis reb. pro suo munere dicendum
differendumq3 sit, quū Ecclesiæ guber-
nandæ præsit: quum certum periculum
Episcopo simul & Ecclesiæ impēdat, si
non idoneus ad tantam procurationem
deligatur: hæc autem facultas ferè to-
ta in sacra quadā sanæ doctrinæ cogni-
tione & verbi diuini intelligentia con-
sistat: satis (vt opinor) manifestē con-
stat, ad Episcopatum neminem nisi piē
eruditum admittendum esse: & si erro-
re aliquo fuerit admissus, abdicandū es-
se. Sic enim seruator noster insipidū sa-
lem proijciendū esse foras ꝑnunciauit,
& Propheta Zacharias sub regno Mes-
się fore prædixit vt ipsi se sponte sua ab-
dicarent, liberè atq3 palām profitentes
se non esse Prophetas, sed agricolas, &

DE DISCIPLINA

à prima iuuentute non discipulos Prophetarum, sed bubulcos, baiulos, opuliones extitisse.

Quæ quum tam aperta sunt, & tam manifestis scripturæ testimonijs confirmantur, vt negari non possint: satis mirari non possum in Ecclesia Christiana vnquam accidere potuisse, vt tam clara Dei mandata & ad nostrum fructum atq; Ecclesiæ salutem tam necessaria violarentur. Sed non solum violantur, idque ita passim atque sæpe, vt pro vno idoneo plurimos ineptos & indoctos reperire liceat: verum etiam excusationes & defensiones conquiruntur, quasi hæc quodammodo licerent: & grauissimo crimini patrocinia non desunt. Necessarium hoc malum esse dicunt, & aliter fieri non posse, neque tantam doctorum turbam esse quæ vniuerso regno possit sufficere. Itaque aut populum omnino Episcopo destituendum, aut aliquem (etsi non satis idoneum) admittendum esse. Hæc oratio videtur esse eiusmodi, ac si omnes docti & idonei per Ecclesias iam pridem distribuerentur. Quod quam verum sit, ex Academijs satis intelligi

ECCLESIASTICA. 75

telligi potest, in quibus quàm multos pietate & doctrina insignes videre licet, qui ad Episcopatus non adhibentur, ac nunquam quidem adhibebuntur, nisi ipsi petant, ambiant, emant, nudentur? Sed ponamus hoc ita esse, & adhuc aliquot puincijs deesse qui verbum Dei ministrèt: quærunt hic quid agendum sit. Quid, inquam, nisi quod vel in vberima messe, quum sint pauci operarij, discipulos suos facere seruator noster admonet, vt dominum messis precemur vt operarios in messem suam emittat? Nō enim propterea quòd messis copiosa sit, quilibet in agrum Domini ad frugem demetendum mittendus est; sed orandus Dominus vt ipse frumentum suum curet, & de messoribus provideat, qui neminem nisi aptū & idoneum ad opus suum adhibet. Ergo si de messe Domini vero affectu commouemur, veriti ne orta aliqua tempestate calamitatem sustineat, non patiemur nos stulto quodam affectu abduci, vt ipsi prout nobis optimum videbitur, prospiciamus. Quid enim hoc aliud est, nisi Deum non satis de rebus suis soli-

DE DISCIPLINA

citum esse arguere? Sed teneamus eum modum quem seruator noster præscripsit, vt precib. nostris Domino messem suam commendemus.

Vt autem omnib. orandū est, ira magistratibus, quib. hanc curam Dominus cōmisit, prouidendum erit, vt operarij, quamprimum fieri possit, cōparentur. Instituendæ illis scholæ sunt, adhibendi doctores, quò iuuetus ad hoc opus erudiatur. Deniq3 omni studio atq3 cogitatione in eam curam incumbendum, vt verè aureæ messi quam citissimè fieri possit, prospiciatur. Nam precari Deū vt ipse operarios mittat, & non dare operam pro eo munere quod tibi cōmisit, vt mittantur: non precari Deum, sed irridere est. Itaq3 ea instituenda ratio est qua ordinariè his temporib. Dominus operarios suos emittit, aut bene instituta diligenter & studiose curanda, ne negligatur. Et dubiū nō est quin precib. & labori nostro Dominus benedicturus sit, & idoneos operarios in messem suā emissurus. Interim verò dū omnibus satis cōmodè p̄spici possit, vt Apostolicis temporibus, ad p̄ximas Ecclesias,

vbi verbū Dei annunciatur, accedendū erit, & ad ea loca accurrendū in quibus Ecclesiæ iam constitutæ sunt, donec plures cōstitui atq; ordinari possint. Quæ si tā aperta nō essent, & si certè nobis regula nō cōstaret, quā hac in re sequi oporteret: tamen quæ est ista necessitas, quæ cogat tam expressum Dei præceptū violare, vt cui mādato Domini fores occludantur, aperiāmus? An vt reliquarū rerū omniū, ita & peccandi tempus aliq; est? aut per nomen iuuandæ Ecclesiæ quicq; contra Dei voluntatem cōmittendū, ac non potius perpetuæ illi & sanctissimæ legi parendum est, ne faciamus mala vt inde bona proueniant, sed quæ bona & honesta sunt, licitis etiā rationib. prosequamur? Quāq; nec Ecclesiæ sic quidē iuuātur, sed cōtrā potius maximo damno afficiuntur: quū tanq; satis ea ratione illis Ecclesijs, p̄spectum esset, ampli⁹ de idoneis viris cōparādis nō sunt solliciti.

Sed ne putemus eos de Ecclesijs non esse sollicitos, mirifica quedam ratio inuenta est, qua quū lectores tantū habeant, qui Scripturæ partem aliquam, & preces, reliquamq; liturgiā reci-

DE DISCIPLINA

tent, idoneos tamen pastores & verbi
diuini prædicatores se habere existi-
mant. Compositæ quædam homiliae de
creatione, de prouidentia, de magistra-
tuum officio, de obedientia subditorum,
& cæteris reb. quæ necessariae visæ sunt,
quas etiam certis temporibus populo
perlegant. Ita illi malo quod necessari-
um existimabant, vt indocti admitte-
rentur, succurrerent. Mirificum verò re-
medium, & Apostolorum temporibus
in Ecclesijs inauditum, & quod malum
hoc non modo non leuat, sed etiam gra-
uius reddit. Quis enim hoc sibi assumat
vt scripta sua in Ecclesia recitentur, le-
gantur, proponantur? Annon hoc soli
Deo cõuenit, vt illius dictata legantur?
Annon solius Dei vox in Ecclesia reso-
nare, & ab Ecclesia audiri debet? At, in-
quiunt, sancte meditationes sunt, & co-
hortationes ad bonos mores, ex Scri-
pturis desumptæ, & à magnis viris con-
scriptæ. Quidni ergo Augustini, Chry-
sostomi & aliorum magnorum virorum
sanctas meditationes & conciones re-
citant? Cur non etiam Ecclesiasticam
historiam, quæ summæ virtutis infinita
exem-

ECCLESIASTICA. 77

exempla continet, quas homines imitentur? Ita tandē Deus ē folio suo deicietur: vt quemadmodum Egyptiacis illis Papismi tenebris factum vidimus homines in cathedram suā ascendant.

Quid ergo? An omnis interpretatio verbi Dei tollenda? sola Apostolorum & Prophetarum scripta legentur, nec sancta doctrina plenius explicabitur? non adhortationes vllæ aut correptiones pro varijs Ecclesiæ temporibus atque vsu adhibendæ? Minimè verò. Nam & ex Paulo ante docuimus talem Episcopum eligendum esse, qui ex sana doctrina adhortari posset, & resistētes cōvincere. Et hoc in primis legitimi pastoris officium esse statuo, verbum Dei ad Ecclesiæ suæ vsum atq; tempora accommodare. Sed alia scripta in Ecclesiam inducere, quæ generalem doctrinam aut sanctas meditationes continent, nec ad Ecclesiæ vsum & opportunitates accommodatæ sunt (vt quæ omnibus cōmunes, non quibusdam & temporibus omnib.) non magis licere affirmo, quam Dei gloriam in homines transferre. Atque si creationem mundi

DE DISCIPLINA

homilia explicant, cur de omniū ordinum officijs non de ipso Mose potius & Prophetarum atq; Apostolorū scriptis, quàm ex homiliarum libris explicant, atque legunt? Ergo idoneus vir aliquis eligendus est, qui sacram Scripturā interpretari & ad omnem Ecclesiæ vsum adhibere possit, non lectorem & rhapsodum, qui aliorum scripta & dictata recitent, & cuius ignorantia Ecclesia Dei de salute sua periclitetur.

Cui malo alia etiā medicina morbo ipso nō multo leuior inuenta est. Academia vt adeat conceditur, & ibi per triennium cōmoretur, vt postquam per tres annos studiose in Scripturis legendis, audiēdis atq; meditandis versatus fuerit, instructior ad Ecclesiam suā docendā reuertatur. Verūm quid interim miseris ecclesijs fiet, si per totos tres annos in medio mari sine gubernatore tanquā ἀπειρία πλοία fluctuentur? Non timendū est ne interim à tot piratarū, scopulorum, scyllarū, charybdū, tempestatū & fluctuū periculis, quib. in medio Oceano iactata ob noxia sit, intereat atque obruatur? Cur autē hic serō sapiunt, & non

ECCLESIASTICA. 78

non antè ad Academiam ad discendum
mittunt, quàm ad docendū admittunt?
Aut quæ est Epimethei ingenij puerfi-
tas, vt ad docendū eū constituent cui in
cathedra discendū sit? Verum quidè est
nunq̄ nos satis posse in Scripturis profi-
cere, & doctissimis quibusque studiose
atq; diligenter eam quotidie legendā,
versandam & meditandam (vt Paulus
Timo. adhortatur, & ipsum fecisse ex ijs
membranis quas Romā accersit mani-
feste constat) vt tanto oneri sustinendo
vires suas augeant. Sed illud reprehēdo,
q̄ omnino ineptos ad Episcopatum, id
est ad verbi ministeriū & interpretatio-
nem admittant, qui scripturam nōdum
perceperint, & antè doceant quam di-
dicerint. Contrà verò Dominus Prophe-
tis suis antea præcepta eius cognita &
explorata esse vult quæ doceant, quàm
ad prophetādum suo nomine emittat.
Quod apud Ezechielem ca. 3. & Ioh. c.
10. libri comedendi, concoquendi, dige-
rendi, & in succū quodāmodo ac sangui-
nem cōuertendi similitudine adombra-
tur. Ita Propheta David antè se testatur

Psal. 49. 4.

ligg.

DE DISCIPLINA

ligeret, quàm eam conuocatis omnibus ordinibus ad audiendum, ac citharam pulsare conaretur: prius rem omnem penitus cognoscendam esse iudicans, quàm alijs explicanda suscipiatur. Sed hæc natura mali est, hoc ingenium, vt semel admissum coerceri nequeat, sed alia noua quotidie proferat atq3 paraturiat.

Redeamus ergo in vias Domini, & eius sanctissimis & iustissimis institutis ac legibus pareamus: statuamusque neminem ad Episcopatum admittendum esse, qui non antè ita piè in sacra Scriptura versatus sit, vt eam sincerè ac purè, & ad Ecclesiæ ædificationem commodè explicare possit. Non enim satis est non esse mutum in Ecclesia, sed sanctè in Scriptura tractanda versari oportet, & (vt Petrus admonet) tanquam Dei oracula & mysteria tractare, & (vt Timo. Paulus monet) præbere se operarium quem laboris sui non pudeat, non quales ad Corinthios describit, qui super pretiosum fundamentum paleas & stramen extruunt, quod ad eorum iacturam dies Domini consumpturus sit.

Deni-

ECCLESIASTICA. 79

Deniq; (vt vno verbo complectar) ve-
 titatis sermonem ὀρθοτομίῃ. Neque verò
 mihi hoc loco propositum est rationē
 formandi cōciones constituere, sed ge-
 neraliter explicare doctrinam ad ædifi-
 cationē referendam, & simpliciter ac
 sincerè sacra scripta explicāda esse. Qui
 dam enim quū se tanquam doctos po-
 pulo vēditare volunt, multis Philospho-
 rum, Poëtarum, Oratorum, atque scho-
 lasticorum, & antiquorum patrum, Au-
 gustini, Hieronymi, Basilij & aliorum
 sententijs, ijsque Latine aut Græcè re-
 citatis, conciones suas referciunt, & ex
 multis centonib. malè confutis auram
 nescio quam popularem & vulgi rumu-
 sculos aucupātur. Quod & indocti qui-
 dam faciunt (indoctos dico quod ad
 sacræ doctrinæ cognitionem attinet)
 qui quum docere volunt, nec habent in
 Scripturis exercitatum animum & illa
 Apostoli *αισθητικὰ γυμνασμίνα*, sed *ἡ* Heb. 5. 14
ἐὰν πρὸς δόγματα à Græcis Christianis ap-
 pellata semper ante tractarint, ex eo
 thesauro quem collegerunt, populo
 depromunt, & Philosophos potius aut
 oratores, quam Prophetas & sacrarum
 Scri-

DE DISCIPLINA

Scripturarū interpretes agunt. Alij vērò nescio qua peregrina ratione interpretandi vtūtur, & germanum atq; genuinum Scripturarū sensum allegorijis & stultis atque anilibus fabulis (quales vitandas esse Paulus Timotheum & Titum admonet) peruertunt. Quare magna cura hic adhiberi debeat, & audiri primum ab electorib. qui eligendus est, quomodo sacras Scripturas interprete-
tur, quàm ad Episcopatum & verbi huius ministerium admittatur.

Atque hæc de doctrina Episcopi, ad alia pergamus. Nam ne hoc quidē Apostolo satis est, vt sit *didaxinos*: qui infinita quadā cura de Ecclesia sollicitus, omnia diligēter & accuratè cauit, ne quid vltimā periculi delitesceret, & ecclesie obesse possit, præsertim in eo quo ædificiū hoc tanq̃ columna niteretur. Cauendū ergo admonet ne sit *veōpυr*, qui nō ita pridē ex idololatræ superstitiōe emer-
serit. Quod quū eueniat, magno Ecclesie quoq; damno & iactura accidat necessum est. Quū enim verbi Dei minister doctorūe aliquis corruat, qui in ecclesia (vt diximus) instar colūnæ est, aut ma-
ioris

ECCLESIASTICA. 80

ioris ligni alicuius vel trabis cui magna pars ædificij nititur, necesse est & qui illo nitantur, eod. motu labefactati cõcidant. Prudẽter ergo & peritẽ architectus noster *νοφύτης*, tanq̃ viridia quædã ligna quæ humorẽ suũ non exudarint, nec vlla temporum varietate consolidantur (vt periculũ sit ne se contrahendo magnarũ ruinarũ causam præbeãt) ad ædificacionem domus Dei adhiberi vetat. Itaque malè & ijs ipsis quib. hoc defertur, & Ecclesiæ ipsi p̃spiciunt, qui vix dũ è superstitionũ suarũ cœno emersos in ministeriũ ascribunt, & quos in castris Dei exercitiũ *ὄπαδός* esse oporteret, eos *πυλῆς* ducesq; cõstituunt, ac vixdũ è dura Papisani seruitute manumissos, in summã Christianæ Reipublicæ dignitatẽ euehunt. Ita fit vt sæpe, (q̃ Romanæ Reip. accidisse aliquando Halicarnassensius testatur) vel in summis locis *δυσκατάρτες* *αίλους* videamus, multosq; (quod Socrates apud Platonem de Athenis conqueritur) ad Ecclesiã accedere *ἐπι τὴν οὐρανὸν ποδῶσιν ἢ τριχῶς ἔχοντες ἐπὶ τῆ ἰσοχρῆ*. id est quorũ in animis adhuc illud seruorum capitulium remanet.

Atque

DE DISCIPLINA

Atque nobis quidem præter cæteros de tanta indignitate queri licet, qui tantæ magnæ mercede cognouimus quanti sit sanctam hanc Apostolicam prudentiam neglexisse. Nam si quid aliud hoc certè magno impedimento puriori Ecclesiæ *πολιτικῆ* instaurandæ fuit, quòd *εὐφροῖ* in ministerium & summas dignitates euecti, lógius se ab ea viuendi ratione cui assuefecerant, ægtè ac difficulter abduci patiebantur, vtili & quæstioso sacerdotio assuefacti, à ministerij mediocritate abhorrebant: ambitiosæ & fucatæ Romanæ Hierarchiæ splendore capti, reformatæ religionis seueritatem non sustinebant: multosque annos infinitis cæremonijs atque nugis, totique illi paparum scenicæ & histrionicæ vitæ (quæ illis speciem atque dignitatem habere visa est) penitus intenti Euangelij simplicitatem aspernabantur. Quantò ergo satius fuisset, & ad Ecclesiæ ædificationem aptius, si trabes istæ succum suum & humorè, quo imbuebantur, ante exudassent, nec virides ad structuram domus Dei adhiberent, ruinæ periculum minarentur? Non tam
faci-

ECCLESIASTICA. 81

facile à recepta vitæ consuetudine discedimus, præsertim si cum idololatria & superstitione, quæ nobiscum nascitur, & quam cum lacte nutricis hausimus, coniuncta sit, anteaquæ sæpe vitæ nostræ memoria desideriumque recurrit: ut hic multo studio atque labore tanquam ad omnem vitæ statum commutandum opus sit.

Itaque in Lege sua Dominus præceperat, ut si quis ex idololatricis gentibus mulierem bello captam seruasset, & ad fidem conuersam in uxorem ducturus esset, primum certum tempus aliquod ad desendam patriam parentesque concederet, crines capillosque abraderet, ungues præscinderet: deique sepultam antè quodammodo quod ad anteaquam vitam pertineret, & rursus in nouam professionem atque vitam excitati, & quasi ab alijs parentibus & in noua patria nasci pateretur, quam se illi coniungeret, & in uxorem desponderet. Quanto magis ijs præsertim qui quum antè idololatriæ sacerdotes & doctores fuerant, nouæ religionis magistri & doctores ordinabantur permittendum fuit;

DE DISCIPLINA

ut superiorum temporū amissa commo-
 da & opportunitates deflerent? Quam
 sæpe enim putamus illos antea actæ vitæ
 cōmodorum. otij, pompæ, non minore
 desiderio quā patriæ & parentū memi-
 nisse? Capilli aut non tā abradēdi (huic
 enim rei consuenerant) sed alendi atq;
 nutriendi: vngues verò illi rapaces, qui-
 bus ad se vndēquaque rapere solebant,
 præscindēdi; curandū deniq;, vt mortui
 quodammodo, quasi *παλιγγενεσία* quadā
 de nouis parentib. & in alia patria renā-
 scerentur. Nam si non solū idololatria
 aliquando extitit, sed & idololatriæ au-
 tor ac magister, maior quædā cura hic
 adhibendā est, & tanto diligentius labo-
 randum vt perpurgetur, quanto se fœ-
 dius omnibus sordibus inquinarit.

Sic enim præcipit diuina lex, pro pol-
 lutionis ratione purgationes & lotio-
 nes adhibendas esse. Facilius enim pur-
 gatur qui vas aliq; aut vestimentū im-
 mundi attigerit: qui aut lepra laborat,
 difficilius. Hic enim quāuis iam morbo
 curato & perfanato, tamen per septem
 dies concluditur, & manet immundus:
 post etiam quū plane conualuisse con-
 stat,

stat, abraditur, lauatur, expiatur. Quæ autē fœdior tetrîorue lepra quàm illa sacerdotij Papistici esse potest? Vt hic non minore atq; adeo tanto maiore cura & labora vtendû sit, quanto sunt animi quàm corporis leprę grauiores. Itaque leprosus iste etiã sanatus & curatus, tamē & pudore morbi & timore periculi (ne id malum fortè iterû erumpat) ad certum aliq; tempus se parâdus est, postea verò exuendus, lauandus, abradendus, expiandus. De qua tâ accurata purgatione Papistæ ipsi, dum honorare sacerdotium suû velint, in sacerdote reo exantorando, nos non obscure videntur monuisse. Eum. n. cappa, liripipio, superpelliceo, quadrato pileo, & reliquis ea lepra pollutis vestimentis exuunt, vngues præscindunt, coronâ abradunt, nequa forte contagio in illis locis, in quibus primò morbus apparuit, delitesceret. Hanc tantam eorum diligentiam & laborem in reo & iure damnato Papistico sacerdotio debueramus imitari: vestimentis omnibus exuendum fuit, & illa non lauanda modo erant (super quæ nimirum lepra expansa fuit)

DE DISCIPLINA

sed (vt lex præscribit) comburenda: resecandi vngues, & (quod vnū rectè fecimus) abradenda corona, ne fortè olei illius humor odòrue aliquis remaneret. Non hodie tanta contentione de illorum immundis vestib. certaretur. Sed imperitia quadā sacerdotum accidit, quum inter mundum & immundum ex Legis præscripto non distinguerent, & non manasse lepram in vestimenta putassent, vt lauanda tantum (quorum sordes nulla fullonum arte ablui possent) non comburenda censuerint.

Sed hæc *ἰκβολὸς λόγος* sit non inutilis. Ad propositum redeamus: & ob eas causas quas diximus, sanctioni Apostolicæ de neophytis ad verbi ministerium nō admittendis parendum esse sanciamus. Atque hæc ferè ea sunt quæ ab idoneo Episcopo requiruntur, & quæ examinatores præcipue spectare oporteat. Nam quod Canones certam ætatem requirunt, prudenter hoc quidem ab elektoribus considerari debet. Vix enim nisi singulari quadam Dei gratia iuuenilis ætas ita continetur, vt non aliqua turpitudine *ἀλιπίτης* prodat, quæ sacrum munus

munus dehonestet. Attamen quum Apostolus nihil de ætate præceperit, quin potius Timotheum & Titum ob ætatē contemni prohibeat: pia & erudita iuuentus ab hoc officio arceri non potest. Aliquando enim hæ primitiæ Deo consecrantur. *Quin etiam* (vt ait Poëta) *φύονται καὶ νίσις πολλὰὶ δαμά καὶ παρὰ τὸν ἡλικίας εἰκότα χρόνον*: pietatis nimirū & sanctitatis cani, addo etiā canam scientiam. Vt illustria quædam exempla iuuenib. imitanda in Iosepho, Daniele, Timotheo, Tito, & aliquot alijs proponuntur. Sæpe etiam sancti quodam zeli ardore & illo cœlesti igne vehementius quàm alij flagrant atque incenduntur, & nescio quomodo spiritus primitiæ sanctiores sunt, & hæc quasi primogenita spiritus sancti dona magis vigent, & robustiora sunt. Atq; hæc de speciali Episcoporum electione.

Rursus nouo sumpto exordio de ordinatione dicamus. Superius dictū est à nobis, omnes Ecclesiæ procuraciones certis locis & hominibus ordinandas esse, in quibus, & apud quos suū munus exerceant. Episcoporum autem ordina-

DE DISCIPLINA

tio hoc nostris temporibus speciale ha-
 ber (nā quōd reliquis Presbyteris olim
 hoc cum illis commune fuit, singula-
 rem quandam & illius temporis propri-
 am rationem habuit) quod ab ea ordi-
 natione ad certum locū atque gregem,
 quem diligenter curare tueriq; debent,
 pendent etiam commoda quāda atque
 fructus, quibus ali sustentariq; possunt.
 Qua de re nobis vberius Paulo dicendū
 est: vt & omnes se ad hoc officiū Episco-
 pis suis præstandum Dei mandato cogi
 intelligant, & vt certorū auaritiā, quib.
 nihil satis esse potest, coërceamus. Ac
 primū quidē hic meminisse oportet
 q; antē disputatum est, oportere Episco-
 pos annunciando verbo Domini & ha-
 bendis precib. Apostolorum exemplo
ἡμεῖς καὶ τρεῖς, neq; pati se ab illo munere
 perfungendo vlla quantumuis splēdida
 & illustri opera, siue in Republica siue
 in Ecclesia auocari. Nā illis otiosis qui
 nihil officij faciunt, nihil etiam officij
 præstandū est, quin potius agendum cū
 illis vt Paul. ad Thessalonicenses, cum
ἀτάκτοι. agēdum esse præcipit. Verūm si
 sint hi qui officiū faciant, & qui se nullis
Rei-

2. Thessal.
 3.6.

ECCLESIASTICA. 84

Reipublicæ negotijs, quorum administratio honorifica illis esse potest, Ecclesiæ causa immiscent; quàm iniquum esset pati illos egestate & inopia fordescere, & vulgaribus artibus victum quærere, quibus non minus quàm honorificis Reipublicæ muneribus ab officijs suis fungendis abducantur? Atque quum Ecclesiæ causa dies noctesque sunt solliciti, & omnia alia abiecta cogitatione toti in eam curam incumbunt, ut eius salutem promoveant atque tueantur; quid æquius est quàm eos vicissim non negligi ab ijs quorum causa tantopere laborant? Quis enim unquam (ut eleganter hæc à Paulo ad Corinthios disputantur) stipendijs suis militat? quis vitem plantat, & nullum eius fructum percipit: aut gregem pascit, cuius lacte non nutriatur?

Ecclesiæ verò quum multi æterni hostes sint, & cum illis *ἔσπονδοὶ καὶ ἀκέραιοι πόλεμοι*: has Episcopi inimicitias illius causa suscipiunt & sustinent, ac cum potentissimis principibus (ut à Paulo appellantur) atque potestatibus, & huius seculi Monarchis ac Imperatoribus, cum ma-

DE DISCIPLINA

ximo suo periculo & discrimine, pro illius salute decertant. Quàm sæpe enim vel hoc ipso nomine oppugnātur, quòd Ecclesiam propugnant? quàm multis sese periculis obijciunt? & quo ardore ab inimicis peti existimamus, quū intelligant in illorum vita multorum salutem contineri? Qui ergo talem suum militem vel ducem potius fame perire paterentur, annò digni essent qui in inimicorum suorū manus inciderent? Quæ autē vitis ab vlllo vnquam agricola ita exulta atque curata est, vt Ecclesiæ à suis vinitoribus excoluntur? plantandi quanta cura est: quantus colendi labor: quæ denique pampinationum & aliorū laborū molestiæ? Quòd si verò tam bene curata vinitorem suum non aleret, an non de ea meritò idem quod alia quadam ratione de sua Dominus per Isaiam còquerentur? Quum verò æquius nihil sit quàm pastorem gregis sui lacie sustineri, isti pastores grauisimorū luporum impetus & insultus sustinebunt, perpetuas excubias de grege suo agēt, pascent, curabunt, quærent, maximos calores & grauissima frigora eius cau-

sa pa-

sa patientur, denique sæpe vitam suam infinitis periculis exponēt, vt cum tueantur: & illius lacte non alentur, lanae atque vellere non vestientur?

Neque verò hæc humana quadã ratione tantum nituntur, & (vt inquit Apostolus) κατ' ἀνθρώπων disputantur: sed Dei hoc institutũ est, & illius legis, quæ boui trituranti os obligare vetat, fundamento nititur. Non tam enim bouum atque belluarum quàm hominum rationem Deus in ea ferenda habuit. Sed & arantem meritò laboris sui molestiam spe fructus consolari, & messorum oportere spe sua frui, cuius denique ex suo labore viuendum esse docere voluit. Quinetiam manifestè addit Apostolus, quemadmodum sub Lege qui sacra tractabant, rebus sacris alebantur, & qui altari seruibant, altaris oblationum erant participes: ita Dominum instituisse vt qui prædicarent Euangelium, ex Euangelio viuerent. Et ad Timotheum scribens, vtrumque, tam illud ex Lege, quam hoc ex Euangelio, eodem loco adhibet: vt senioribus qui bene præessent, consulendum esse probaret. Di-

1. Timot. 5.

18.

DE DISCIPLINA

cit enim sic esse in Scriptura, Boui tritu
rēti os nō obligabis, & Dignus est ope-
rarius mercede sua. Sic enim ab Euan-
gelistis narratur, Dominum, quum A-
postolos suos ad Euangelium prædican-
dum emitteret, iuberetq3 ne de viatico
aut vestimentis cōparandis essent soli-
citi, vbiq3 operariū mercede sua dignū
esse monuisse. Itaq3 in quācunq3 vrbem
ingrederentur, si quis in ea vrbe dignus
esset, iubet illius domum adire, atq3 in
eadem, donec discedant, permanere.

Quib. & Dei in vetere Lege & Christi
in nouo Testamento institutis fretus A-
postolus, in Galat. Ecclesia constituit,
vt qui in verbo Dei informaretur, facul-
tates suas cū eo à quo instrueretur, com-
municaret. Quinetiam addit (perspici-
ens nimirum multiplicem versacilis &
auari ingenij nostri naturam, qua huius
legi multi fraudē facere, & Deo illudere
conarentur) Deo illudi non posse: de-
nuncians, vt si in spiritum seminare nol-
lent, sed semē omne in carnē effundere,
non expectandum illis sese vt ex spiritu
vitam æternam aliquando colligerent,
sed corruptionem & interitū ex carnis
fundo

ECCLESIASTICA. 86

fundo, in quo tam copiosè seminassent. Ex quib. satis (vt opinor) manifestè constat, Episcopis ab Ecclesijs suis benignè cōsulendū esse, ne paupertate & inopia iniquissimè cogantur operā suā distrahere, & alijs artificijs exercendis, à munere suo pfungēdo auocari. Quod aliter fieri nō potest, quum illo Apostoli præcepto de curanda & agendaq3 familia (vt reliqui omnes) teneantur, & (vt ceteri) nisi suis ac præsertim domesticis cōsuluerint, infideles, ex Apostoli mādato, habēdi sunt. Huius autem curæ certā rationē etsi pro infinita varietate temporū & personarū non sit facile explicare, id tamen generaliter dici potest, nihil hic auarè, parcè, atq3 sordidè, sed contra, prolixè benignè, liberaliter cū ministris verbi Dei agendum esse. Si enim Euangeliū Christi eo animo quo decet acceperimus, eiusdem etiam ministros summa animi volūtate atq3 omni officio complectemur. Quem animum in Galatis fuisse erga Paulum Apost. ipse narrat, qui se ab illis tanquam Angelum Dei, atq3 adeo ipsum Christū receptū esse testatur: adeo vt nō tantū facultates,

DE DISCIPLINA

sed (si fieri potuisset) etiam oculos suos sibi eruisent, vt illi concederent. Ergo ex his quæ diximus, satis apparet, honestam atque cōmodam viuendi rationem Episcopis diuina ordinatione deberi, quò liberius in vocationem suã incumbant.

Verùm hæc tam diuina, sancta, iusta lex vt paucorum pompa atque affluentia, ita multo magis plurimorū inopia atque egestate violatur. Quæ certè tanta est, quātam pudet profecto dicere. Dicendū tamen est, & detegendus morbus, atque quantus & quāam grauis sit, liberè & apertè explicandum, vt de remedio cogitemus: si tamen desperatis, (quod vetat Hippocrates) medicina adhibenda sit. Quod enim remedium tam confusis & perturbatis rebus afferri potest? quum parum absit vt ministerium, sicut olim Papisticum sacerdotiū vicatim & ostiatim mendicet, & plurimarum Ecclesiarum Episcopi peiore ferè conditione sint, quāam quibus mercenarij, opiliones, baiuli, quibus præter victum suū aliquid datur quod ad alendam familiam domum afferant: quum
mul-

multarum Ecclesiarum doctoribus vix sit vnde vitam suam miserè sustentent. Cuius turpitudinis causa est impietas quædam cum auaritia coniuncta, quòd multi religionem, cultù Dei, hominum salutem nihil curâtes, sibi solis student, & ad se vndique rapiunt, iure an iniuria nihil solliciti. Itaque omnem potius religionem, omnem Dei colendi & venerandi opinionem, omnem in Christo fidem, & beatæ vitæ spem atque expectationem, ex animis hominù deleri malent, quàm suo vel minimo sumptu sustinere. Ad sacrum ministerium nõ modo nihil conferre volunt, quo florente illa vigent, & labefactato cõcidunt: sed olim liberaliter ab alijs collata iniquissimè ad se rapiunt, & Ecclesiam suis bonis spoliantes deprædantur. Quàm multæ enim Ecclesiæ sunt, quæ quum olim abunde satis atq; commodè virum doctum & eruditum, à quo in Euangelio doceretur, alere possent, nunc vix rhapsodum aliquem aut lectorem alant, illis bonis nimirum impropriatione (vt appellât) id est iniuria, ab Ecclesijs ablati, & in varias partes distributi?

Qua

DE DISCIPLINA

Qua barbarie, impietate & auaritia
 omnes ferè gentes superamus, quæ de
 caratione qua Deū sibi colendū esse fin-
 xerunt, conseruāda & vnā etiā de sacer-
 dotib. eius fouendis atq; alendis, & ho-
 die sunt solliciti, & omni memoria exti-
 terūt. Ita apud Mosen legimus, Pharaō-
 nē sacerdotib. Egyptiacis, & in historia
 Regum Iesabelem lucorum sacerdotib.
 prospexisse: atq; ita quidem sollicitè, vs
 hęc 400 in suam mensam adhibuerit:
 ille, quum reliqui grauissima fame op-
 pressi, greges & armenta, fundos deniq;
 suos pro frumento vendere cogerentur,
 (donec tota regio hac ratione in regis
 possessionem celsisset) sacerdotes suas
 possessiones vendere noluerit, nec eorū
 incōmodis fructus suos crescere: sed cō-
 tra prouideri illis atq; adeo de suo do-
 nari imperarit. Similiter etiam & reli-
 quę gentes ac nationes ferè omnes suis
 auguribus atq; auspiciis consulunt
 & religionem in Republica hærere ex-
 istimant, si sacerdotes negligantur. Ac
 Papistas quidem videmus quā bene-
 fici ac liberales ad superstitionem alen-
 dam, fouendam & sustentandam extite-
 rint.

rint, qui incredibile est quantas impensas fecerint in idololatriâ, & illam speciem atq; vmbra religionis, ac quantos quasi aromatum sumptus in Christi (vt ita dicam) cadauer erogarint. Nos verò viuum atq; resuscitatum quodammodo deserimus: vt verendum sit ne aliquando nobis hanc suam paupertatem & egestatem exprobret: seq; nudum, famelicum, sitibundum, desertum fuisse conqueratur. Neq; verò tantum nudus deseritur, sed suis etiam vestimentis spoliatur, vt quum tunicâ eius sortiti sint, & reliqua vestimēta diuiserint, videantur de illo iterū crucifigēdo cogitare.

Sed quum Ecclesiâ spoliandi multiplex ratio sit, tum illa mihi omniū grauiſſima videri solet. quæ per impropriationē fiat, (quæ quâ nihil in se iuris habeat, nomen ipsum satis ostendit) quæ est Ecclesiæ alicuius possessionis ad alienum dominū, cui nihil in eam iuris est, translatio. Sed quū omnis hic locus de Ecclesia nostra indignissimè spoliata à doctissimo viro Martino Bucero ppurgatus sit eo lib. quē antè memini, quūque eod. lib. nō solum impropriationū, sed

DE DISCIPLINA

sed & annalium (quæ eiusdem species quædam esse videntur) collationū, resignationum & aliarum nundinationū & spoliationum direptiones persecutus sit; malo hæc ex eruditissimis illius scriptis peti, quò maiorem auctoritatem oratio hæc habere possit. Nos verò etiam cum eo hunc Ecclesiæ nostræ casum lugeamus, quæ vbique fere orba & tutoribus idoneis destituta est, dum nemo eam conditionē accipiat, ex qua infinitis laborib. defunctis vix quidem vitam suam sustentare possit. Neq; verò tantum in præsens orba, sed verendū etiam est ne in sempiternū tempus destituta iaceat, & diuini verbi studiū negligatur: dum nemo in eam viuendi rationem libenter ingrediatur, in qua nō modò & commodè & honestè viuendi nulla spes sit, sed etiam ad infinitas molestias, quæ cum illa professione cōiunguntur, paupertas & egestas accedant. Atq; vicinarum Ecclesiarū ruinæ satis abundè nos docere possent quàm hæc Ecclesiasticarum facultatum dissipatio & sacri ministerij alendi conseruandiq; neglectus Ecclesiæ periculosus sit: nisi
nostro

nostro malo potius quam alieno sapere
 vellemus. Quare nisi protulerimus, scia-
 mus hoc vnum malum certum Ecclesie
 exitum minitari, nec tantos hospites,
 quanti sunt Euangelij præcones, in tam
 incommodo hospicio diutius commo-
 rari posse. Quod si verò illos discedere à
 nobis coegerimus, transferent profe-
 cto secum pacem eam quam attulerunt:
 & quam vnâ cum illis in Angliam in-
 gressam esse, verè nobis licet profiteri.
 Ne ergo ita parùm æstimemus infinitam
 illam curam, qua Dominus nos per ser-
 uos suos iam pridem pavit, curauit, gu-
 bernauit: ne tandem contringat pectus
 suum, & curam nostri abiciat, atque di-
 scedat: neue 30 argenteis nostris, &
 præclara laborum suorum mercede, quâ
 illi dependimus, prouocatus, discedat
 etiam iratus, nihil amplius nec de con-
 fracto obuoluendo, nec amisso quæren-
 do sollicitus.

Quare tandem aliquando sordes istas
 corrigamus, atque quum (vt inquit A-
 postolus) ipsi nobis τὰ πνευματικά & ad æ-
 ternam vitam pertinentia afferunt, ne
 videatur magnum aut molestum, si à

N nobis

DE DISCIPLINA

nobis vicissim τὴ σαρκικὰ, & huius vitæ
 cōmoda atq; opportunitates percipi-
 ant. Quin contrā potius, quā hæc Eccle-
 się quæltuosissima quædam agricultura
 fit, ex viliori semine pretiosissimos il-
 los fructus spiritus, charitatem, gaudi-
 um, pacē, & reliqua quæ à Paulo ad Ga-
 latas cap. 5. recensentur, ac tandem verè
 auream illam beatæ vitæ messem colli-
 gere, alacriter & copiosè seminemus, &
 vberiorē messem coligamus. Neq; verò
 magis iam quum ferendum est, seminan-
 do fatigemur, quàm olim, quū autum-
 nus aduenerit, præstantissimos fructus
 metendo & colligēdo fatigabimur. Er-
 go Euangelij ministros omni studio of-
 ficioque complectamur, ac tanto quidē
 largius atq; liberalius quo quicquid in
 eos officij collocetur, vsq; ad scutellam
 aquæ, id nō solū multo maiore officio
 compenſabitur, sed existimabitur tan-
 quam in ipsum Christū collocatū. Chri-
 sto autē, quem ad nos inuitauimus (si-
 quidem eum valde gratū ad nos venisse,
 & eū vehementer à nobis amari testari
 volumus) non tantū mensam instrue-
 re, sed & amplecti eum, & exosculari, &
 caput

caput illi vngere, & lavare pedes, denique officiosissime accipere tantum hospitem, & acceptum pro illius dignitate & nostri erga eum amoris abundantia tractare oportet. Atq; hoc quidem omnium hominum est. Reges verò, qui neminem paulo amplioris dignitatis virum nisi honorificè & magnificè, & quales autem suos augustiore quodam ac planè regio apparatu solent accipere, quò Christum Dominum, à quo regna sua tanquam vasalli feuda teneant, & terræ celiq; regem accipiunt, quàm hic nihil debet parcè, nihil auarè, nihil fordidè committere, quod tantum hospitem possit offendere? Ac potius quidè quàm hic omnia magnifica, splendida, augusta esse debent.

Neque verò hæc ita à me dicuntur, quasi per Christi nomen nihil immoderatè in Episcopos effundi posse existimem, aut illos qui cæteris hominibus continentia, frugalitatis & omnis vitæ moderationis exempla esse debent, huius mundi delitijs inebriari cupiam; sed vt legatos Christi liberaliter & honestè pro regis sui amplitudine

DE DISCIPLINA

accipiamus, nec ad opilionum & baiu-
lorum mensam relegemus, néue quum
ita Deus nobis benedixerit, vt quisque
sub oliua & sub vite sua in pace cōside-
at, & messem atq; vindemiam propriā
percipiat, ne, inquam, (q̄ Iudæum po-
pulum de Leuitis Moses admonuit) eo-
rum qui in Dei opere laborant obliui-
scamur, aut etiā illiberaliter atq; auarē
cū illis agamus, sed prolixē, benignē, li-
beraliter: vt de laborib. suis cōmodē & ho-
nestē viuant, familiā sustentāt, necessā-
ria vocationi suę adiumenta cōparent,
atq; adeo pauperes & egenos subleua-
re & iuuare possint. Hęc enim est cer-
ta iustaque conseruandi ministerij ra-
tio, vt nec sordib. aut egestate vilescat,
nec etiam nimia copia & luxu diffu-
ens profanescat. Nam vt turpe ipsis Ec-
clesijs est Episcopos suos paupertate &
inopia sordescere, ita periculosum, ne
nimia affluentia atque copia luxurien-
tur. Verē enim diuina & cœlestis vox il-
la fuit, & tanquam oraculum quoddam
in omnem Ecclesię administrationem
pronunciatum, quod Constantini Ma-
gni illius & pij Imperatoris temporib.
de

de cœlo auditum esse Ecclesiæ veteris historia commemorat. Ecclesiam diuitijs tanquam veneno infici. Sic enim effectum est vt à labore ad otium, à temperantia ad luxum delapsi, pro Episcoporum mediocritate dominorum & principum magnificentiam & maiestatem affectarint.

Hinc enim est quod regum sceptrum inaurato vel argenteo pedo, coronam mitra imitabantur. Hinc etiam quum principes in Republica viri amplum famulitium ad necessaria Reipublicæ tempora alerent, ipsi quoque suam quandam aulam habere, clientelis, famulorum & seruorum ingenti multitudine gaudere atque delectari cœperunt, abacos vasis argenteis & auro factis exornare, vestibus splendidioribus indui, vt hodie non tantum in aulis principum, sed & in media Ecclesia molliter indutos inuenire liceat: magnificos dominos & *obispiras* appellari, Regibus ad dextram & sinistram asidere, dona mittere, illos conuiujs excipere, & aulico quodam splendore atque specie amplitudinem suam & acquirere & sustinere. Hanc verò Episcoporum conditionem non modò non opto

DE DISCIPLINA

sed intolerabilem planè & nullo modo ferendam esse iudico : vt quæ illorum in Episcopali munere perfungendo studiũ & laborem impediatur, molitiem alat, libidinem, luxum, superbiam, ei mediocritati quæ in Episcopis elucere debet non conueniat, & Christi seruato ris atque Apostolorum cum institutis tum exemplis ex diametro repugnet.

Neq; vero meo iudicio vlla Ecclesia satis reformatã dici potest, quæ nõ hæc etiam in parte se ad expressa Dei mandata conformet, omnem hunc inanem splendorem auferat, Episcopos mediocritate muneris sui contentos esse iubeat, non principes, sed pauperes, & ob Christũ per fugos ad se inuitare, nõ magnificos dominos, sed Christi seruos & ministros appellari: deniq; nõ auro, argento, clientelis, seruorum multitudine, & toto illo forensi splendore atque specie, sed pietate, doctrina, modestia, temperantia, continentia, totius deniq; vitæ moderatione insignes esse. Hæc Episcoporum vera ornãmẽta sunt, hæc insulæ, hæc insignia, quibus sibiipsis honestum nomen, ministerio suo fidẽ & autoritatem

in Ecclesia Dei conciliare & tueri possint. Neq; verò huius pompæ specie atque pulchritudine capiamur, sed vsum requiramus: nec ostentationem, sed fructum desideremus. Siquidē vt grauitet Poëta, *μὴ μοι τὰ χρυσὸν ἄλλ' ὄγ' τῆ πόλει δέει*, ciuitati autē & Ecclesiæ hoc splendore & specie nihil opus est, sed doctrina, pietate, simplicitate, modestia: qua ratione Christus regnū suum voluit propagari. Atq; quid autoritatis ad animū permouendum habere possit magna sequentiū famulorū multitudine ad templū accedere, apparitorib. turbā summoventib. in cathedram ascendere, albis vestib. & quadrato pileo insignem, puluinis auro distinctis innitentem concionari? Oculos quidem hæc ad tempus afficiunt, & externi sensus hac inani specie capiuntur: sed animū sic facilius institui, percelli, recreari non intelligo. Illam enim efficere diuinæ cuiusdā virtutis est, quæ cum pura, docta, simplici Scripturarū interpretatione cōiungitur. Quas gemas in cathedra elucere, nō auro & argento splendere oporteret.

Eleganter magis quam verè Plinius

DE DISCIPLINA

vbertatis agrorum apud Romanos cau-
 sam ostendens primis illis temporibus,
 tum quum ab Imperatoribus agri cole-
 bantur. Terra, inquit (vt credere fas est)
 gaudebat vomere laureato perstringi,
 & à triumphali aratore coli lætabatur.
 Ad terram enim excolendam acuto po-
 tius quàm laureato vomere, & diligen-
 ti quàm triumphali aratore opus est.
 Quod & idem autor seipsum corrigens,
 postea verius subiungit, siue (inquiens)
 illi eadem cura semina tractabant, qua
 bella, eademque diligentia arua dispo-
 nebant qua castra, siue honestis manib.
 omnia lætius proueniunt, quoniam &
 curiosius fiunt. Atq; hæc ead. mihi in a-
 gro Domini vbertatis & feracitatis cau-
 sa videtur, ac tum demum vberimos fru-
 ctus & auream quandam messem colli-
 gi, quum diligenter & curiose colitur,
 quum sollicita quædam seminum ratio
 habetur, quum militari quadam & ca-
 strensi cura Ecclesiæ disponuntur, & ab
 honestis manibus laborantur. Nam nec
 terra lauream in vomere, nec in aratore
 trabeam aut togam pictam desiderat, sed
 curam, operam, diligentiam, sollicitu-
 dinem,

dinē. Nec in Episcopo suo Ecclesia speciem hanc forensē & externam pompam, sed fidem, industriam, laborem, p̄tiosa femina, & sedulas atq3 honestas manus: atq3 pio, erudito, fideli aratore magis quàm mitrato & albato delectatur.

Vnde & illis temporibus, quū vt Roman⁹ ager Serranos & Cincinnatos, ita Ecclesia Paulos & Petros suos habebat, omnia lātius & fēlicius prouenerunt. Nunc quantū ab illorū exemplo & labore discessimus, tantū etiā Ecclesiæ nostræ ab illis Ephesinis & Antiochenis agris superantur. Quare piorum Episcoporum est, qui doctrina sua & pietate magis quàm hoc splēdore Ecclesiæ inseruire & commendari volunt, qui sibi non ita pridem Euangelium omnibus huius vitæ commodis charius esse ostenderint, qui denique officio suo perfungi velint, vt quæ bene ab illis instituta & inchoata sunt, melius absoluant atque perficiant: vt pro reliquo etiam Euangelio, quod est de disciplina Ecclesiæ, iterum se illa pompa abdicare velint, & de Dei gloria, Ecclesiæ salute, & bona

DE DISCIPLINA

sua conscientia magis quàm de fucato hoc splendore & inanibus nominibus conseruandis solliciti, ad opus miniliterij reuerti, nec (vt Galatas monet Apostolus) in carne absoluere quod in spiritu inchoarint.

Intelligo quidem quàm hoc difficile sit persuadere ijs, qui semel hoc Circaei poculum degustarint. Verùm quùm hoc Dei mandatum, illorù vocatio, & Ecclesie vsus postulet, illorum pietatis est, & vitæ in Euangelij p̄fessione transactæ, omnia Christi & Euangelij causa relinquentes illù quò ducat sequi: & vt Euangelicæ doctrinæ nobis quodãmodo auctores extiterunt, ita etiam & disciplinæ existere, & autoritate sua atq; existimatione, non ad Dei veritatem oppugnandam, sed confirmandam & conseruandã uti. Quod si verò aliqui (nam de multis bene sperandum esse puto, ijs p̄sertim qui alias reformatas ecclesias viderint) sed si qui erunt qui auaritia aut ambitione, vel etiam quòd aulicum hunc splendorem in Episcopis tolerabilem esse putent, nullo modo sibi persuaderi patiantur, vt in ea mediocritate quæ de-

cet

et viros Dei, acquiescant: vel inuiti cogendi sunt, & ad primam germanā Episcoporum institutionem reuocandi.

Atq; si istarum diuitiarum fontem, si originē quæramus, inueniemus pfecto hanc tantam opulentiā Episcopus nullo iure aut obtinuisse primò, aut hodie retinere: nō modò quòd nullo Episcopi munere fungantur, sed etiā quòd ea quæ aliorū sunt, sibi vsurpant. Magna enim pars ex ijs bonis constat quæ primū ad alendos pauperes conferebantur, quæ apud Episcopum tanquam elemosyna quædā de ponebantur, quam (vt ex veterib. Canonib. apparet) ex suo & collegarum consensu distribueret. Postea verò quum collegij autoritatem abrogassent, & soli omnia pro sua conscientia administrarent, sibi illa tanquam pauperibus (si placet) permiserunt, & ex aliorum incōmodis creuerunt & augebantur. Pars autē alia ad aliarum Ecclesiarum Episcopos & ministros pertinet, quæ ab illis ablata, per impropriationum, visitationū & id genus reliqua nomina ad Episcopatus adiuncta est. Quæ ergo alia Ecclesiæ olim ad suos Episcopos

DE DISCIPLINA

pos & ministros alendos contulerunt, quo tandem iure vsurpant? Quum verò pauperib. & aliarum Ecclesiarum ministris quæ sua sunt, reddiderint, si adhuc supra Episcoporum conditionem abundant, collegarum rationem habeant, qui plerisque in locis, Ecclesiarum quibus inserviunt paupertate, rebus necessarijs indigent: vt tandem mediocri quadam & honesta viuendi ratione contenti, ad sua initia & orginem reuertantur.

Hæc autem oratio de Episcoporum pompa & affluentia minuenda, vt quibusdam displicet, qui inde nescio quam autoritatem Euangelio comparari existimant: ita gratissima nonnullis est, qui suam causam agi putat, & iam pridem hereditatem istam spe deuorant. Nam quum illud tantum agi arbitrentur, vt Episcopi spolientur, similem ex illorum spolijs prædam expectant, qualem olim in Monasteriorum ruinis consequuti sunt. De religione enim nihil sunt solliciti, modò ipsi prædari possint & vel Christum ipsum iterum (si fieri possit) crucifigi non curarent, vt tunicam
eius

eius sortirentur, & vestimenta diuide-
 rent. Habet enim ætas nostra multos
 eiusmodi milites, multos Dionysios,
 qui Deo togam auream, neque ad æsta-
 tem neque ad hyemem commodam, si-
 bi autem ad omnia tempora vtilissimã
 & commodissimam fore arbitrantur.
 Verùm si diligentius quid à nobis dica-
 tur attenderint, hanc orationem nulla
 ex parte eorum cupiditatibus & auari-
 tiæ ac rapacitati fauere intelligent. Nō
 enim hic de Episcopis spoliandis agi-
 tur, nō de Ecclesiasticis bonis diripien-
 dis & indignissimo cuique diuidendis;
 quin contrã potius, vt paucorum afflu-
 entia multorum inopia subleuetur, Xe-
 nodochijs & Ptochotrophijs sustinen-
 dis, & (quod caput est) ministerio per
 vniuersum regnum stabiliendo consu-
 latur. Vt ex hac oratione non modò ni-
 hil sit quod illi sperent aut expectent,
 sed potius q̄ metuant, si fortè aliquan-
 do Ecclesiæ patrimonium vsurparint.
 Hæc enim aut restituant oportet, vt Ec-
 clesijs de idoneis doctoribus prospici-
 ant, aut seipsos tot animarum iacturã
 Deo obligent, quot in ignorantia sua

DE DISCIPLINA

per eos doctores destitute, periture sint.

Sed quum satis copiose (vt spero) hic locus tractatus fuerit, tandem quod instituimus concludamus. Episcopis ab Ecclesijs prouidendū esse, & ea quidem mediocritate consulendum, vt nec egestate neque etiam opulentia à suis muneribus abducantur. vt nec paupertate sordescant, neq; diuitiarum affluentia luxurientur. Quod autem ad illud attinet, qua ratione potissimum hoc fieri debeat: sciendum est, quod sub Lege decimis, sacerdotibus & Leuitis permittendis præceptum est, non ita præcisè nos ad decimas persoluendas adigere. Hæc enim politica lex Iudæorum fuit, quæ nos tantum generali quadam ratione deuincit, vt nos quoque ijs qui in opere Domini laborāt, consulamus. Verum vt necessariò ea uti non teneamur, ita si cui regno hoc ita commodum videatur, quòd huic rationi populus iamdiu assueuerit, aut alio quouis respectu civili atque politico uti quidem licet: modò illud teneamus quod supra declaratum est, Episcopis commodè, & liberaliter, sine vilo eorum labore

labore, quo ab officio suo abducantur, consulendum esse. Atque quum Leuitas & Sacerdotes Dominus à suis muneribus abduci noluit, vt ipsi agros discurrerent, decimas aestimarent, domū conueherēt: quanto minus ministerij opus his molestijs impediri oportet?

Sed & præter hoc incōmodū, nescio quid habet sordidi, singulorum agros, ne fallatur, aestimare, gregis ac armentorum & reliquarum rerum (ex quibus pro nostro more decimæ persoluantur) numerū fectusq; cognoscere. Adde etiā, quòd hic aliquando necessariò ei cum auaris & pueris hominibus pro suo iure litigandū sit: quod in tali viro, præfertim in eiusmodi re, turpe & indignū est. Vt si decimarū rationē tenuerimus, magistratus hic auctoritatem suam adhibere debeat: vt ab his molestijs liberari, toti Scripturæ legendæ, meditandæ, interpretandæ, deniq; officio suo persurgendo incumbant, & incumbentibus honestè atque liberaliter cōsulatur. Sic enim Ezechiam pium & illustrem Regem legimus auctoritatem suā adhibuisse, primum vt sacerdotibus (sicut

DE DISCIPLINĀ

in Lege præceptū erat) prospiceretur) post etiam, quum decimarum multos acervos cumulassent, ad eam rationem pro illis in eorum vsu recōdendis in eundam, quæ sacerdotibus commodissima esse posset. Atque quanto honestius esset Christianis principibus, & ad pietatis sempiternam tandem in Ecclesia celebrandā gloriosius, Ezechix hæc in parte exemplum imitari? Qui autoritate sua effecit vt (sicut in Lege Dei præceptum erat) Sacerdotibus & Leuitis cōsuleretur. Neq; id tantū, sed singulari quadā curā & solitudine prospexit, vt quæ liberaliter collata essent, ijs quibus oportebat diuiderentur: horrea & cellas ad maiorem sacerdotum opotunitatem extruxit: certos denique viros designauit, per quos Leuitis per vniuersum regnum dispersis prouideretur.

Tales sibi maiores, & eiusmodi pietatis & virtutum exempla pij principes sibi ad imitandum proponant: miniterium non modo ipsi nō spolient, aut ab alijs diripi patiantur, sed illi liberaliter & seruatoris nostri instituto per vniuersum regnum prospici & prouideri sua
 auto-

auctoritate efficiant. Quæ verò collatæ
 sunt aliquando in hunc usum, fideliter
 procurentur, non in aulicos luxus atque
 delicias, non in potentum principum
 seruos, non in alios ferè innumeros &
 impios planè atq; intolerabiles abu-
 sus sacrilega quadam licentiâ profun-
 dantur: sed ad Dei verbû per vniuersum
 regnum disseminandum, ad Dei cultum
 & religionem, ad sacrum ministerium
 stabiliendum atque conseruandum con-
 feratur. Ita enim se tales esse ostendent,
 quales sub Christo reges futuros esse
 prædixit Isaias, qui nimirum Ecclesiâ
 vt aluminâ suam, tanquam nutritij qui-
 dâ parentes alerent, fouerèt, tuerentur.
 Sic ergo absoluta de Episcoporû fru-
 ctibus quæstione, ad proximum locum,
 de illorum cultu atque habitu acceda-
 mus. Qui quum in duplici ferè varietâ-
 te considerari solet, eo nimirum quo in
 sacris & quo in communi vitæ vsu vtens-
 dum sit: de vtroque in Euangelio nihil
 scriptum aut mādatum inuenimus, ni-
 si quæ generaliter de modestiâ, sobrieta-
 te & honesta quadam cum hominibus
 viuendi ratione præcipiuntur. Quæ vè

DE DISCIPLINA

ad cibos & ad supellectilem, reliquamque ferè vniuersam vitam, ita ad habitum referri debent. Certum verò vestimenti genus, forma, modus, nusquam nõ modò in quotidiana vita, sed ne in sacris quidem in Euangelio præcipitur. Ac ne sub Lege quidem in communi vitæ vsu Leuitis & sacerdotib. præscriptum est, quomodo & quo habitu indutos oporteret incedere. In sacris quidem, quæ in tabernaculo aut in templo obierunt, diligenter hoc & accuratè pro veteris institutionis & disciplinæ ratione descripta sunt. Nostris autem temporibus, quibus Dei gratia, veritatem ipsam atque corpus in CHRISTO seruatore nostro habeamus, nihil istis umbris, & imaginibus opus est. Hæc certorum temporum fuerunt: quæ quum DEVS obseruari vellet, disertè & accuratè omnem illorum vestimentorum rationem atque formam in Lege descripsit, & legem illam grauissima mortis sanctione, si quis eam violaret, confirmauit.

Ad nos verò hoc vestimentorum discrimen, in sacris obcundis nihil attinet,

net, non magis quam sacrificiorum oblationes & reliquarum ceremoniarum Legis obseruatio. Sed nec sub Lege nisi ad eos qui in tabernaculo aut templo ministrarent. pertinebat. Neque reliquis qui per totam Iudæam dispersi verbum DEI in Synagogis interpretabantur, de certis vestibus quicquam præceptum erat. Quanto minus Evangelij interpretibus, & his temporibus, quibus aperto vultu (vt inquit Apostolus) DEI gloriam intuemur, velis & ymbris vtendum est? Ac si vtendum fuisset, non est dubium quin CHRISTVS Apostolos suos hæc de re monuisset: præsertim quum hæc in Lege tam prolixè descripta sint.

Non enim minus de Euangelico cultu Christum, quàm Mosen de Legali describendo sollicitum fuisse: aut seruum filio in paterna domo administranda fidiorem esse existimandū est. Episcopos ergo ad certam vestis speciem formamque astringere, Evangelij. i. diuini verbi nullo præcepto aut mandato nititur Hominum ergo hæc commenta sunt: & quorum hominum, nisi eorū qui

DE DISCIPLINA

meretriciam quandam superstitionum
suarum turpitudinem, his coloribus &
pigmentis operuerunt. Tanquam enim
puduisset eos simplicitatis Euangelij,
(quam potius reuereri debuerant) ex
omni ferè religione quicquid speciem
aliquam aut ostentationem habere vi-
debatur, sibi imitandum esse, & id ad E-
uangelium ornandum adhibendum es-
se persuaserunt.

Ita ex Lege omnem fere illum Mis-
saticum cultum, stulta quadam & ridi-
cula imitatione transferebant: vt quū
altare & sacerdotem haberet, vestimen-
ta scænæ non deessent. De superpelliceo
autè egregium est quod de Siricio Papâ
memoratur, qui eius causam à Christo
repetit: & in sacris lintea veste vtendū
esse confirmat, quòd Christus sindone &
lintea veste obuolutus se peliretur. Egre-
giâ verò ratio cur superpelliceo in tē-
plis vtendum sit. Nisi fortè rerum suarū
origines & antiquitates ignorent, poti-
usque hæc à Monachis quibusdam E-
gyptijs (qui super pelles, quibus vestie-
bantur, linteis vestibus utebantur: vnde
superpellicei nomen ductum esse vide-
tur)

tur) ad eorum superstitiones translata sunt. Similes ferè rationes pro eorum reliquo apparatu in illorum commentarijs reperiuntur. Cæterum istas ineptias missas faciamus, & potius cõqueramur ex nostris aliquos inuentos esse, qui quò totus Papatus execrãdus erat, & hæc Roma Ierichuntanæ illius vrbis anathemate deuouenda, Babylonicæ vestis specie & splendore capti, eam in Israëlita castra transtulerunt. Cur enim cappam & superpelliceum in sacris, in communi vita liripipium (quod appellant) & quadratum pileum gerenda esse præcipiunt: nisi quod hæc auctoritatem quandam apud populum habere, & ministerium suum, atque adeo ipsas personas plebi commendare & ad grauitatem atque auctoritatẽ valere existimēt? Hæc enim vel optima ratio afferri solet, qua simul vtrumq; id genus vestitiũ nec ad religionem præcipi significant, & abusu verũ vsum tolli, qui ad ordinẽ pertinet atq; decorem, (quo illud Pauli vel inuito Apostolo contorquent, omnia ordine in Ecclesia facienda esse) neque posse neq; debere confirmari.

DE DISCIPLINA

Verum si hæc ad ordinem tantum & decorum pertinet, quum Episcopi, qui Ecclesiæ gubernandæ præficiantur, Apostolico præcepto debeant tales esse, qui non solum seiplos honeste in omni vitæ ratione gubernent, sed familiam etiam in officio contineant: quid opus est tali viro de liripipio aut quadrato pileo, vel certa togæ forma in communi vita vtenda, aut in sacris de cæpa & superpelliceo præcipere? Quis si verbum DEI tractare dignus sit, non committeret vt sordibus muneris sui dignitatem dehonestet. Sed quum lectores & rhapsodos, non idoneos ministros & Doctores instituunt, hæc nimirum illis præcipienda fuerunt. Quamquam ne sic quidem decorum illud obtinent, quod præ se ferunt. Sæpe enim nihil illis vestibus sordidius aut inquinatius videris. Quadrato autem pileo qui decoro vtitur, idem etiam rotundo æquè decoro, ac tanto quidem magis quanto aptior illa forma est humano capiti, vreretur. Ergo ad decorum in communi vita conseruandum non necesse fuit hæc præcipi.

Sed

Sed distinguendi sunt pastores & Doctores ab Ecclesia, vt ab omnibus suis cognosci possint. Huius rationis eadem ferè vis est quæ superioris. Si enim pastorem talem ouili Dei præficerent, qui oues suas voce tanquam pedo regeret, qui sermone agris mederetur, & palantes in viam reuocaret, denique si verum pastorem, oues eius vocem agnoscerent, neq; habitu admoneri opus esset. Ergo hæc ratio de mercenarijs valere fortasse poterit: veros autem & idoneos pastores non attingit. Quòd autem ad sacra tractanda suum etiam ordinem & decorum adhibent, cur magis decorum superpelliceo quam toga, & albis quam nigris vestib. indutum concionari aut precari videri debet? Si enim de colore agitur, mihi quidem magis decorus niger color videtur; si autem de forma, talaris vestis honestior. Præterea etiam annon vident simplicitatem Christo placuisse? Annon Euangelium his vmbriis quodammodo adumbrari? an nõ etiam multis alijs ceremonijs eadem ratione inducendis viam pateferi? Annon & nos etiã vide-

DE DISCIPLINA

re putant per hoc decorum nescio quā-
cum Papistis conformitatem & super-
stitiosum quoddam decorū, vt in signo
crucis, in baptismo, in pasta, in admini-
stratione sacræ Cœnæ, & alijs multis
ceremonijs, non illud decorum Pauli nō
Apostolicum ordinem quæri? Si enim
Euangelicæ simplicitatis nuditas illis
displicuit, cur potissimū Papistico ha-
bitu vestierunt? A quib. nostanto ma-
gis recedere & abhorre debueramus,
quanto grauius periculum nobis ab il-
lis quam ab alijs hæreticis, quod inter
eos versaremur, immineret. Qua ratio-
ne etiam Dominus in Cananæos atro-
cius quam in reliquos idololatrias ser-
uiri voluit.

Sed admonebuntur omnes hæc ad
alium quendam vsum atq; finem, quam
olim in Papistis destinari, abusu autem
eorum rectum vsum non tolli: & quan-
quam Papisticum sacerdotiū tanquam
grauissima lepra sit, tamen ablutas ve-
stes posse in nostrū vsum adhiberi. At-
qui, inquam, hæc quæ potissimum ex
omnib. leprosis vestimentis delegistis,
pernium inquinatissima sunt: & nulla
fullo-

fullonum arte ablui possunt. Nam quū
 satis constet superpellicco & quadrato
 pileo, tanq̄ quibusdā sacris, Papisticos
 sacerdotes initiari, capa autem etiam
 ad Missam canendā yterentur: quis qui
 ex Lege Dei inter plagā & plagā, inter
 sacrum & pollutū distinguere edoctus
 sit: non intelligit, atq; adeo videt, in his
 lepram effusam fuisse, & nō tantum le-
 prosī cōta ctu sed suo etiam morbo im-
 munda & polluta esse: ac propterea non
 abluenda sed cremanda, nec aquæ effu-
 sione purganda, sed ignis incendio con-
 sumenda? Quæ quum ita sint, & hæc lex
 de Episcopali habitu nullo non modò
 Scripturæ, sed ne sani quidē iudicij fun-
 damento nitatur: ramen mirū est quā
 acriter defensa, & quanta contentione
 propugnata sit. Ac horreo quidem me-
 minisse acerbitatis illorum temporum,
 Ecclesias orbatas, Academies pertur-
 batas, fidelissimos pastores, & docto-
 res è suis sedibus pulsos, optimæ spei,
 summæ pietatis & doctrinæ iuuentutē
 ex collegijs profligatam, denique Dei
 mandata violata, vt hominum præce-
 pta sancirentur.

DE DISCIPLINA

Sed longiorem me in re non magni momenti fecerunt, qui vehementer tanquam de re grauissima, & quæ Dei mandato niteretur, laborarint. Quod quum longè aliter esse ex ijs quæ diximus, satis manifestè (vt opinor) appareat, statuamus Episcopis neque in communi vita, neq; quum sacra administrant, vllum certum vestimenti genus, formam, modum, præscribendum esse, tantumque vt sobrietatem, modestiam, honestatem cum in vestibus tum in omni reliquæ vitæ ratione custodiant, monendos esse. Quod si quis non fecerit, & à fratribus admonitus errorem suum non emendarit, magistratus autoritate corrigatur. Et de Episcopis quidem in genere hæc tenus. Nunc species ipsas persequamur, & quid quisque proprium & peculiare habeat explicemus.

Episcoporum verò duo genera sunt: vnum doctoris, pastoris alterum. Non enim confundenda hæc sunt inter se, tanquam vnum idemq; munus duobus nominibus significetur: vt quidam hæc explicanda censuerunt. Quum enim ad
Ephc

Ephesios ca. 4. Apostolus omnes Ecclesie ministros, quos Christus ad Ecclesie ædificationem constituisset, separatim recenset, & Apostolos à Prophetis, Prophetas ab Euangelistis distinguat, non video cur non dicendum sit Pastores etiam & Doctores, ut nominum, ita munerum varietate distingui. Quod etiam clarius apparet ex 12. cap. ad Romanos: ubi non nominibus tantum, sed etiam *ἁρισματα* diuersorum munerum proprijs distinguuntur. Varia igitur hæc & diuersa munera, quantumuis cognata & affinia, habenda sunt. Solos autem Pastores & doctores Episcopos esse, neque verbum Dei (ut olim) ab alijs administrari in Ecclesia posse, aut oportere, longiore oratione ad probandum indiget. Verum quum dubium non sit, Apostolum ad Ephesios omnia munera quibus ministerij opus continetur, & per quæ Christus Ecclesiam suam ædificari voluit, recensuisse, quumq; illa Apostolorum & Euangelistarum prophetarumq; munera cessauerint: (ut quæ Ecclesie ad certum tempus non ad perpetuam purificationem data sint) manifestum est, fo-

los

DE DISCIPLINA

los Episcopos & verbi Dei ministros in Ecclesia, Pastores & Doctores superesse. Ut autem illa temporalia fuisse clarius demonstretur, singulorum officia & naturam paulo altius repetamus.

Atque Apostolorum munus quale fuerit, ex ipsis seruatoris nostri verbis, quibus ad Apostolatam ordinat, satis apparet: nimirum ut in vniuerso mundo Euangelium annuntiarent, & eos qui crederent baptizarent. Ut Apostoli fuerit non vni aut alteri prouinciæ, genti, nationi, sed terrarum orbi Euangelium annuntiare. Itaque Christus discessurus, Petro, & per illum reliquis Apostolis, non certum vnius loci, sed vniuersum gregem suum commendauit. Nam ut mirifica quaedam Spiritus sui dona seruator noster in illos contulerat, ita maiora quoque munera & suscipere & sustinere voluit. Itaque non illis certa quaedam iugera aut agellum aliquem, non vineæ partem, aut hæreditatis suæ descriptam portionem commisit, sed omnem agrum suum, vniuersam vineam, integram hæreditatem coli ab illis curarique voluit. Tales verò ex omnibus

Chri-

Christi discipulis duodecim tantum designati sunt, quibus postea Paulus & Barnabas adiuncti sunt: qui tanquam summi duces orbem terrarum sub Christi regno & Imperio subigerent, & totius Ecclesiae quasi architecti figuram describerent, & prima initia atque fundamenta ponerent. Quae quum tanta procuratio imponeretur, egregia quaedam dona, quibus tanto oneri sustinendo pares esse possent, collata sunt. Nam & incredibili quadam diuinarum rerum scientia atque cognitione, linguarum etiam infinita penes varietate donabantur: ut de 12 Apostolis in Actis narratur, & de seipso Paulus ad Corinthios testatur. Praeterea etiam quaedam huius officij propria adiuncta fuerunt, ut testes essent resurrectionis Domini, ut *act. 2.* a Christo designarentur: & alia quaedam. Quae quum hodie in nemine sint, ac vix quidem esse possint, Apostolatam desisse; neque hoc tam insigne & illustre officium in Ecclesia amplius remanere constat. Vnde & iacobo interfecto, Apostoli, qui iudaei Marthiam surrogarunt, neminem in vacuum locum elegerunt: quod

ne e

DE DISCIPLINA

nec postea reliquis Apostolis mortuis factum est. Ut planè totum hoc munus abrogatum esse constet.

Quod quum de Apostolis manifestum sit, de Euangelistis etiam, qui tanquam vicarij quidam Apostolorum fuerunt, & Apostolis subseruierunt, intelligi debet. Euangelistarum enim illud officium fuisse in Actis apparet: ut eos comitarentur; quos illi, quum Ecclesie cœtum aliquem congregassent, & discessuri essent, præceptis instructos: ad Ecclesiam moderandam & certis legib. constituendam reliquerant. Qui rursus composito Ecclesie statu, Pastoribus suis & Presbyteris eam permittentes, Apostolos iterum secuti sunt. Ita Apostoli tanquam Imperatores bella Domini gerentes; omnia superarunt; qui victoria adepti, Euangelistas post se tanquam maiores aliquot duces reliquerunt, qui deuictos, donec res essent paulo faciliores, tegerent, & Presbyteri tanquam perpetua quædam præsidia imponerentur, qui pacatis rebus & statu composito gubernarent. Illi enim superandis & vincendis, hi constituendis atq; moderandis

dis, Presbyteri autem tuendis & confect
uandis Ecclesijs instituti sunt. Ergo Eu-
uangelistarum illud munus, quum Apo-
stolatus desierit, in Ecclesia non reman-
sit. Prophetarū verò munus etsi in Scri-
ptura interpretanda versaretur, tamen
cum extraordinario illo, & ad prima
Ecclesiæ tempora magis necessario do-
no futura prædicendi ferè coniungeba-
tur. Quod quum amplius in Ecclesia nõ
vigeat, vnà cum ipso dono officiū simul
desisse dubitari non potest.

Vnde concludere licet, quum tan-
tū Apostoli, Euangelistæ, Prophetæ,
Pastores, & Doctores Ecclesiæ ad æ-
dificationem & huius ministerij opus à
Christo (vt Paul. testatur) concessi sint,
tribus prioribus cessantibus, solos in
Ecclesia perpetuos & ordinarios ver-
bi ministros, Pastores & Doctores super-
esse. Extra ordinem quidem perturba-
tis & confusis rebus (vt nostris tempo-
ribus extiterunt) Deus aliquando qua-
si novos quosdam Apostolos excitat,
qui Euangelij lumine mundum illu-
strent. Et Eusebius etiam quorundam
meminit, qui (vt inquit ille) *in diebus illis*
apostolice

DE DISCIPLINA

ἡ ἀποστολικὴ μιμησις. ad Indos vsque E-
 uangelium annunciarent. Sed de ordi-
 nario Ecclesie statu administrando lo-
 quimur: quale nostrum post tot annos
 esse oporteret. Itaq3 Paulus ad Roma-
 nos cap. 12. de hoc statu loquens, nō A-
 postolorum nec Euangelistarum neque
 Prophetarum meminit, sed Doctorum
 & hortatorum, hortatores pastores ap-
 pellans: vt infra apparebit. Neque verò
 illa diutius in Ecclesia vigere necesse
 fuit: vt nec descripta forma ædificij,
 & iactis fundamentis, architectis, sed
 fabris ad exædificandum & excitandū
 ædificium opus est.

Atq3 in hac regni sui administratio-
 ne seruator noster non dissimilem ra-
 tionem ab huius mundi regibus sequu-
 tus videtur: qui, vt eo die quo imposta
 corona regni sui quasi possessionem ac-
 cipiunt, posteaque ad aliquod tempus
 multos creant diuersorum munerum
 magistratus, qui nō solūm ad pompam
 & splendorem, sed etiam ad necessita-
 tem & vsum regni adhibentur: qui po-
 stea rebus cōpositis, & regni statu con-
 firmato abdicantur. Ita Christus Domi-
 nus

nus & rex noster quum in cœlum ascen-
dens, & ad dextram patris collocatus,
quasi possessionem regni sui accepisset,
Apostolos & id genus reliquos magi-
stratus creauit, qui omnes regni sui par-
tes constituerent, certam & ordinariam
rerum gerendarum & administrandarum
rationem describerent atq; ordinarent;
quibus constitutis se abdicarent, & eo
certo ordine quem descripsissent, om-
nia regi & gubernari paterentur. Quare
non est quod in eo seruatoris nostri er-
ga Ecclesiam suam amorem & sollicitu-
dinem imminutam, aut minus libera-
liter & beneficè nobiscum agi existime-
mus. Nam neq; ea de causa subditi re-
gis sui animum erga se mutatum aut vo-
luntatem abalienatam suspicantur. Hæc
enim certorum temporum sunt, & ad
regni iuriâ pertinebant: quæ videntur
aliam quandam rationem quam reli-
quum regni tempus postulare.

Itaque (vt in eodem simili perseue-
rem) quum in regnum suum inaugura-
retur, mirifica quadam copia, spiritua-
lia cognitionis, prophetiæ, linguarum,
sanationum, & aliarum gratiarum do-

DE DISCIPLINA

na, tanquam auri & argenti missilia
quædam in vniuersum populum suum
effudit: omnes canales multo & dulcissi-
mo vino, tubi & curipi omnes suauissi-
mis & rosas atque aromata redolenti-
bus aquis decurrebant. Hodie verò et-
si liberaliter & abunde omnia nobis lar-
giatur, tamen illam summam liberali-
tatem atque beneficentiam, qua inau-
gurationem suam quodammodo orna-
re voluit, non experimur. Quare ea libe-
ralitate quam Dominus erga nos exer-
cet, contentos nos esse decet, neque
parem semper eius beneficentiam ex-
pectare. Eadem de perpetuis & ordi-
narijs verbi administrandi ministris ra-
tio est; quibus nos contentos esse oportet,
nec illos primos & extraordinari-
os atq; ad certum tempus constitutos
desiderare. Ut enim extraordinarijs
Ecclesiæ temporibus quædam etiam
extra ordinem liberaliter cōcessa sunt,
ita de ijs quæ perpetuum & necessari-
um in Ecclesia vsum habuerunt, abun-
dè nobis & beneficè prospectum est.
Hac ergo mediocritate contenti, quæ
concessa sunt, ijs vtamur: & neque in
perpe-

perpetua conditione Ecclesiæ temporanea munera, nec in ordinario statu extraordinaria quæramus. Quamobrè Pastores & Doctores in Ecclesia nostra constitui oportet, neque extraordinarium concionatorum & prædicatorum munus retinere.

Quod verecundius quidem, propter multos illustres viros, qui cum aliquo fructu in hoc genere laborarunt, reprehendo: & aliorum negligentia factum esse intelligo, qui Ecclesijs de idoneis pastoribus non prospexissent, ut earum amore liberam hanc & tâquam Apostolicam aut Euangelisticam annunciandi Euangelij legationem obire his temporib. sibi licere existimarent. At verò potius illa plenior atque purior Ecclesiæ reformandæ ratio vrgenda fuit, & ex verbo Dei contendendum, singulis Ecclesijs de idoneis pastoribus providendum esse, nec hæreditatem Domini diutius incultam & desertam relinquendam: ne fortè commotus aliquando Dominus eam à nobis auferat, & alijs fuscò suarandum colendumq; colloquet. Quod si quib. tâtopere placet

DE DISCIPLINA

Ista per omnes Ecclesias discursatio, & Apostolorum atq; Euangelistarum exemplo hoc, sibi licere contendunt, probent nobis se esse Apostolos: ut quæ illis permilla sunt, sibi etiam licere confirment. Apostolorum signa & *εραπίδια* in eorum Apostolatam inquirentibus. (ut olim Paulus) ostendat: Apostolicis scientiæ, cognitionis, linguarum, sanationum & miraculorū donis se instructos & donatos esse confirment: literas liberæ ad omnes Ecclesias legationis proferant: Deum *αἰετός* vocationis suæ autorem esse demonstrant. Nam non modò vnus Episcopus, sed ne omnes quidē orbis terrarum Episcopi Apostolū ordinare possunt. Quòd si verò Apostoli non sunt, quum Apostolorum munus desisse ex his signis & argumentis appareat, ne Euangelistę quidem esse possunt: quū hi Apostolorum, tanquam præsidū aut proconsulum legati fuerint, & Apostolis quodammodò (ut diximus) in seruiuerint. Prophetas verò se, quum futura non prædicant, nullo modo affirmabunt. Quinetiam illos omnes Ecclesias isto modo discursasse non legitimus, ut
etiã

etiam certis locis constituisse videantur.

Quamobrem extraordinarias voca-
tiones ex ordinario Ecclesiæ statu remo-
uentes, certam rationem, quam Domi-
nus præscripsit, teneamus: Pastores &
Doctores Ecclesijs designentur, qui soli
verbi Dei perpetui & ordinarij ministri
ad Ecclesiæ ædificationem ordinantur.

His ergo ita constitutis, quod sit sin-
gulorum munus, & quam latè pateat,
videamus. Ac primò de Doctõrib. aga-
mus: quorum muneris natura prior at-
que simplicior est. Doctores igitur ap-
pellamus Episcopos, qui in sacra doctri-
na simpliciter explicanda & docenda
versantur. Hoc enim videtur fuisse mu-
nus doctorum, ut sine illis aculeis quib.
hominum animi aut excitantur, aut re-
primuntur, simpliciter ex Dei verbo do-
cerent, quid de Deo & illius cultu senti-
endũ, quid de Christo, quid Lex sit, quid
Euangeliũ, quæ huius vitæ regula, quæ
futuræ spes & expectatio: deniq; quid
de tota religiõ cogitare & sentire o-
porteat. Nam quum Paul. doctoris of-
ficiũ doctrina definiat, & adhortatio-
nes alteri muneri attribuat: hanc sacræ
P 3 doctri-

DE DISCIPLINA

doctrinæ quasi magistrâ & summæ religionis interpretem quandam esse videtur ostendere. Cuius officij quantus & quàm multiplex vsus in Ecclesia sit, facile intelligemus, si quanta sit copia stupidorum, & religionis prima initia atque fundamenta ignorantium, reputauerimus. Quod quum Christiana Ecclesia & Euangelij professione indignum sit, tum ipsis ignorantibus periculosissimū vt DD. quos hodie iustos & legitimos paucos habemus, Ecclesijs & præcipuè rudioribus docendis & instituendis comparentur. Nunquam enim, vt mille modos excogitemus, Ecclesiæ ædificationem promouebimus, nisi his tantum machinis & ferramentis, ijs fabricis atq; artificibus, quos Dominus ipse ad opus suum faciendū destinauit. Cum his enim benedictio Dei coniungitur: quæ nõ modò abest ab ijs quæ nobis ipsi fingimus, quantumuis magnâ speciè & splendore habere videantur: sed cõtrà, pro benedictione maledictio incūbit.

Verum vt ad Doctores redeamus, in vetere Ecclesia ad instituendos rudiores in doctrina fidei adhibebantur. Sic enim de Alexandrina Ecclesia narrat Eu

sebius, quum ob persecutionem pleriq3
 aufugissent, neque quisquam ^{ὁ δὲ καθ' ἑμ}
 ordinaretur, Origenem tum 18. annorū
 iuuenem illustrissimorum & clarorum
 quorundam virorū rogatu, hoc munus
 suscepisse. Cū quo etli primū Gramma-
 tica quādā & alia ^{ἡστορικὰ ἔργα} conium-
 geret, postea tamen intellexit hæc ad su-
 um officium nō pertinere: & Scriptura-
 rum interpretationi, atq3 rudiorum in
 religione institutioni se totum tradidit.
 Cui post in eod. munere Hercules qui-
 dam successit, quem ille sibi antè ad ru-
 diorum institutionem adiūxerat, & qui
 tandem ex doctore in pastore & Episco-
 pū eiusd. Ecclesiæ delectus est. Ex quib.
 videtur posse colligi, in vetere Ecclesia
 ordinariū hoc officiū fuisse, & in Eccle-
 sijs cōstitutis præter pastores & Episco-
 pos, alios quosdā doctores designatos,
 qui in Scripturæ interpretatione & in-
 stitutione rudiorum versarentur.

○ Noster verò doctoratus, qualis in Pa-
 patu fuit, & vt adhuc retinet, qualis sit
 & vnde fluxerit, aut cuius omnino vsus sit
 non intelligo. Non. n. in certis Ecclesijs
 verbum Dei interpretantur, erū & ger

DE DISCIPLINA

manum Scripturæ sensum explicant, rudiores instituunt: sed in Academijs otiosi & oscitantes delitescunt. Nam ne in Academia quidē officij alicuius aut legitimi muneris in Ecclesia nomen est sed nomen tantum atque titulus honoris, & commendatio quædam scientiæ Theologicæ: vt maioris ambitionis & gloriæ quàm vsus atque fructus esse videatur. Passonē quendam statuarum fabricatorem fuisse ferunt, qui Mercurij statuam ita fabricauit, vt intus forasue esset Mercurius nesciretur. Tales Mercurios nobis Academiæ formant atque fingunt, quorum scientia intusne an foris sit, intelligi non possit: nulla enim *ipsum* probat eos *ipsum* esse. Nescio quæ inanis contemplationis vmbra hæc & imago est, quum Christianæ religionis sit, dona quæ à Deo accepimus, in comunē toti corporis vsum utilitatemq; conferre. Quamobrem isti Passonis *ipsum* in Ecclesijs & excelso atque perspicuo loco collocandi sunt, vt sermo & oratio Mercurium comprobet.

Neque verò ferendum vt thesaurum
 Domini sub terra defodiant, lumen sub
 modio

modio occultent, & tanquam Aspendi-
 us ille citharista intus sibi canant. Eccle-
 sijs tanquam candelabris præclara ista
 lumina imponantur, vt nō sibi tantum,
 sed familiæ luceant. Exponatur hic Do-
 mini thesaurus argentarijs, vt quū ve-
 nerit, caput simul cum fœnore accipi-
 at. Ecclesijs designentur, rudiores insti-
 tuere, Scripturas interpretari iubean-
 tur, & Dauidis melioris citharædi ex-
 emplo, manē ad canendum experrecti,
 citharam vnā excitent & euigilent, di-
 uites, pauperes, omnes ordines conuo-
 cent, & Ecclesiæ non sibi solis, canant,
 ac res grauissimas ac planè cœlestes di-
 uinis sonis atque modis illustrent. Ad
 actionem & vitæ vsum hæc cognitio re-
 feratur: doctori cathedra collocetur,
 discipuli dentur quos instituat, & timo-
 rem Dei atque sacram cœlestium & di-
 uinarum rerum cognitionem erudiat.
 Cathedram autem intelligo in qua se-
 dens doceat atque instituat, non in qua
 segnitiei & otio suo indulgens dormiat
 atque otietur. Mirabile verò hoc iure
 videri debet, quum maximè illis labo-
 randum sit, tum præcipuè otiari: & quū

DE DISCIPLINA

è portu soluendum esset, tanquam in portum appulissent, genio suo indulgere. Vbi enim semel sine cognitionis & scientiæ, sine temporis & ætatis beneficio doctores creantur, tum nescio quas immunitates à laboribus, honorum & dignitatum prærogatiuas, beneficiorum cumulandorum priuilegia consequuntur, vt quasi emeriti quidam milites rude donari aut in doctoratum, tanquam in portum aliquem, appulisse videantur. Hæc ergo nobis reformanda & corrigenda sunt, & diuino instituto doctrina à doctore requirenda.

De examinatione verò non necesse puto plura dicere, & quia superius nobis multa hac de re generaliter dicta sunt, & quia non multum hic in legibus & statutis, sed negligentia & bonis legibus non bene exercendis peccari solet. Ac ne de electione quidem quam ab Academia factam, & tot doctorum ac clarorum virorum consensu comprobata, non improbarim. Ordinationum verò tot ineptias quot hic solent adhiberi, quæ superius de Episcoporum ordinatione dicta sunt, abunde refutabunt. Atq; hæc de

de doctorib. Ad quē sermonem etiam à nonnullis & locus ille de scholis, Academiajs atque collegijs referri solet: quòd illa doctorum & discipulorum, prophetarum & filiorum suorum imaginem quandam & similitudinem referre videantur. Insignis quidē locus, & ad tractandum propter varios scholarum, collegiorum & Academiarū abusus per necessarius: sed amplior quā vt hoc sermone absolui posset. Separatum. n. opus requirit: quod spero equidem. quum in vtraque Academia tot in omni genere nobilissima quotidie ingenia oriuntur, aliquē ex hoc erudito musarū choro præstiturum. Ac insignis quidē & excellentis viri labore dignum est, Academiarū vsum docere, & ad verum illū finem reuocare: vt quum reliquis omnibus præclaris artibus atque scientijs, tum Theologiæ in primis conseruandæ illustrandæque inserviant. Quæ nisi in Academiarum aris diligentissimè à doctoribus custodiatur, vt ille sempiternus focus & ignis cœlitus demissus à Leuitis olim asseruabatur, breui certè accidet quod & superioribus seculis

DE DISCIPLINA

lis accidisse vidimus, vt ad omnes Ecclesie vsus nefarius ignis adhibeatur. Tales sacra historia, Bethulea, Ierichonana, Ierosolimytana Academiae fuisse memorantur: quæ quæ extinctum huc ignem esse, (vt & nostris temporibus factum est) omnes ferè desperarèt, scintillas quasdam in cineribus fouebant, è quib. post diligenter ἀναστυψῆναι, extinctam penè religionem accendebat. Ac tales quidē hodie Academiae habemus, quæ vt extinctam accendere, ita accensam alere & fouere possent, atque adeò vehementius inflammare: si Prophetarum filij Scripturæ legendæ, meditantæ, interpretandæ incumberent, vt illos ex Samuelis collegio fecisse memoratur.

Nunc verò Academiae otium pro labore, pro pace & honesto otio, contentio bonis studijs inimicissima: pro pietate & timore Domini, religionis neglectus ac penè contemptus, & profusa quædam in omnem luxum & libidinem licentia inuasert. Ac horreo quidem cogitare ipsas Musarū ædes tam à Musis alienas esse, & hæc spatia à forensi
sire-

strepitu remota (vt liberi animo honestis studijs vacaremus) clamoribus à turbulentis ingenijs excitatis perstrepere, & mutuis odijs, iniurijs, contumelijs, vindictis perturbari, atq; adeò ipsa religionis templa, aras sanctitatis, pietatis sacraria profana fieri. *Quid* illos nobilissimos heroes, qui amplissimis sumptibus collegia fundatunt, vt cultus Dei, vitæ sanctitas ab his fontibus in vniuersam Ecclesiam manare possent; quid (inquam) si in vnum congregati ex illa æterna domo collegia sua despicerent, dicturos esse existimamus? An non putamus eos apud se inuicem conuestutos, collegia sua tanquam castra quædam inimicitarum & simultatum facta esse? & quæ illi diuini mellis aluearia esse voluerunt, in ijs innumeros fucos iam exortos esse, qui non modò ipsi nihil colligant, sed aliorum sedulitatem improbent, & vexare eos nunquã desinant, donec aluearibus suis pepulerunt? *Quid* si hic siue de Oxoniensis Academia sanctis Episcopis, siue Cantabrigiensi illustrissimis regibus fundatoribus aliquem excitarem?

Quid

DE DISCIPLINA

Quid si illum tanquam Herculem in
 Heroum numerum vltimū in hunc sena-
 tum relatum, Henricum octauū, qui ce-
 terorum nomine (quod postremus sit)
 cum Academijs agere possit : quid illi
 responderent conquerenti, quæ ad bo-
 narum literarum honesta studia amplif-
 simè & magnificentissimè collata essent,
 ad otium luxumq; conuerti, apū alueos
 in fucorum latibula, oscitantium & ster-
 tentium monasteria hæc esse, non stu-
 diosorum collegia & arbores non modò
 steriles, sed ex succrescentibus plantis
 pestifera quadā vmbra noxias in ijs lo-
 cis esse, quæ illi pretiosissimorū fructu-
 um pomaria & *πυλῶνάτων φυτῶν φυτὸς ὄντων*
 esse voluerunt. Academias sacri per to-
 tum regnum ministerij seminariū esse
 oportere : nunc vix aliquot annis vnum
 tanto muneri gerēdo idoneū in ecclesiā
 emitti? Debere quidē Perficū illud ma-
 lum (de quo est apud Theophrastum)
 imitari, q̄ omni anni tēpore germinat,
 floret, fructificat, & simul cū alios matu-
 ros fructus edit, tum eod. tempore alios
 germinantes & novos succrescentes hæ-
 bet, vt quosdā semp ministerio Ecclesiæ
obscura

obediendo idoneos & iã maturos habeat,
 alios verò maturefcētes & germinātes :
 nunc nec maturū fructū ab arbore deci-
 dere, nec magna vbertate efflorescere ?
 Triste illis spectāculū esse, videre mini-
 mis de causis inflāmatas Academias, &
 tanq̃ qui possessiōes & agros suos vasta-
 ri & incendi videāt, itā se eiectos ex A-
 cademijs viros bonos, illustres, piā & e-
 ruditā iuuetutē sedib. suis pulsam, scho-
 las clarissimis doctōrib. orbatas, colle-
 gia singulari spe, summæ virtutis & do-
 ctīnæ adolescentib. spoliata, expecta-
 tione sua Ecclesiam frustratam intueri ?
 Quare si Deum omnium bonorum au-
 torem diligere, aut ijsdem bonis ab-
 utentium vindicem & vltorem pertime-
 scerent, si se patronos & fundatores ag-
 noscerent, & eorum autoritate regi-
 vellent, contendere & odisse inuicem,
 ac mutuis odijs inter se concurrere de-
 sinerent, otio profligato, & pulsis de al-
 uearibus fucis, de negotio cogitarent,
 optimarum artium & linguarū studijs
 incumbere, sacram Scripturam me-
 ditarentur, in ea se tanquam Prophetæ
 & Prophetarum filij exercerent, cogi-
 tare nō

DE DISCIPLINÀ

tarent Ecclesiam ab earum verberibus. pendere, diuinum cœlestis doctrinæ lac & Petri illud *επιτοὺν ἀποστολῶν* appetere: idoneos religionis interpretes singulis annis magno numero in eius usum appararent, plenioris reformationis auctores essent, & rectè semel constitutam rationem constanter tuerentur. Hæc & Deo omnium auctori, & illius fundatoribus gratissima futura esse, & Academiæ nomine ac professione nostra dignissima. Hæc & huiusmodi si audiremus, an nō pudere nos deberet tam grauem reprehensionē fuisse promeritos?

Quatquam verò Henricum octauū aut ex reliquis heroib. aliquem sic nos alloquentem non audiamus, tamen nihilo minus re ipsa nos affici oportet, quum hæc verè nobis obijci exprobarique possent. Quod tamen de omnibus dictum nolo. scio enim multos esse quales optamus. Ac plures quidem sine dubio futuri essent, si Prophetarum filijs Samueles, Eliæ, Elizæi præficerentur: qui cum discipulis suis conuersari, illorum exercitijs interesse, conatus adiuuare & promouere possent, atq; exem-

plo

plo suo ad omnem scientiam, pietatem
 zelum, laudem omnem formare atque
 effingere. Tales verò Samueles, Elias,
 Elizæos si Academia nostræ multos ha-
 berent, Doctores & Pastores Ecclesijs
 apparerentur, studiosorum multitudo
 cresceret & aueretur, ab his fontibus
 riuuli in omnes regni partes emana-
 rent. Quod quū longe secus sit, nos hæc
 moderate perstringentes, & tātum mor-
 bum leuiter indicantes, de remedio ad-
 hibendo primum quidem ipsum Deum
 Academiarum quasi præsidem & can-
 cellarium summum omnibus votis ob-
 testamur: post etiam magistratus, qui
 illius nomine nobis imperant, vt solici-
 te de Academijs reformandis, & ad ve-
 rum vsum restituendis cogitent: vt quū
 reliquarum optimarum scientiarū stu-
 dijs, tum Theologiæ in primis ac sacro
 ministerio conseruando illustrandoque
 inseruiant.

Sed hæc de Doctorib. & omnino de
 scholis atque Academijs dicta suffici-
 ant, nunc dicamus de pastoribus. Quo-
 rum munus etsi Doctoribus cognatum
 & affine sit, tamen alia quædam non mi-

DE DISCIPLINA

nora neque minus necessaria complectitur. Pastorem ergo dicimus esse Episcopum, qui Scripturas ad omnes Ecclesie usus atque tempora accommodat, & fidelibus sacramenta administrat. Pastores enim Apostolis, quod ad eorum munus in Ecclesijs suis gerendum attinet, & quadam etiam ratione Legis sacerdotibus successerunt, quum Doct. magis Prophetas & Leuitas referre videantur. Itaque Pastores non tantum verbis, sed & sacramenta administrant: & quam sermone salutem predicant, eandem tessera quibusdam & quasi sigillis obsignant. Hæc enim sacramentorum natura est, ut promissiones quodammodo obsignent, ut eas sub signo tutius seruemus, & securius possideamus. Quamobrem pastori, cui promissiones Dei annuntiandæ & declarandæ, & quasi signigraphæ salutis nostræ conficiendæ committuntur, sigilli etiam & signi adiungendi potestas datur. Sic enim Apostolo suis Domino præcepit ut predicarent Evangelium, & credentes baptizarent. Quamobrem sacramentorum etiam administratio ad Pastoris munus pertinet, atque ita ad pastorem, ut nemo alius hoc
in

In se debeat suscipere q̄ Dominus alteri cōmisit & sibi arrogare debeat. Quantum ergo illud crimē esse, & quā graui- ter ab ijs peccari existimamus, qui ne- cessarijs (vt appellāt) temporibus, etiā sceminis baptismum periclitanti infan- ti, & grauius atq; dubiè ægrotanti mi- nistrare permittunt: In quo cum grauis- simè errant, quòd non ex p̄missione, sed etiā ex sacramento salutē nostrā pende- re arbitrantur, & sacramentū sine verbi prædicatione ministrari permittunt: tū etiam quòd auctoritatem quā pastorib. Dominus concessit, non modò ad pri- uatos, sed etiam ad sceminas & obste- trices transferunt. Cuius facti errorem cum superius abūdè coarguerim, in eo rursus exagitando non immorabor.

Præter sacramentorū verò administra- tionem, etiam in ipso verbi ministerio illud pastorū maximè propriū & pecu- liare est, vt ad Ecclesiæ vsum Scripturas accōmodent, & pro ratione temporis corrigant, corripiant, reprehendant, deiectos erigant, frangāt contumaces; adhortationes, dehortationes adhibe- ant, pios p̄missionū expectatione cōso-

DE DISCIPLINA

lentur, impijs iudicium denuncient, & minarum quasi fulmine deterreant, quo tanquam de cœlo tacti conflagrent: denique alios quasi in cœlos euehant, alios ad inferos vsque deiciant. Quæ omnia Paulus *σωτηρίας* vna tantum consolationis specie expressa ad Rom. significat. Ad Timotheum verò hæc omnia explicatius differit, quæ prædicare verbum Dei, arguere, corripere, adhortari iubet.

Quod tam graue & tam multiplex officium quum pastoribus incumbat, non modo *ἀδύτακτος* & ineptos ad docendum ab hoc ministerio arcendos esse (nā id superius discernimus) sed quàm leuis illa defensio sit, quæ pro illis afferri solet, doceamus: eorum nimirum defectum aliorū industria suppleri, quum de maximè necessarijs Religionis partibus, homilias apud populum de scripto recitant. Non disputabo hoc loco contra homilias, neque quanta hic Dei verbo fiat iniuria, vt hominum scripta Ecclesiæ recitentur, aut quàm periculosum sit hanc occasionem dare aliam etiam piorum scripta, conciones, martyrum

tyrum hiltorias, & tandem illos Papaty abusus in Ecclesiam reducendi. Hæc enim alio pertinent. Illud ostendam, quum pastoris sit Scripturæ doctrinam ad vsum Ecclesiæ applicare, homilijs legendis indoctum pastorem non excusari. Quæ quum mutæ sint, & tantum quod multo antè dictatum sit loquantur, Ecclesiæ morbos neque cognoscere nec curare possunt Hoc ergo nomine indoctorum pastorum ordinationē putemus excusari, nec homilias tanquā Delphicum quendam gladium, qui ad omnes vsus accommodetur, omnibus Ecclesiæ temporibus satisfacere. Multa hîc & recondita scientia opus est, vt varietatem temporum, rerum, personarum pastor cognoscat, & pro illa varietate atque differentia alia atque alia ratione vtatur. Non eandem rationem pastor in agroto & fracto curando sequitur, & medici alios diata, alios phar macis, alios chirurgia curant. Ita neq; pastores nostri, ista vnica homiliarum legendarum omnibus Ecclesiæ necessitatibus poterunt occurrere. Multa illi ad hanc medicinæ professionem her-

DE DISCIPLINA

barum genera cognoscenda sunt, multa
 florum, radicum etiam & aliarum rerum
 infinita quaedam varietas. Denique, uni-
 uersus Eden & totus hortus Domini per-
 noscendus, ut quae deiectos & tanquam
 phthisi quadam laborantes instaurent, quae
 plenis & redundantibus purgandis & ex-
 hauriendis apta sint: denique, quid cui rei
 curanda proprium sit, & qua ratione, mo-
 do, tempore applicandum & adhiben-
 dum esse intelligat.

Quod hominum salutem procurandi tam
 necessarium & preclarum officium atque om-
 nino omnium quae sub caelo sunt optimum
 & praestantissimum, Deus bone, quam in-
 finitis pene modis profanatur? A deo ut
 hodie ferè nihil aliud sit pastorem ordina-
 re, quam precum & certae liturgiae recita-
 torem & lectorem constituere. Neque verò
 hoc tantum sit inter plebem, sed in media
 Academia, in ipsis scholis & collegiis:
 unde tanquam à sacris quibusdam fontibus
 reformatio peti deberet, illinc, illinc
 (inquam) huius profanationis & ^{utraque}
 turpissima exempla manant, & in uniuersum
 regnum deriuantur. Si utranque Aca-
 demiam perlustremus, quae schola, & gym-

nasium, quis doctor: hominū cœtus atque conuentus iustū & legitimū pastore habet: Sed aut capellanus aliquis (vt appellant) vel etiam plures ad liturgiā certis & statis horis legendam conducuntur, aut ipsi collegiorum socij iuramento astricti ad ministeriū certo tempore capellendum, eam recitant. Vnde etiam fit vt aliquando in eod. collegio decem aut duodecim eiusmodi pastores reperiantur. Pastorem verò qualem ex Dei verbo descripsimus, vix aut ne vix quidem vnum inueneris.

Præterea verò & illud in pastoris officium peccatur, quòd specie quadam iustioris examinationis faciendæ, non simul & semel pastorale munus conferatur: sed nescio quibus gradibus in hanc cathedram ascenditur: vt Diaconū primo (vt appellant) ordinari necesse sit, id est, precū habendarū & legendæ Scripturæ, non etiam cætera peragendi potestatem accipere. Quo officio ad annū vnum quū perfuncti sunt, tand. ad plenū pastoris munus & officium admittuntur. Quod vt à Papisticis ordinationib. translatum esse satis sentio, ita qua Scriptura

DE DISCIPLINA

re autoritate nitatur nō intelligo. Quin
contra potius cum expressa Scripturæ
ordinatione repugnat: quæ aliū nul-
lum ascensum ad hoc munus parat præ-
ter antea actæ vitæ, in quocunque mu-
nere versatus fuerit, pietatem atq; in-
tegritatem, & sacræ doctrinæ scienti-
am: vt per omnia Ecclesiastica mune-
ra tandem ad hæc peruenire non neces-
se sit. In quo etiam putida quædam di-
ligentia fuit in Syluestro Romano Epi-
scopo, & alijs, qui per omnes illas Ec-
clesiæ curationes quas ipsi sibi finxerāt,
quasi per scalarum gradus quosdam,
tandem ad pastorale munus peruenien-
dum esse statuerunt: vt acolytus vigesimo
anno sit, 26 Diaconus, & ita dein-
ceps, vt tandem 50 aut 60 fere anno ad
ministerium admittatur. Hæc ergo hu-
manæ vanitatis cōmenta relinquamus,
& quam ab Apostolis certam rationem
habemus, teneamus. Iusta & legitima
vitæ & doctrinæ examinatione habita,
ad ministerium, hoc est Episcopatum,
admittatur: ne discerpto iusto pastoris
officio, tot noua munera in Ecclesiam
Dei, sine illius verbo, nostro arbitrio in-
duxisse,

duxisse, in quot partes & membra vnū
hoc munus distaximus, existimemur.
Quæ verò in pastorum & electione & or-
dinatione peccari solent, superius suo
quæque loco attingimus, neque hic illa
repeti necesse est.

Quare vt omnem hunc locum de E-
piscopis concludamus, extraordinarijs
muneribus sublatis, & abrogata Epi-
scoporum pompa atque tyrannide, qua
le illorum officium in verbo Dei decla-
ratur, tale à nobis accipiatur & exercea-
tur. Verbi Dei hoc ministerium esse nõ
huius vitæ negotiorum meminerimus.
Per vniuersum regnum, omnium quæ
in terris sunt, & ad Dei cultum atq; re-
ligionem, & ad hominum salutem ma-
ximè necessariū munus ordinetur. Censu
habito & abdicatis parum idoneis viri-
pij, docti, idonei ad illa munera deligā-
tur. Illa fideliter obeuntibus atque ge-
rentibus, cōmodè & ad necessarios hu-
ius vitæ & perfungendi officij vsus ab-
undè & liberaliter (sicut Dominus man-
dauit) consulatur. Examinandi, eligen-
di & ordinandi rationem ex Scripturis
petamus. Doctores ad docendum in-

DE DISCIPLINA

terpretandum, instituendum, pastores ad sacramenta administranda & doctrinam ad cōmunes vitæ vsus atq; Ecclesiæ tempora accōmodandam in Ecclesijs ordinentur. Ut correctis errorib. ac ad Dei verbū reformatis, iustus & legitimus ordo ministerij, qualē Dominus instituit, (sicut hos ministerij fines esse notat Apostolus) stabiliatur; ut Christo ordinationi suæ benedicente, corpus eius (quod est Ecclesiæ) ædificetur, & sancti *κατὰ τὴν ἀνάγκην*.

Nunc ergo absoluta altera parte Ecclesiasticorum munerū, quā in Episcopatu & verbi ministerio posuimus, ad reliquā (quæ de Diaconis superest) veniamus. Verū ut in hac quoq; parte ordine quodā atq; via progrediamur, primum dico, Diaconos à Paulo 1. ad Tim. c. 3. & cæteris locis ead. de re à me antecitatis, appellari, quicumq; munus aliud in Ecclesia, quod sermonē nō attingeret, procurarent. Sunt enim & aliæ quædā curæ ad Ecclesiam conseruandā necessariæ, præter verbi & sermonis administrationem: quæ quales sint, postea videbimus, Sed quæ nisi ad totius corporis

potis constructione necessaria quædam
 adiumenta afferrent, nunquam profecto
 fuissent à sapientissimo Ecclesiæ suæ
 gubernatore Iesu Christi institutz. Quod
 si ita sit, cur totum hoc Diaconorum genus
 in Ecclesia nostra desideratur? Unde ni-
 hilominus atq; adeo magis tam insigni
 necessariarum partium defectu deformat,
 quàm ea non necessariarum otiosa redun-
 tia, quam superiori in parte ostendimus.
 Neq; enim hic aut cancellarios suos, &
 id genus reliquos, quos nullam legitimam
 functionem in Ecclesia exercere antè
 conuicimus, neq; ædituos (de quibus
 postea dicemus) cõmemorent. Ecclesiæ
 sticos enim Diaconos, qui p̄ Dei insti-
 tuto legitime delecti, creati, ordinati
 sunt, desidero: non viros politicos, qui
 aliquid eiusmodi magistratus autorita-
 te administrant. Sed hæc qualia sint,
 postea plenius paulo videbimus.

Hic verò humani ingenij audaciam
 satis mirari non possum, quæ Dei in sua
 familia regēda *oī nouo, ut p̄* turbans, alios
 præter eos qui ab ipso cõstituti sunt ad
 alienæ domus, eius ipsius Dei admini-
 strationem adhibet, tanquàm ab illo non
 satis

DE DISCIPLINA

fatis prouide in omnes partes consultū
esset: quos verò ille instituit, tanquam
nihil eorum opera Ecclesiæ opus esset,
à muneribus suis abire compellat. De-
nique quod tam liberè sibi quiduis in di-
uinis rebus permittat ponere, tollere,
addere, detrahere, omnia pro libidine
moderari. Quod quum ita contra serua-
toris nostri dignitatē fiat, vt nihil ma-
gis, discamus tandem modeste ex illius
mandato sapere: eius autoritate fami-
liam suam regi patiamur: & quos ipse
ad Ecclesiæ suæ utilitatem instituit, suis
quosque certis munerib. & officijs ad-
hibeamus.

Verum vt hæc melius intelligi pos-
sint, & tota hæc oratio ordine proce-
dat: vt in superiori parte instituta à
Deo primum descripsimus, vnde quid
redundaret deprehendi facile posset:
ita & hoc loco faciendū est, vt quid de-
sit, quidque supplendum in hac parte
intelligamus Diaconorum ergo, vt
à Paulo cap. 12. ad Rom. distinguuntur,
duo genera sunt: *μισταδοί*, id est, di-
stributores, qui & Diaconi proprio no-
mine ab Apostolis Act. 6. nominan-
tur:

tur: & προϊστάμενοι, qui & alibi προεβύτηποι, id est præfides & præfecti atque seniores Ecclesiæ appellatur. Nam quod eodem loco sequitur de eo qui miseretur, nullum certum munus Ecclesiæ indicare puto, sed quale totius Ecclesiæ officium in subleuandis pauperibus esse debeat ostendere: vt coniungendum sit cū eo quod sequitur, amorem sine simulatione esse oportere: & eiusdem sensus sit cum eo quod scribitur 2. Epist. ad Corinthios, 9. 7. In hunc autem locum sermonem cum induxit & propter Diaconos, quorum antè meminit, ac quorum officium in distribuendo partiendoque constituit: & quia hoc communib. præceptis, ac illi potissimum quod primo loco de vero amore ponitur, aptissimè cōiungitur. Sed ad diaconos redeamus.

Sunt ergo Diaconi qui hoc nomine propriè vocantur, ministri Ecclesiæ ad liberalitatem & (vt loquimur) elemosynam eiusdem distribuendam destinati. Huius muneris in Ecclesiam inducendi quàm grauis causa extiterit, patet Actor. 6. vbi Apostoli, qui primis illis temporib. Ecclesiasticum ærarium ad-

mini-

DE DISCIPLINA

ministrabant, quum sentirent se vtriusque officio, & verbi annuntiandi, & curandi pauperes pares esse non posse, hac se tanquam questura abdicant, & referunt ad Ecclesiam de certo munere, quod totam hanc pauperum curam suscipiat, instituendo: quibus quae ad egenos subleuandos conferrentur, tradi possent, & ab illis pro singulorum ratione administrari: & ne pauperes in Ecclesia Dei cõrenantur, quos ille sibi tam charos esse ostendit: & querimonijs ac turbis omnibus sublatis omnia in domo Dei ordine & honestè procurètur. Diaconis igitur vniuersum Ecclesiae ærarium cõmittendũ est, domus peregrinis & pauperibus sustinendis destinatae administrandae, singularũ etiã hebdomadũ collectae procurandae: denique quicquid est huius generis, ad Diaconorũ officium referendũ est.

Olim quidẽ in vetere Ecclesia apud Episcopos hic thesaurus deponeretur, quod omnes eorũ potissimũ conscientia freti, quibus hoc in primis curae esse existimabant, sperabant fore vt omnia fidelius in necessarios Ecclesiae vsus, & pauperes in primis fouendos & alèdos

erogarentur. Illi verò quum Apostolos
 imitari deberēt, & rogare vt se verbo &
 precib. incūbere paterentur, alios quos
 dam ex sese ad hanc curam suscipien-
 dam deligerent: non modò hoc ab illis
 impetrari passi sunt, sed in administran-
 do pauperū & Ecclesię thesauro, ita ma-
 la fide versati sunt, vt tandem distribu-
 tores esse desierint, & sibiipsis tanquam
 pauperibus (si placet) omnia permise-
 rint. Qua de re Diaconis, si qui essent,
 pauperū nomine (quorū quasi tutores
 aut curatores ab Ecclesia deliguntur) in
 Episc. agendum esset: quos equidē pro
 officio suo deberent de pecunijs reperū
 dis postulare, aurū factū & argētea vasa
 repētere quibus magnificē abacos suos ex-
 ornatāt, paupū omnia esse dicere, quo-
 rū illi egestate creuissent, & inopia ab-
 undarent. Quare quū tam necessariū
 Diaconorū munus in Ecclesia existat,
 quum tam graue atq; multiplex, mirū
 videri potest quomodo vnq̄ Ecclesia pa-
 ti potuerit, vt pauperes & peregrini, q̄
 nobis Christi nomine cōmendatissimi
 esse debent, tutorib. suis orbarentur. A-
 lios quidē nescio quos aditnos & colle-
 ctos

DE DISCIPLINÀ

Æores in eorum locum induximus, sed
 quos omnino nullos esse præstaret, quã
 vt per eos in primis necessarium mu-
 nus de Ecclesia tolleretur. Quum enim
 tantæ fidei procuratio sit, & quæ singu-
 larem cum prudentiam tum simplicita-
 tem atque integritatem desiderat, cur
 non pro cæterorum munerum mandan-
 dorum ratione, examinatio & delectus
 adhiberentur, vt ab Ecclesia prudens-
 simi quiq; deligi possint, & (vt loquun-
 tur Apostoli) pleni Spiritu sancto atq;
 sapientia? Cur manus illis non impo-
 nuntur, vt sciant se rem sacram agere?
 Cur præces ad bene gerendum officium
 pro illis non fiunt? Denique cur politi-
 cos potius quàm Ecclesiasticos magi-
 stratus ad hoc negotium adhibemus?

Hæc ergo Diaconorum cura est. In
 quorum electione aut ordinatione quo-
 niam nihil singulare considerandû oc-
 currit, ad Presbyteros, alteram Diaco-
 norum speciem, transeamus. Presbyte-
 ri ergo sunt Diaconi, qui ad offensas in
 Ecclesia cauendas destinantur. Itaq; in
 bene constitutis Ecclesijs singuli suam
 quasi speculã habent, in qua excubent;

certè

certa Ecclesiæ partis, cui commodissime inferuire possunt, tâquam custodes designentur. In qua siquid secus fiat quâ oportet, quod in iustam reprehensionem incurrat, si priuatim, errantē aduertunt, peccati sui ex Dei verbo admonēt: ne quid simile postea committat, adhortantur: si publicè, Ecclesiasticæ senatui significât, ne vnus scelus ad omnium perniciem propagetur. Quum enim omnium quodammodo hominū esse videtur aberrantem in viam reducere, tamen diligentius & accuratius cauetur ne offensæ in Ecclesia orientur, quum singulis partibus suæ vigilæ destinata sunt, ad quarum proprium officium pertineat omnium mores inspicere, notare, animaduertere: quū aliorum qui multa sint, quæ non satis attentos facile effugiant. Vnde Paulus ad Thessalonicenses *ῥόλησις* propria quadam ratione Presbyteris attribuit, quam postea etiam ad omnium piorum officium pertinere ostendit.

1. Thess. 5.
11. 14.

Sunt ergo Presbyteri tanquam *ῥόλησις* quidam aut censes, qui ad legitimam regulam ciuiū suorum vitam exigant.

R

gant.

DE DISCIPLINA

gant, qui in mores inquirent, leuiora
errata ipsi adnotent, grauiora pecca-
ta ad senatum tanquam ad Arcopagū
deferant: omni denique ratione pro-
uideant ne qua religio in Ecclesia, a-
licuius delictio hæreat, sed honeste, piè,
moderatè omnia in Ecclesia Dei geran-
tur. Itaque & in sua curia, si qui ex
alijs partibus incolæ ad habitandū ac-
cesserint, de quorum religione nondum
constet, ministris significant: vt illis cū
eiusmodi antè agēdi potestas sit, quàm
in mensam Domini accumbant: si qui
infantes baptizandi: si quid denique
eius generis sit, quod Episcopos scire
ad Ecclesiæ vtilem & decoram admini-
strationem attinet. Quin & in Cœna
ministranda ad commodiorem Eccle-
siæ vsum, pastoribus subseruiant & au-
xilientur, caueant ne qui accedant de
quorum integritate non constat, & qui-
buscum ministri nōdum egerint: & alia
quædam eiusmodi Quæ etsi omnia spe-
ciatim in Scriptura non exprimantur,
tamen quum non solum ad ordinem &
decorem, sed etiam ad vtilitatem & fra-
ctum Ecclesiæ pertineat, aliquos his re-
bus

bus præfici (quales & in veteri Iudæo-
rum Ecclesia archisynagogi extiterunt)
hec aliorum presbyterorū, ad quos hæc
cura pertineat, Scriptura meminerit, sed
tantum istorum: satis (ut opinor) ap-
paret hæc ad presbyterorum officium
ex Dei verbo referenda esse.

Atque ad offensas cauendas quod
attinet, quis dubitare potest curam
hanc ad Presbyteros præcipuè perti-
nere, quum illi etiam dicantur *πρόσβαρ-
δοι, πρὸς δόξαν, ἱεροκονοί*, præesse, rege-
re, speculari? Huius enim *ἱεροκονοί* duæ
tantum partes esse possunt: quarum al-
tera ad doctrinam & Religionē, altera
ad vitam & mores pertineat. Quum er-
go distinctè duo presbyterorū genera à
Paulo nominantur, quorum prius in ser-
mone & doctrina versetur, necessum
est alterum in vitæ pietate & integri-
tate morū (quæ pars sola restat) occupa-
ri. Atque hoc etiā ducit nos primæ Eccle-
siæ exemplū, quæ proximè Apostolorū
tempora sequuta, optimè cui Ecclesiæ
bono Presbyteri ab illis in Ecclesia de-
signati essent, intelligere potuerit. Il-
la verò quomodo ista Apostolorum in-

DE DISCIPLINA

stituta acceperit, omnes sacrae historiae loquuntur, & purgatiore nostris temporibus Ecclesiae (quae se ad eam conformarent) satis ostendunt. Presbyterorum ergo officium quum à seruatore nostro per Apostolos suos in Ecclesia institutum sit, quum ad maxime vtilis & necessarios fines atque vsus referatur, annon iure hodie hoc tam praclarum munus, quod apud nos nullum est, desideramus? Annon inimicorum nostrorum calumniae, qui quavis occasione ad profcindendum omnibus probris Euangelium parati sunt, speculatores requirunt, à quibus scandala & offensa caueantur? Annon hominum improbitas & turpitudine, sacros quosdam quasi censors efflagitat? Ordinis atque decori in omni publica actione atque administratione Ecclesiae tam augusta lex, suis tanquam tutoribus & patronis diutius carere potest, vt non omnia incredibili confusione perturbentur? Reddantur ergo Ecclesiae nostrae tam necessaria adiumenta, ad salutem & ad dignitatem ornamenta. Diuino praeepto de Presbyteris instituendis pareatur, si aut illius salus atque

que dignitas nobis chara sit, aut de officio nostro Deo præstando laboremus.

Ac presbyterorum quidem officium tale est. Electio autem & ordinatio quâ tota ferè ex illis communibus præceptis peti possit quæ antè tradidimus, neque proprium aliquid aut peculiare habeat, hunc sermonem, ac simul etiâ vniuersum locum, quem huc vsque de simplicibus Ecclesiæ muneribus prosequuti sumus, concludamus: Deum clementissimum patrem nostrû obtestantes vt Ecclesiæ nostræ misereatur, & quam penè mortuam atque iacentem excitauit, excitatam omnibus modis ornet atq; illustret, deformitates auferat, amputando quæ redundât, supplendo quæ defunt: ornamenta augeat, omnibus artis suæ colorib. pictam & politam reddat, suam disciplinam restituat, iuris Canonici autoritatè abroget. Ad Ecclesiam vocati tantùm accedant, ambitiosi repellântur. Legitimæ electionis ordinationisq; leges conseruentur: deniq; iustum ministerium per vniuersum regnum ad omnem æternitatem stabiliat: pauperibus Diaconos erran-

DE DISCIPLINA

tibus admonitores constituat. Omnia denique quæ sapientissime ab ipso descripta sunt, ad nominis sui gloriam celebrandam, & Ecclesiæ salutem conferuandam, vt in Ecclesia nostra clementissime inchoauit, ita benignissime absoluat atq; perficiat. Ac de simplicio, quidem muneribus hæctenus.

Sequitur vt de Ecclesiastico senatu dicam. In quo etsi nulla noua neque electio neque ordinatio adhibeatur, vt qui ex superioribus ordinibus ferè consistat: tamen ab illis vel eo nomine distinguendum esse existimaui, quòd nulla hic vnus cuiusque (vt in reliquis) aut officium aut autoritas existat, sed omnium simul vnum munus est, quo vniuersi coniunctim defungantur. Est enim Ecclesiasticus senatus cœtus presbyterorum Ecclesiæ, qui eam communi autoritate atque consilio administrant. Nam quòd quidam Diaconos etiam ex hoc senatu esse sentiunt, non video quo fundamento nitantur. Quum enim hic senatus *πρεσβυτεριον* à Paulo appellatur, Presbyteros esse hos senatores necesse est. Presbyterorum autem nomen

nomen nusquam (quod sciam) Diaconis in Scriptura attribuitur. sed Pastoribus, Doctoribus, & qui proprio nomine Presbyteri appellantur. Ac de pastoribus quidem & Doctoribus nihil necesse est innumeros locos citare, quibus hoc nomine appellentur. De Presbyteris verò quos sic proprie vocamus, vel vnicus ille locus ad Rom. 12. satis esse potest, quo hæc duo munera Apostolus inter se distinguens, eis tantum $\pi\alpha\sigma\tau\omicron\rho\rho$ nomen attribuit, reliquos alio quodam nomine appellans.

Ex his ergo tribus ordinibus, Pastoribus, Doctoribus & Presbyteris, Ecclesiasticus senatus consistit, qui & $\kappa\omicron\upsilon\rho\epsilon\tau\omicron\rho$ à Paulo appellatur: vt etiam $\alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon\tau\omicron\upsilon\tau\omicron\rho$ ab eodem $\pi\alpha\sigma\tau\omicron\rho\rho$ nominantur. 1. Timotheo. A seruatore autem Matth. 18. 5 17. Ecclesię nomine insignitur: quia nimirum totius Ecclesię nomine atq; autoritate res Ecclesiasticas administrant. Ita apud Mosen sæpius nomē $\pi\alpha\tau\omicron\rho$ Iudæorum $\pi\alpha\sigma\tau\omicron\rho\rho$, id est certis atque delectis viris tribuitur, qui à tota congregatione ad res obeundas designarentur. Ita manifestè Numerorū capite octauo ac-

DE DISCIPLINA

cipitur, vbi Dominus instituit Levitis manus à congregatione imponendas esse. Totam autem congregationem & tot hominum millia, quot tum fuisse in Israëliticis castris memoratur, manus illis imposuisse, quis dixerit? sed seniores & principes: vt rectè Levit. 15 docuimus Hebræorum Aben Ezra interpretatur. Quod propterea notandū est, quòd nonnulli ea verba seruatoris de vniuersa Ecclesia exponunt, quū pro more Hebræorum Ecclesiam Ecclesiasticā senatum appellauit. Hic autem obseruandum est, ynà cum re ipsa, nomen etiam à Iudæis ad nos translatum esse: vt qualem Iudæi ad Ecclesiæ gubernationem senatum adhibebant, talem oporteat à seruatore nostro in sua Ecclesia institutum esse intelligere. Itaq; eodem loco summam rerum moderationem huic senatui attribuit: vt quæ res aliter componi vel regi non possent, ad eos tandem deferrentur, & eorum autoritate atque sententia finirentur. Quòd si verò aliquis tam proiectæ audaciæ futurus esset, qui senatus huius autoritatem aspernaretur, eum ethnicum & publicum

blicanum habendum esse, & certas rebellionis suæ pœnas daturû pronunciat.

Quare summa quadâ autoritate eos peccata ex illius verbo vel condonandi vel etiam non condonandi instruit: quâ clauces cœli appellare Christiani doctores consueuerunt: quòd ijs quib. illi secundum Dei mandatû sua peccata condonarint, peccatis remissis rectius in cœlum aditus patefiat: vt contrâ, cœlû quodammodo obseratum est & occlusum ijs quibus sua peccata non condonarint. Atque quum seruatori nostro Deus omnem potestatem in cœlo terraque concefferit, illique reuera domus Dauidicæ clauis (quæ est Ecclesia Dei) commissa sit, & super humerû eius imposita, vt illo aperiẽte nemo claudat, claudẽte contrâ nemo aperire & referare possit: non est dubiû quin ijs quos autoritate sua instruxerit, & hanc clauem quodammodo crediderit, claudẽtib. vel aperiẽtib. cœlum apertum atque patens, vel conclusum atque inuium sit. Habet ergo vt Lacædemon *ἄρσεται*, Athenæ Arcopagum, Roma senatum, omne denique regnum atque

DE DISCIPLINA

omnis Respublica consilium, cuius maxima sit in omnib. reb. gerendis autoritas, & à qua reliqua societas gubernetur: ita & Ecclesia suum *ap. ioh. ier. op.* cuius autoritate res omnes Ecclesiasticæ administrantur.

Verùm hæc paulo plenius atque vberius explicanda sunt, & omnis hæc potestas specialius persequenda: ut quàm latè pateat, & cuius momenti ad legitimam Ecclesiæ gubernationem sit, intelligamus. De Ecclesiasticorum autem magistratum eligendorum potestate, quum superius abunde tractatum sit, non est necesse hoc loco plura dicere. Neque verò de legibus ferendis, quæ in singulis Ecclesijs nõ magna est, quum & grauissimæ atque maximè necessariæ iam pridem in Euangelio, quasi scriptis tabulis contineantur: & particularium, quæ certorum locorum, temporum, personarum esse possint, vna etiam lex summa de Ecclesiæ ædificatione atq; ordine lata sit, ad quã illas formari sanciriq; conueniat: postremò etiam quia hæc fere non pro singularum Ecclesiarum voluntate, sed ex
gene-

generaliore quadam omnium fere eiusdem provinciae aut regni Ecclesiarum sententia & autoritate sanciantur: reliqua fere potestas omnis in offensis, quae Graeci *συνάδα* appellant, cauendis, & ex Ecclesia auferendis, atque offendentium correptione quadam & coërtione versatur.

Hæc autem correptio sine coërtio, aut verbis tantum & oratione fit, quum quis de aliquo suo leuiore errato delictione obiurgatur, & nequid tale committat in posterum, admonetur: aut etiam illa verborum castigatio cum aliqua poena spirituali coniungitur. Vt enim vniuersus hic senatus Ecclesiasticus est, & forum (vt ita dicam) spirituale, sicut & manifestè distinguitur à iudiciis politicis, quae Apostolus *πρωτόδικον* nominat: ita poenae spirituales sunt, & ad vitam æternam pertinentes, quae huius vitae comoda, & quae à magistratu tractari solent, non attingunt.

Quo iniquiores sunt qui hoc nomine omnem Ecclesiasticam reprehendendi, castigandi, coërcendi auctoritatem rejiciunt, tanquam quae de magistratus

iure

DE DISCIPLINA

iure detrahat, quum nihil eorum attingat in quæ magistratus ius aliquod potestatis sit : sed suis contenta finibus, reprehensionib. ex Dei verbo sumptis, sacramentis, precibus, & id genus alijs ad animam pertinentibus, vetandis atque prohibendis terminetur. Omnium verò iniquissimi nostri sunt, qui falso legitimæ disciplinæ maiestatem obijciunt, quæ nihil sibi assumit quod ad magistratum iure pertineat, tum etiam quæ ex Dei mandato puniat, nulla civili pœna mulctet, quæ corpus, aut facultates, aut omnino hanc vitam attingat : sed ea sola ratione qua diximus. Quum ea qua ipsi vtuntur, utroque nomine maiestatis rea habenda sit, quæ civiles sæpe causas & planè *Bitorix*, & ad magistratus forum pertinentia dijudicat, & delinquentes sæpe pecunijs, nonnunquam etiam carcere mulctare soleat.

Sed vt hæc leuiter, quia properandum est, perstringamus, quæ certè grauissimæ sunt, & ipsa gravitate sceleris dignissima quæ maximis iudicijs, atque adeo regia quam appellamus curia disceptetur (vt quæ in magistratum tam
iniqua

iniqua fit) ad coërtionum genera redeamus. Superioris generis exemplum 4 Act. habemus, vbi Petrus & Iohannes Apostoli ad Presbyterium adducti, interrogantur qua tandem autoritate freti populum docerēt, & resurrectionem à mortuis per Iesum annuntiarent. Quae de re quum reprehenderentur, vetiti sunt ne in posterum omnino amplius prædicarent, nec Christi nomine docerent. Male quidem illi rem omniū optimam & ad hominum salutem maximè necessariam (Euangelij prædicationē) reprehenderunt: sed ex quo factō tamen quæ Ecclesiæ regendæ forma sit, quam ad nos seruator noster transfulerit, intelligi possit. Castigationes autem quæ pœnam coniunctam habent, pro varietate pœnarum & criminum, in duo genera diuiduntur, & fere duas illas apud Romanos capitis diminutiones adumbrant: quotum prima ab Ecclesiasticis scriptoribus suspensio, altera excommunicatio nominatur.

Suspensio autem est mandatum vel vetitum Presbyteri, à sacramentorum perceptione certo tempore abstinendi.

Huius

DE DISCIPLINA

Huius exemplum & umbra quædam in Lege est, quæ immundos à sacris arceat, nec promiscue quosuis in templum ingredi & sacrificiorum & sacramentorū participes fieri patiebatur. Itaque portarum templi certi custodes à Ioiada sacerdote designantur, nequis immundus & pollutus in templum ingrederetur. Sic Exodi 12. 48. vetatur nequis incircumcissus ad Paschatis celebrationem admittatur: nec peregrinus aliquis, qui nō accepto circumcisionis signo eandem religionem profiteretur. Numerorum autem nono insigne huius rei & illustre exemplum est, de quibusdam immundis, qui quū à celebratione Paschatis arcerentur, quòd cadaueris cōtactu sese inquinassent, Mosen & Aaronem aduenit (in senatu nimirum confidentes, vt rectè Hebraicus quidā interpretes annotauit) petunt sibi condonari, vt cum reliqua Ecclesia Paschia celebrarent. Quam enim necesse esset in tanta multitudine aliquos fere quotidie mori, non videbatur illa immundities quæ ex necessario officio contraheretur, tanta esse, vt propterea cum
reliqua

reliquo Israël, id est Ecclesia Dei Pascha suo tempore celebrare non deberent. Illi autem ad Deum referunt, à quo respondetur, nō permittendum esse festū illud vnā cum fratribus suis celebrare: sed certa lex perpetua ea de re sancitur vt illius generis immundi in secundum anni mensem reijcerentur: quum reliqui Israëlitarū Pascha primo mense celebrarent.

Ex quibus primum apparet, ex eo nimirum quòd Exodi 12. incircumcisi ad celebrationē Paschatis non admittuntur, ne si Iudæi quidem, & hæreditario quodam iure hæredes promissionū essent: sed tam à Iudæo quàm à peregrinō manifesta religionis p̄fessio antè exigenda fuit, ex eo inq̄ apparet ad sacræ Cœnæ participationem neminē hodie admittēdū esse, nisi qui palām & publicè veram Christianam religionem profiteretur. Quanto .n. nunc sunt apud nos quàm olim apud Iudæos omnia augustiora, tãto magis anxie & sollicitè nobis cauendū est ne sacramēta nostra, quibus uis incircūcisis & immundis p̄stituant: sed de fide quam credūt, religione q̄ con-

lun 87

DE DISCIPLINA

lunt, & de Deo quem venerantur, diligentius inquirendum: necui illa participare permittamus, qui non eandem veram Christi religionem & doctrinam vnà nobiscum profiteatur.

Ac in veterere quidem Christiana Ecclesia hoc ita diligenter & accuratè cauebatur, vt Eusebius etiam Imperatorem quendam Rom. Philippum nomine, quum Christianus esset, & participare sacra cum reliqua Ecclesia vellet, nõ antè ab Ecclesiæ Episcopo admissũ esse scribat (quòd iustis de causis suspectus erat) quàm palam & publicè veram religionem professus esset. Atque his quidem nostris temporibus in ijs Ecclesijs quæ disciplinam Euangelij vnà cum doctrina acceperũt, vt olim agnus Paschæ tis peregrinis & mercenarijs, nisi partem suam in agno haberent p more aliorũ Israëlitarum, non cõmunicabatur; ita nec in sacræ Coenæ participatione Christus verè Paschalis agnus noster cõmunicatur, nisi ad quos (quantum homines iudicare possunt ex externa professione) constat Christum ipsum pertinere. Nos verò quum non minus graue

decre-

decretum contra immundos & incircumcisos habeamus, cur in Euangelij tabulis, tanquam in vagina recondi patimur, & huius autoritatis aciem decimum quintum iam annum hebescere? cur sacra Dei mysteria Papistis communicamus, nec antè apertam, publicam, sinceram veræ Religionis professionem & contestationem exigimus? sacra Dei mysteria profanantur, gentes in templum Dei ingrediuntur, sacra cum incircumcisis & immundis communicantur, nec custodes ad portas adhibemus, neque immundos claustris circumscibimus. Hac ergo tam necessaria pars Ecclesiastica disciplina constituitur: sanæ religionis professio ab ijs qui ad sacra admittuntur, exigatur, neq; à Papistis sancta Dei mysteria profanari patiamur.

Proximum autem in hac parte ad eos pertinet, qui quidem hæredes promissionum sunt, & (vt Petrus loquitur) *hoidia hinc* partibus factæ sed ob alium quem casum, qui fortè inciderit, ad tempus excluduntur. Huius exemplum ex Numerorum capite nono citauimus, de Immundis qui in secundum anni men-

DE DISCIPLINA

sem ad celebrationem Pascatis reiecti sunt. In Euangelio aut̄ etsi nihil expressè hac de re præceptum sit, tamen cum Matth. 5. præcipiatur illi qui fratri suo iratus donū ad altare Dom. attulerit, vt relicto dono reuertatur, & in gratiam cum aduersario redeat: quanto magis hoc faciendum est, vbi ira ita exarserit, vt contumeliæ etiam & conuitia secuta sint, & quæ manifestè seruator ^{omnis pietatis} obnoxia esse pronuntiat. Vt nimirū ab altari Domini abstinere iubeantur, donec reconciliati, offensi animū recollerint? Alioquin n. & sacra ipsa profanantur, & qui talia committūt, grauiore se peccato obstringunt, & pro leuiore errato, sceleris cuiusdam & flagitij rei efficiuntur. Sic enim lex immundo minatur, qui carnem sacram attingere, & ex sacrificijs comedere ausus sit, fore vt certissimas Deo pœnas det, & peccatum illud suo ipsius sanguine expiet. Vt & seruator noster in Euangelio minatur non remittenda esse peccata eorum qui fratribus suis non condonarint. Quod quum ita sit, & tam grauius Dominus de ijs officijs neglectis & sa-

Matth. 5.
22.

Leuit. 7 18.

& sacris suis profanatis soleat commo-
 ueri, quū homines tam atroci Dei iudi-
 cio hac ratione fiant obnoxij: hæc quo-
 que non minus necessaria disciplinæ
 pars, quam iam diu nullam habemus,
 restituenda & instauranda est, & tanti
 æstimanda, quanti grauissima hæc iu-
 dicia & iram Dei, sacrorum suorum
 profanationem vindicantis & vlciscen-
 tis æstimamus.

Neq; verò hic mihi aliquis forū Epi-
 scoporū obijciat, & leguleium, Episco-
 pi autoritate de reconciliatione præci-
 pientē, aut pecuniarias multas impo-
 nentem, tanquam ista nos quæ requiri-
 mus, nō deficerēt. Totū enim illud lenē
 & nugatoriū est. Quod quū legitimam
 offensarum procurandarum rationem
 ab ipso seruatore in Ecclesia institutam
 euertit, quod tandem salutare his mor-
 bis remedium inde expectemus? Iustū
 in Christiana Ecclesia senatū constitu-
 ant, autoritate quam habet à Domino
 ad arcendos profanos & impuros ad pu-
 ritatem & castitatem diuini cultus cō-
 seruandum, ad offensas tollendas, &
 apta remedia adhibenda instruat.

DE DISCIPLINA

Alteram adhuc partem de excommunicatione superest: locus varius & multiplex, & quanto maioris usus in Ecclesia, tanto grauius oppugnatus. Sed nos, ut instituimus, ea tantum attingentes quae à nostris hac in parte peccari solent, reliqua omitemus: ac in primis quidem illos qui excommunicationis omnem usum auferunt, & non necessarium in Ecclesia Christiana esse contendunt. Nostrum verò qui qualem à Papistis acceperint, talem adhuc retinent, non omnino utendum esse negant: quin contra potius, quam necessaria sit, satis confirmant: qui hoc plumbeo potius quam nullo gladio utendum esse censuerunt. Quamquam & illos omnia quae à me hac de re ex Scripturis citabuntur, satis refellent.

Excommunicatio ergo est censura Ecclesiae, qua aliquis grauioris alicuius sceleris aut flagitij reus, sine certi temporis praescriptione à sacris exclusus, fidelium communione proscribitur, ut eum sceleris sui poeniteat, & conseruetur. Haec autem (ut prior quoque pars) à Iudaeis ad nos translata est, ut Christiani

stiani in vniuersa huius disciplinæ ratione Iudæorum quasi fundi quidam populi esse videantur. Ad Hebræorū enim mores seruatore nostrū alluisse Matth. 18 satis manifestè constat, quū alioquī eius sermo obscurior fuerit, & eiusmodi qui ab ijs ad quos habebatur, intelligi non possit. Verū hoc apertè loh. 9. in cæco *ἀπορωαγύρῳ* apparet, & 16 vbi Christus Apostolis suis eiectionem ex Synagogis sua causā multo antè denunciat. Hanc nonnulli vel ab Adamo ipso repetunt, quem Dominus ex Eden eiecit, & Angelum in ingressu constituit, qui coruscantis gladij vibratione ab accessu deterreret, nee arborem illā (quæ vitæ quasi sacramentum quoddā erat) gustare aut attingere pateretur. Simile aliquid etiam in Caino Heb. interpretes animaduertunt, quem Dominus cū execratione quadam ex ea terra eiecit in qua pater eius Adamus habitaret. Qui locus prope Eden fuit, & nō obscuro diuinæ gratiæ & præsentis testimonio ornabatur. Nam & certum locum sacrificandi ibi fuisse, eruditè ex Adducendi verbo Aben Ezra animaduertit.

* DE DISCIPLINA

& eod. loco Cain se eiecūm esse à facie Dei conqueritur. Præterea etiam in leprosis qui ex vrbe eiciebantur, aliquid eiusmodi adumbratur. Atq; hæc quidem non obscuræ vmbra sunt; sed illustrem quandam imaginem excommunicatio- nis & figuram continent. Quæ tamen planius & apertius Gen. 17. explicatur, vbi Deus fœdere ic̄to cum Abrahamo & semine eius, circumcisiōne tanquam fœderis cum illo initi signum instituit, & illius signi contemptorem ab ipso quasi fœdere & ab eo populo quocum ille pepigerit, excludendum, & tanquā aliquem ex reliquis gentibus & profanis habendum esse pronunciat: postea verò sub lege, fœdere hoc cum Israëliti- cis renouato, & Mose tanquā patre pa- trato percusso, vt promissiones pluri- bus quasi sigillis obsignatæ sunt (vt plu- rib. modis de illis certiores redderen- tur) ita etiam sapius hæc excisio & אִוָּן quam illi בְּרִית appellant, denun- ciatur.

Hanc autem excisionem eandē fuisse sub Lege. quæ nostra hodie excōmunica- tio sit, vel ex eo satis intelligitur, q̄ ipse
for=

formulæ atque nomina inde ad hanc
 nostrâ translata sunt. Quid enim aliud
 est Ethnicum & publicanum haberi,
 (qua forma loquendi Christus excom-
 municationem designavit) & quod Io-
 hannis cap. 9. & 17. ἀποσπάραρον, & in
 vetere Ecclesia ἀποσπῶντον γίνεσθαι, ἀποκί-
 ρήσθαι, καὶ ἐν ἀμοιβαῖς τῆς ἐκκλησίας ἡρῆσθαι,
 & quod Paulus 1. Corinthios c. 5. 2. ἐν
 ἕκαστῳ ἐκ μίσεως ὑμῶν. καὶ ἕξαιρετε τὸν πορνῶ-
 ῦν ὑμῶν αὐτῶν. quàm q̄ ita sæpe in Lege
 dicit ab Israële & à populo suo excludi
 Quinetiã ad hoc ipsum excindendi no-
 men Paul ad Gal. 5. 12. Christus Matth.
 18 8. & Pet. Act. 3. 23 videt alluisse. Quod
 aut Nū. 9. Dom. excisionē interminat
 ei q̄ de sacrificio suo tertiodie comed-
 rit, negat illi quicq̄ profuturū esse sacri-
 ficiū suū, neq̄ fore ut illi imputeretur, sed
 ipsum suo ipsius capite laturū, (sic. n.
 Abē Ezra interpretatur) vel etiã ipsa
 verba liceret, & fortasse aptis, cōverte-
 re ipsum laturū peccatū suū: & Deut. 18
 15. cand. contēptori illi Prophætæ quē
 missurus esset, denūciās Requirā, inquit,
 peccatū suū ab eo: qd̄ inq̄ aliud signifi-
 cant q̄ illa verba ligandi & nō remittē-

DE DISCIPLINA

di peccata, quæ Matth. 18. hac in re à
seruatore nostro vsurpantur?

Postremò annò manifestè Paulus ad
Corint. 1 Epist. 5. 6. 7. 8. excommunica-
tionis suæ fundamentum ab ea excilio-
ne quæ est Exod. 12. 15 & 19 videtur de-
sumpsisse, & admirabili quadam dexte-
ritate ad eam transtulisse? Nam quom
Moses excisionem interminatus fuisset
ei, qui septem diebus Paschatis fermentum
domi haberet: septem dies festos
ad vniuersam vitam referens, & Christū
agnum Paschatis nostri, domum verò
societatem comunicantium (vt & qui-
dam ex Heb. interpretantur) panes <sup>αἱ
μας ἑλικρῆσαι & ἄρθαι</sup>, fermentum <sup>καὶ
αἱ ὀνηρία</sup> interpretatus: annon vide-
tur inde colligere, Corinthium, qui per
hos festos dies Paschatis nostri, fermentum
domi habuerit, id est à Christiana
professione suscepta, tā flagitiose pec-
cauisset, eijciendū; & iterū, paulo immu-
tata loquēdi formula fermentū ab Ec-
clesia Dei (quā ^{ἡ ὀνηρία} & ^{ἡ ἄρτος} appel-
lat) expurgandum esse? Ex his ergo sa-
tis (vt opinor) manifestè apparet, om-
nibus Ecclesiæ temporibus excommu-
nica-

nicationis vsum in primis necessarium
 exritisse, & Iudæis ad nos ab ipso Domi
 no primùm translata, & postea ab A-
 postolis, & ab Apostolorum temporib.
 vsque ad hanc nostram ætatem in Ec-
 clesia vsurpatam esse (quanquam poste
 rioribus seculis misere corruptam & de
 prauatam) vt in omnibus Christianis
 Ecclesijs, quum res postularit, exercen-
 dam esse dubitari non possit. Sed & il-
 lud quoque explicatum est, quid sit, &
 quam vim atque naturam habeat; ni-
 mirum vt hoc iudicio damnatum, ab e-
 lecto populo & Ecclesia abscindat, &
 (quum illi soli peccatorum remissio-
 nis atque beatæ vitæ promissionis fa-
 ctæ sunt, & sacramenta ad illas obfignan-
 das data) promissionum spe atque ex-
 pectatione, vnâ cum earum signis & si-
 gillis priuandum esse pronunciet: vt
 ea tâquam maxima capitis diminitio
 ne, omnia ciuitatis Dei iura amittan-
 tur. Ac tanto quidem grauior hæc capi-
 tis diminitio existimanda est, quòd hu-
 ius ciuitatis iure priuatus in aliam li-
 beram ciuitatem ascribi non possit: sed
 regno Dei eiectus in regnum tenebra-

DE DISCIPLINA

tum & summam seruitutem relegetur, quum nihil medium sit: vt ex Epist. ad Colof. apparet. Itaque seruator noster illa sententia fieri Ethnicum & Apost. Paulus Satanæ tradi pronunciat. Vnde ad Theff 2. Epist. 3. præcipitur ne cum eiusmodi comedamus.

Quod iudicium quum tam graue sit, & hic gladius non minus formidabilis quàm ille quem eiecto Adamo iactabat Angelus: magna cura atque diligens quædam cautio hîc adhibenda est, in quos statuatur, & contra quem tam acutum gladium distringamus: ne si in immeritum aut non graui aliquo scelere obstructum, nos ipsos, violata Dei sanctissima iustitia, illius iudicio obnoxios reddamus. Itaque ex summi iudicis mandato moderandus & re-gendus est, vt in eos tantum acuamus in quos ipse iubeat distringere: neque nisi planè membrum aliquod compu-truerit, chirurgiam hanc ad reliquum corpus curandum adhibeamus.

In quo ne errore aliquo laberemur, expressa quædâ præcepta traduntur, quæ omnem hanc rationem diligenter & ac
cura

curatè explicent. Nam & seruator noster generaliter omnè qui Ecclesię de offensis agnoscendis & desendis non paruerit, huic sententię subijcit. Et Paul. specialius omnem hanc ratione persequitur hæreticũ, schismaticũ, blasphemũ, idololatrã, deuitandũ, ac in moribus quidem ita grauiter peccantem, vt se incestu obstringat, aut fornicatione, & reliquis criminib. quę ad Corinth. 1. Epist. 5. 11. & 2. ad Thesl. 3. 4. recēsentur. Quam̄ enim (vt hæc grauissimè & sapientissimè à seruatore nostro Matth. 18: disputantur) membrũ aliquod præstet amputari, quàm totum corpus in certũ exitiũ incidere: tamen cũ de abscindenda aliqua parte corporis, & tanquã de eruendo nobis oculo agatur, videndum etiam atq; etiam est num adhuc aliqua spes sit vt conualescat, num quę medicina prodesse possit, num publicum Ecclesię ieiunium, tanquã totius corporis diæta quãdam, aliquod remediũ afferre possit. Deniq; num penitus & planè computruerit, vt ad reliqui corporis salutem erui aut amputari necesse sit: antequã euelli aut abscindi patiamur.

Quin-

DE DISCIPLINA

Quinetiam si constet planè computruisse, & si planè desperatum sit, tamen de formari corpus, & oculum effodi, quamuis etiam vitiosum, non sine incredibili quodam dolore totius corporis, & ^{corpore} ~~corpore~~ quadam, & quasi sensu tantæ miseræ patiamur.

Qua in re vt grauissimè olim in Papismo peccabatur, quum quauis fere leuissima de causa & pecuniolæ causa officiali, aut illius curiæ atque fori leguleio alicui non solutæ, in quemuis aliqui integerrimæ vitæ hominem acerbissima sententia ferebatur, tam insignis diuinæ iustitiæ corruptela ne in hoc vsque tempus correctæ & emendata est. Sed vt tum in illis tenebris fieri solebat, adhuc etiam res leuissimæ ac minimi momenti hoc tam graui iudicio puniuntur. Sed quum huius gladij acies sit diuina sententia, neque non modò Episcopalis curiæ officarius aliquis, sed ne omnes quidem homines ab Ecclesia separare possunt quem de cælo Christus tanquã corporis sui membrum Spiritu suo viuificat, non est quòd quisquam ad eam sententiam, tanquam ad hoc

hoc cœleste fulmen quod descripsimus, cohorescat. Verùm vt nimia quadam leuitate & temeritate peccari solet, sine iusta causa tam grauem sententiam proferendi: ita non multo minus, quòd negligentia quadam & oscitantia, salutaris hæc feueritas, quum res causaque postulant, non exercetur.

Sublata enim ea ratione quam Dominus in Ecclesia exerceri voluit, & offensis prouideri, omniq̄e autoritate ab Ecclesiastico senatu ad Episcopum & illius forum translata, (vbi pastoribus litigandum sit, vt quos verbum Dei arceat à factorum participatione prohibeant) impunè & licenter sacra Dei mysteria profanantur, ijs qui se adulterijs & stupris polluunt, qui ebrietate & omnis fere sceleris turpitudine se obstrinxerunt, sacra prostituuntur, & (quod vetat seruator) pretiosissimæ margaritæ porcis, & canibus proiciuntur. Neque tantum sacra mysteria profanantur sublata ea custodia, qua ab impuris hominibus conseruaretur, sed & Ecclesia in certum discrimen adducitur, quum periculum sit ne reliquū corpus eadem

DE DISCIPLINA

contagione inficiatur, sed & illi ipsi qui
tales sunt, mensam Dom. audet attinge
re, maiorē sibi cōdemnationem & gra
uius iudiciū accersunt. Hac enim seueri
tate præterquā quod Dei cultus integer
& castus conseruatur, toti quoq; Ecclē
siæ & illis ipsis reis p̄uidetur. Ac de Ec
clesia hac ratiōe cōseruanda manifestē
dixerit Apostolus, quū totā massam vel
paruo fermento corrūpi & fermentari
admonet. De reorū autē salute & eod.
loco Paulus: vt (inquit) anima eius ser
uetur in die Domini: & iterum ad Cor.
Epi. 2. 2. 6. 7. quum illā reprehensionem
docet debere sufficere, ne nimio dolore
absorberetur. Vt hæc medicina potius
quā pœna capitalis, censenda sit, me
dicina quidē acerba & amara: sed me
minerimus nulla remedia tam facere
dolorem, quā quæ sunt salutaria.

Ergo quum tam vriles, salutares, ne
cessarios vsus in Ecclesia habeat, resti
tuatur Ecclesiæ, & qualis in verbo Dei
describitur, cōstituatur: sacra Dei myste
ria anxie & sollicitē ab omni p̄fanatiōe
conseruentur, fermentū ex Ecclesia re
purgetur, vt simus noua massa quemad
mo-

modū sumus azymi; periclitantē mem-
brorū salutem diligenter ꝑcuremus, ne
mutili & māci, sed integri & ἀρτιμελῆς in
illam vitā ingrediamur, quā ex Dei ver-
bo expectam⁹. Collocet ergo Angelus
in ingressu Edē, qui hoc gladio impuros
ab arbore vitæ degustanda aut attingē-
da deterreat. Ecclesiæ fals⁹ καθάρσις & ex-
cretionē, aberrātium aut̄ asperioribus
quidē remedijs, sed salutarib. ꝑcuretur.

His ergo duob. remedijs Ecclesiastica
omnis medicina & offensarū curatio de-
scripta continetur. Nisi quis etiā illud
ἀνάθημα, vel ἀνάθημα maranata, quod Paul.
ad Gal. illis qui aliud Euangeliū annun-
tiant, & ad Cor. c. vlt. qui D. Iesum non
diligunt, & ꝑ Judas ex Enocho videtur
in omnes impbos detonare, huc referē
dū existimant. Quod si ita placet acci-
pere, & ad excōmunicationē referre, vi-
detur Iohan. ad necessariū eius vsum in
Eccle. alluisse quū (vt videt̄) ex Zach.
qui de regno Christi prophetavit, nullū
fore amplius Cananæū in terra seu in ea
ciuitate quam 22. describit nullū ampli-
us fore κατ' ἀνάθημα: vt eod. alludens (21.
17. & 22. 15.) nihil profanum aut abo-
mi-

DE DISCIPLINA

minandum, nullos canes, incantatores, scortatores, &c. in eam ingressuros affirmat. Verum videtur illa potius capitalis quædam sententia quam medicina, & extremi iudicij sine spe veniæ denunciatio & in vitia magis quam in certas personas competere; vt ab iisdem Apostolis non in certos homines dirigitur, sed generaliter improbis & impuris denunciatur.

Quamquam etiam & certos homines vetus Ecclesia hac sententia notauit: vt Socrat. in historia sua Nestorium refert ab omnib. clericis *ἀναθεματίζοντες*: quod (inquit) Christiani consueuimus sententiam latam in blasphemum appellare: quum eam tanquam in columna aliqua inscriptam, omnibus notam & manifestam esse volumus. Quod si ita accipiamus, videtur ita excommunicationi respondere, vt excisioni *ἀποκομή*: quam destructionem vertere possumus. Quam Heb. etsi non satis explicant, ac ne intelligere quidem quid sit, fatentur, tamen ab illa altera manifestè distinguunt. Atque hæc de Ecclesiastici senatus summa in Ecclesia gubernanda
auto-

auctoritate dicta fuit. Vnde quo gene-
 re Reipub. Ecclesia gubernetur, satis
 intelligi potest, quum *ἐκ τῶν κυρίων* (id est
 eius quod principatum in Reipub. ob-
 tinet) descriptione, Reipublicæ forma
 ferè æstimari soleat. Itaque quum dele-
 ctorum hominum, & omni pietate at-
 que virtute præstantium consilio atq3
 auctoritate administrantur, *ἀριστοκρατία*
 vel potius *θεοκρατία* appellare licet:
 quum ne illi quidem nisi ex Dei verbo
 atque imperio quicquam gerant. Hanc
 autem optimates auctoritatem ita ex-
 ercent, ut intelligant, se nullum civile
 atque politicum imperium exercere,
 & se populo Dei præesse, ut nihil hic vio-
 lentum sit, nihil tyrannicum aut *δυναστεία*
ἐκόνον, sed populi etiam cōsensum ad au-
 toritatē suam (in rebus præsertim gra-
 uioribus, ut magistratibus mandandis,
 aut reo damnādo) adiungant. Sic enim
 ab Apostolicis vsque temporib. ad cor-
 ruptam disciplinam in eorum actis ab
 Euangelista Luca descriptis, & eorum
 temporum quæ sequuta sunt historijs,
 factū esse legimus, ut omnium potius
 cōsensu (qui verbo Dei parent, & ex

DE DISCIPLINA

illius mandato Ecclesiam administrari
cōpiunt) quàm paucorum autoritate
Ecclesia gubernari videatur, & hac in
parte democratiã referat. Quæ omnia
quum in eand. societatem conuenerint
(ut Platoni placet atque Aristo. ceteris
que summis Philosphis) plane di-
uinam esse necesse est, in qua nimirum
omnes ciues se ad Dei uiuentis, & sena-
tus ex illius autoritate decernentis vo-
luntatem aggregent.

Neq; vero hæc tantum singularium
Ecclesiarum regendarum forma est, sed
eadem in pluribus retinetur quæ aut vi-
cinitate loci aut eiusdem magistratus
imperio, aut etiam cōmunis vtilitatis
causa coniunctæ, in vnum quasi corpus
coalescunt. Huius enim generis sunt om-
nes de Ecclesia administranda sermones
siue ij quos colloquia, siue quos Syno-
dos appellant: ac Synodi quidẽ omnes
siue minores sint (quales in singulis p-
uincijs in vetere Ecclesia bis in anno ha-
bere solebant) siue maiores, quæ vni-
us aut etiam plurium regnorũ aut na-
tionum & liberarum ciuitatum auto-
ritate celebrantur. Semper enim Christo
sum-

summo imperio reservato, cuius verbo omnia temperantur, senatus, quæ ex re Ecclesiæ sunt, cõmuni autoritate atque consilio decernit, populo iustis & honestis atque pijs senatus iudicijs summa sua voluntate suffragante.

De quibus quanq̃ multa ad Ecclesiæ nostræ usum necessaria dici possent, cui nihil magis quàm sermones istos (quales in verbo Dei describuntur, & à reformatis Ecclesijs usurpari solent) profuturos esse existimo: vt contra, nihil plus obesse quàm quæ in eorum locum successerunt, Synodi visitationes, & cõvocationes, vt appellantur: (quemadmodum quidem apud nos in usu sunt, ac multiplices penè innumeros abusus continent) tamen quæ hæc ferè pendeant ex ijs quæ de singularũ Ecclesiarũ regimine diximus, & plenior harũ rerũ tractatio ex aliquorũ nostræ ætatis qui de Cõcilijs scripserũt, doctissimis scriptis peti possint, ista leuiter prætereũtes, ad Ecclesiasticum senatũ redeamus Quem quum & à Christo institutũ, & ad Ecclesiam conseruandã in primis necessariũ esse ostendimus, per quẽ nimirũ & ciui-

DE DISCIPLINÀ

tum inter se lites finiantur, offensæ atque
 scandala procurentur, Ecclesia purgata
 diuini iudicij metu liberetur, sacramen-
 ta casta, sancta, incorrupta cõseruētur,
 omnia deniq; ordine (vt præcipit A-
 postolus) in Ecclesia administrantur:
 quæ aut Satanæ fraus aut nostra negli-
 gentia Ecclesias tam singulari & prope
 diuino bono spoliavit? A Christo quis
 institutum esse negat? Explicet nobis
 quid sit illud, Dic Ecclesiæ, Matth. 18.
 aut quas clâues eod. loco seruator no-
 ster significet, aut quod *πρωτοκλητος* Pau-
 lus ad Timotheum, aut quod idem Pau-
 lus sequenti capite *πρωτοκλεις*, & ad Thes-
 sal. *πρωτοκλειους*, & Petrus iterum *πρωτοκλη-
 τος*, & Apostolus ad Heb. *πρωτοκλειους* & Lu-
 cas in Actis Ephesinos, Ierosolymitaõs
 Presbyteros appellat. Necessitatem re-
 quirunt? Doceant nos (contra quæ nos
 seruator monuit) non necesse esse vt
 scandala & offensæ oriãtur, aut earum
 quæ oriãtur, procurandarum & tollen-
 darum meliorem (si possint) rationem
 commonstrent, quàm quæ eas per se-
 natum Ecclesiasticum auferendi à ser-
 natore Christo describitur: doceant nõ
 neces-

necesse esse sacramenta integra & inuio-
lata conseruare : aut si esse fateantur,
commodiorem aliquam eius faciendi
rationem ostédant, quàm nos Christus
ipse docuit.

Nam istam qua utimur, ad hos vsus
commodiorem esse quis vnquam sani
iudicij vir affirmarit ? In qua nimirum
pro collegio presbyterorum, quod com-
muni cum autoritate tum consilio hæc
omnia administret : vnus Episcopus,
ne ille quidem ipse, sed per Cancellari-
um suum, atque ille rursus per commis-
sarios & Officiales hæc omnia modera-
tur atque gubernat : & abolito legiti-
mo consilio, solus omnia pro libidine
administret. Vt enim superius osten-
dimus Episcopum sibi Diaconorum
munus assumpsisse, vt illis sublatis so-
lus Ecclesiæ bona distribuatur, vt & pres-
byterorum, quum illis quoq; pulsus in-
uigilandi in Ecclesiam curam omnem
solus obire vult: ita & hic vniuersum se-
natum sustulit, vt vnus de rebus omnib.
consulatur, constituatur atque diiudicet.
Ita enim se in Ecclesiam, vt oculus ille
de quo Paulus priore ad Corinth. in to-

DE DISCIPLINA

tum corpus diffudit. Nam quemadmo-
 dum ille nullum auditā in corpore esse
 vult, olfactum nullū, manus nullas, ni-
 hil denique præter oculum: ita Episco-
 pus Diaconos tanq̄ manus de corpore
 amputavit, Presbyteros tāquam nares
 ad res subodorandas & intelligēdas ne-
 cessarias præcidit, collegium atque se-
 natum vt aures ad res audiendas atque
 cognoscendas destinatū abstulit & ob-
 struxit: totum deniq; corpus perdidit,
 dum nihil in eo esse vult præter oculū,
 & nec Diaconos, neq; Presbyteros, nec
 senatum quicquam, sed Episcopum om-
 nia agere, tractare, audire, cognoscere,
 Verū quale hoc corpus esse potest, q̄
 nihil sit præter oculum? Non enim (vt
 scitè & eleganter Apost.) totum corpus
 vnum membrum est, sed multa: & si ni-
 hil esset præter oculos, vbi olfactus? vbi
 auditus? vbi manus? vbi reliqua mēbra?
 Et aliter quidem corpus hoc à Deo cō-
 structum est, & suum cuiusque membri
 officium constitutum. Neque verò po-
 test Episcopus Diacono, tanquā oculus
 manū, dicere se illa non indigere, quū
 ipsos Apost. Diaconorum opera eguisse
videat

videamus. Multo minus Presbyteris,
aut vniuerso collegio de quo agimus.

Ac nec primum quidē Episcopi sibi
tātum arrogare ausi sunt, sed sentim ac
paulatim, vt in illis regni cupiditas au-
gebatur, & collegarum cura decresce-
bat. Tandem in hanc tam incredibilem
superbiam euaserunt; cuius primus ille
gradus extitit, quū Episcopi nomen, &
ad omnes collegas pertineret (vt pa-
tet ex Act. 20.) vni tantum cœpit attri-
bui, qui nimirū ab omnib. deligebatur,
vt res ad collegiū referret, rogaret sen-
tentias, & quasi Consul in senatu esset.
Adhuc tamen à reliquis eligebatur, id-
que non in perpetuū, sed ad tempus. Et
quanq̄ nominis honore ornabatur, nul-
la tamen quod ad reliqua attinebat, pri-
uata autoritate fungebatur, nec vllis in-
sententijs ferendis singulare aliquod
præter ceteros ius sibi assumebat. In ea
verò omnium cōmuni inuigilandi spe-
culandiq; cura permansit, & de sua etiā
atque propria erat singulari cura soli-
citus: nec ad ocium atq; desidiam, coma-
munis curæ causam opponebat, vt pri-
uatam relinqueret; sed certā Ecclesiam

DE DISCIPLINA

tanquam suam in muro stationem retinebat, vt adhuc omnia præter nominis arrogationē tolerabilia extiterint. Postea verò quum Episcoporum & ministrorum ignauia pauci essent qui eiusmodi negotijs tractandis essent idonei, multiq̄ue imperiti & indocti, alij otiosi atque desides, neque de Ecclesia admodum solliciti: in vnum fere omnis hæc de Ecclesiæ disciplina cura atque autoritas collata est. Qua occasione ambitio vsa est, & tēpora sibi apta esse videns, velificabatur honori suo. Tum ex temporali perpetuum munus factū est: omniaq̄ non ex collegarum sententijs, sed sua autoritate gubernabat. Postea verò quum inualescentib. tenebris (quæ omnem Ecclesiam occupabant) non in vna vrbe, sed etiam in tota aliqua prouincia pauci ministri idonei reperirentur, creuit hæc tyrannis, & omnes vnus prouinciæ Ecclesias sibi subiecit. Vnde tandem per speciem magni oneris, & communis multarum Ecclesiarū præfecturæ nomen, certæ Ecclesiæ cura excussa est, nec de ministerio & vero Episcopatu amplius quàm quod honori sa-
tis

tis esset, vt vbi quandoque vellent, cum
 populo agendi potestatem haberent,
 reseruatum. Ita omnem collegij atque
 adeo in ipsum collegium potestatem
 vsurpabant, ipsos pro sua voluntate
 eligendo, abdicando, regēdo, gubernan-
 do: vt senatus tandem aboleretur, & sin-
 gularum prouinciarū Ecclesię iam suos
 quasi reges ac Dominos haberent. Ve-
 rum ambitio (quę tanquam igni atque
 flamma, summū semper petit, nec vl-
 lis finibus continetur) in prouincijs mi-
 noribus non constitit, sed ad maiores
 ascendit. Vnde Metropolitanī, qui pri-
 mū illud q̄ Dei pōst in Ecclesia inductū
 erat, ἀρχιεπίσκοπος & imperij nomē vsurparunt,
 & Archiepiscopi dicti sunt. A maiori-
 bus deinde prouincijs, ad tota regna:
 vnde primates. A regnis, ad quadrum-
 viratum vniuersę Ecclesię: vnde dicti
 sunt Patriarchę, donec tandem Anti-
 christus in Dei solium conscenderet, &
 in media Ecclesia se (vt Paulus prædi-
 xerat) pro Deo vendicaret.

Atque hæc Ecclesiasticarum functio-
 num confusionis vera historia est, hæc
 initia atque incunabula, hi progressus

DE DISCIPLINA

& incrementa : quibus si ita perturbata
 esse omnia videmus, vt de totius corpo-
 ris statu verendū sit, tandem aliquando
 moneamus Episcopos, nō minus sibi q̄
 Apostolis Diaconorum opera & labore
 opus esse: destrui corpus, si nullum in eo
 membrū sit præter oculū, & Ecclesiam,
 in qua nemo aliquod munere fungatur,
 præter Episcopū. Deū varietatē mem-
 brorū incredibili vsu constituisse, quam
 conseruari necesse sit, siquidem corpus
 valēs & integrum habere volumus, in-
 finita ista Episcoporum dominandi cupi-
 ditas & se omnibus rebus immiscendi
 corrigatur : collegium presbyterorū &
 senatus tanti vsus ad omnes Ecclesiæ ra-
 tiones constituatur, in quo illi quidem
 pro sui muneris dignitate primo loco
 sint, modò secundum doctores, tertiu
 presbyteris relinquunt. Nam solos om-
 nia sibi assumere, Ecclesiā amplius pati
 nō posse : sentire quā hoc omnib. suis
 reb. rationibusq; incōmodum sit: quum
 non aliunde sacramentorū turpissima
 profanatio, grauissimi Ecclesiæ iudicij
 excōmunicationis multiplices & into-
 lerabiles planè abusus, alia mala penē
infini-

infinite quam ex hac superba & Ecclesia perniciose *ωδύνηται μούνη* manarint. Atq; hæc de Ecclesiasticis muneribus. In quibus constituendis, quoniam vniuersa fere Ecclesiastica disciplina ratio continetur, longiores fuimus: quod tamen reliquæ partis breuitate quæ de sanctorum & fidelium officio superest, compensabimus.

Sanctorum nomine reliqua ecclesia, quæ nullam in ea publicam procuratorem obeunt aut exercent, continetur. Horum autem omnium (vt in omni politica) vnum fere illud officium est, vt ab ijs quos Deus præfecerit, facile & libenter se regi gubernariq; patiatur. Quæ de re breuis quidem, sed insignis est Apostoli ad Heb. adhortatio, qua cohortatione per illas omnes Ecclesias ad obedienciam excitat. vt de graui animarum cura quam susceperint, rationem cum gaudio aliquando reddant, & *ηρόδιους* atq; alacriter omnes illos labores, molestias, dolores, sollicitudines curas, quæ cum muneribus suis coniunctæ sunt, suscipiant, & Ecclesie causa subeant atq; ppetiantur.

Neque verò hic magistratus, etsi in reliqua Ecclesia politicae autoritatis ratio-

DE DISCIPLINA

ratione emineant, se ab hoc parendi & Ecclesiasticis magistratibus obediendi præcepto & mandato eximendos esse arbitrentur. Quum enim non minus de magistratus quàm de aliorum salute illos sollicitos esse oporteat, & illius etiam animã (vt cæterorũ) sua cura contineant, illis etiam nõ minus quàm reliquis parendum est, & Ecclesiasticorũ magistratuum iustæ autoritati obtemperandum. Atque quum illi Iesu Christi non solum autoritate præsent, sed ipsam quodammodo personam sustineant, quum nullo suo imperio, sed illius solo verbo & mandato omnia administrant: annon æquum est, illis vel summos magistratus & reges ipsos obtemperare? Huic enim omnes orbis Principes & Monarchæ fasces suos submittere & parere decet, quem Deus regni sui hæredem, & cœli atque terræ Dominũ constituit. Atq; multa quidem ex antiquitate piorum Principum exempla citare licet: qui Ecclesiasticæ politicæ à Domino institutæ obtemperarint, & quanquam (quod ad hanc vitam attinet) regerent & dominarentur, tamen
disci-

disciplinam Domini non sunt aspernati. Ex vetustissima autem memoria & sacris Hebræorum annalibus Ozam regem nominare licet, qui quanquam superbius & audacius in sacerdotij munus inuasisset, tamen postquam lepra à Domino percussus esset, & propterea à sacerdote ex ea lege quam Deus præscripserat, à communi societate separaretur, paruit sacerdoti ex verbo Dei præcipienti: & imperio filio suo permissio, reliquam vitam in illa solitudine & orbitate transegit.

In Christianis verò imperatoribus cum multa præclara exempla sunt, quæ hodie Principes sibi proponere & imitari debeant, tum illa singularis cuiusdam pietatis sunt, quæ ab Eusebio de Philippo & Theodosio memorantur. Quorum alter quum ab Episcopo abstinere à sacris iuberetur, nisi prius nomen suum inter poenitentes profiteretur, quòd se criminibus quibusdam obstrinxerat, & fidem suam atque religionem (quòd suspectus esset) contestaretur, Episcopo (vel potius Dei verbo) libenter obtemperavit: & cum de crimi-

DE DISCIPLINA

minibus quæ commiserat, dolorem suum, tu de religione fidē palam & apertē professus est. Alter verò ab Ambrosio in cuius Ecclesia sacrorū particeps esse volebat, ab Ecclesiæ cōmunionē separatus, tam libenter paruit, vt corā Deo & Angelis suis atque vniuersa Ecclesia in terram & ipsum tēpli pauimentū prostratus, illam Davidis (vt mansuetudinem eius in illa Nathani reprehensione imitari pium Principem voluisse credibile est) recitans, Adhæsit pauimento anima mea : facti sui & Thessalonica cædis illius mandato patratæ, incredibilem quendā dolorem professus est.

Omnes ergo fideles atq; adeo principes ipsi atq; magistratus Dei verbo & Ecclesiasticæ disciplinæ parere debent. Ac tunc demū Ecclesia floret atq; viget, quū & ij qui præsunt, ex Dei verbo præcipiunt; & qui subieiūtur, libenter obtemperant. Sed magistratū etiā aliquid hic proprium & peculiare est, vt autoritate sua Ecclesiæ statū constituent, & ex Dei voluntate constitutum cōseruent atq; tueantur. Non vt illi res Ecclesiasticas pro suo imperio & arbitratu

eratu moderentur: hoc. n. Christi so-
 lius & quib. ille curā istam demādauit.
 Sed quū Apostolus eos à Deo constitu-
 tos esse doceat, vt vitā hanc pie & paca-
 tē transigamus, illi prouidere debēt, vt
 Dei cultus (quemadmodū ipse præce-
 pit) cōstituatur, administretur per quos
 oporteat, & in ea puritate castē & since-
 rē conseruetur. In quo tam præclaro
 officio atque studio multos ex sacra hi-
 storia pios Principes possunt deligere,
 quos imitentur, Dauidem, Salomonē,
 Ezechiam, Iosia, Zerubabelem. Quorū
 insignis labor & opera exitit partim
 in religionis statu ex Dei verbo & Pro-
 phetarum voce cōstituendo, partim in
 collocapso restituendo atq; instauran-
 do. Sub religione autē non tantūm do-
 cētrinam, quā de Deo colendo, & salutē
 per filium suū adipiscendo profite-
 mur, sed & Ecclesiasticorum munerū consti-
 tuendorum, Ecclesiæ regendę & guber-
 nandę modum, offensarum corrigenda-
 rum & auferendarum disciplinā com-
 prehēsiō. Quæ omnia illi clarissimi He-
 roes ad magistratus officiū atq; munus
 pertinere reēte & ex dei verbo iudicabāt.

Atq;

DE DISCIPLINÀ

Atque sic nobis iusta & legitima Ecclesiæ administrandæ ratio atque disciplina descripta sit. Quam Christianæ Ecclesiæ, tanquã domus Dei (vt à Paulo appellatur) *οικονομίαν* qui attentius & accuratius considerauerit, animaduertet profectò incredibilem quandam illam in omnibus eius partibus & diuinam sapientiam, ac tanto quidem illa Salomonis in sacra Regum historia magis admirabilem, quanto sapientior Salomone fuerit qui omnẽ huius domus ordinem rationemque descripsit. Siue enim ministrorum ordines, siue accubitus, siue varium pro cuiusque dignitate ornatum & habitũ consideremus, quod ad Ecclesiæ non modò salutem conseruandam, sed etiam dignitatẽ illustrandam ornandamque aut prudenter excogitari, aut cum iudicio atque ratione disponi collocarique potuerit: quid in hac *οικονομίᾳ* requiratur? Nam quod ad ministrorum ordines attinet, quod munus necessarium omissum est? aut quæ procuratio superuacanea redundat? aut quid in tota hac ratione aptius aut elegantius dici potest?

Temporarijs cessantib. muneribus. & extra ordinem ad huius regni initia cōstituenda adhibitis, ordinaria ac perpetua duobus generibus (quorum primum simplex est, alterum mixtum atque compositum) distinguūtur. Quorū prius in duobus Episcoporum generibus, doctoribus, qui religiones & ceremonias interpretantur, & pastoribus consistit: alterum in Diaconorum totidem, Diaconis & Presbyteris, synodicos generalioribus nominib. appellatis: quorum hi de omnīū vita atque moribus, illi de viduarum & ægrotorum, peregrinorum & omnium omnino pauperum necessitatibus subleuandis sunt solliciti: vt vniuersis cū ad fidei puritatem, tum ad vitæ integritatem abunde consulatur, & singulorū difficultates atque angustia non neglegantur. Ecclesiasticus verò senatus ex tribus maioribus ordinibus compositus, summam huius Christianæ societatis moderatur, necui muneri magistratus suus desit, qua quisque fide in cogendo versetur, quibus rationibus offensæ procurandæ, & quæ quibus mor-

V bis

DE DISCIPLINA

bis remedia adhibenda sint, communi cura, consilio, autoritate prouidet. Accubitus verò quàm honesti sunt: dum omnes senatum pro eius autoritate reuerentur, & singuli suum locum agnoscant, nec quisquam se supra dignitatẽ suam efferat: sed Diaconi inferiore loco confidentes, cedant Episcopis, qui tanquam domus Dei *οικος του* in summa mensa accumbentes, reliquas procurationes sibi assistere non inuident. Atq; œconomi quidem ita se pares esse sciunt, vt tamen pastores primo loco sint, Doctores autem secundo subsequantur. Quibus quum Presbyteri proximi sunt, infimo loco Diaconi, in eadem tamen mensa cum cæteris accumbunt, qui procurationem aliquam in hac domo administrant.

Singulorum autem habitu & ornatu quid aptius, quid ornatius, quid omnĩ dignitate plenius esse potest? Amicus vnus omnium communis est religionis sancta quædam cognitio atque professio, & vitæ morumq; integritas: quibus tanquam albis illis vestibus ornati, quas Iohan. in Apocal. meminit, puram
puram

puram autem intexam non desiderant. Sed tamen omni que propria muneris sui insignia sunt. Nam & Episcopi omnes illa quadam sacrae doctrinae cognitione, ut Regij & economi baculis insignantur. Et pastoribus quidem praeterea hexamina illa oratio, & consolandi terrendique vi atque autoritate, tanquam clavis illa conceditur, quam Ezechiam Ezechiae summus oeconomus apud Esaiam super humerum gestans describitur. Reliqui vero Diaconi studio & simplicitate, inter se inuicem distinguuntur.

Quae tam admirabilis & diuina plane sapientia constituta domus Dei regendae ratio, quum infinitis partibus illam Solomonis excellat, concedat misericors Deus, ut tanto maiores sui amores in serenissima Regina nostra & honoratissimis aulae suae principibus accedat, quam illa Salomonis in Australi Regina & aulicis suis excitauit. Tunc demum enim omnes verè beati erimus, qui in Ecclesia, tanquam in Christi Salomonis nostris aula degimus, quum eoram eo semper consistere, & illam par-

DE DISCIPLINA

tris sapientiam semper audire poterimus. Tum demum regnare Salomonē, & quæ Prophetæ de hoc regno prædixerunt, vera esse omnia agnoscamus, quæ hanc Ecclesiæ descriptionem, hunc ordinem atque ornatum, hos ministrorum ordines, accubitus, apparatus intuebitur. Quanquam enim ut aula esse dicitur ubi rex sit, ita Ecclesiam esse fateamur, ubi Christus adsit, illudque maximū sit atque præcipuum, Salomonis vocem atque sapientiam audire posse: tamen vix ac ne vix quidē fieri potest, ut diutius commorari constituerit, quin omnem domus suæ rationem diuina illa sapientia moderetur atque gubernet. In agris quidem, ubi ad breue aliquod tempus peregrinatur, aliquanto post discessurus, fieri potest ut vniuersa regia forma atque moderatio non appareat. Sed fieri omnino non potest, ut ubi habitare decreuerit, & perpetuam regni sui sedem delegerit, omnia pro sua sapientia, pro dignitate imperij, pro æternitate regni sui non describat. Quo magis metuo ne in Angliam nostram tanquam in suburbanum aliquod ad breue

& exiguum peregrinandi tempus concesserit : nisi sublata ista (vt ita dicam) perturbatiōe, quæ peregrinationes fere consequitur, certa atque stabilis Ecclesiæ regendæ ratio statuatur. Neque enim plenè mihi de Ecclesiæ nostræ statu gaudere posse videor, donec vtrumque quod Paulus in Colossensi Ecclesia viderat, in religione nimirum solidam in Christo fidem, in disciplina ordinem atque decoram quandam Ecclesiæ administrandæ rationē videre liceat. His enim duabus columnis stabilis atque perpetua Ecclesiæ conditio nititur.

Quare omnes homines, quibus Christi regni inter nos tuendi conservandique cura est, qui de cultu Dei posteris nostris propagando sunt solliciti, omnibus precibus oro atque obtestor, vt pro sua facultate singuli legitimam Ecclesiæ disciplinam quam descripsi, moliantur : & cum vniuersi voluntate, studio, precibus, tum verò ministri sermone, magistratus autem autoritate sua promoueant. Ego verò me vel syngrapha Deo & Ecclesiæ obstringo, nullum vnum meum studium, laborem, diligentiam

1780064

DE DISCIPL. ECCLE.

tiam defuturam, quæ reformationem hanc (cuius diuturna expectatione lan-
guescimus) iuuare vlllo modo possit.
Quam si mihi aliquando videre conti-
gerit, existimabo equidem eam vitæ
meæ partem optimam atque iucundis-
simã esse, in quam tantum Ecclesiæ bo-
num inciderit. Sin minus oculis meis
licebit intueri, lætabor tamen formam
eius animo prouidisse: & Davidis at-
que Ezechielis exemplo (quorum hæc
in re non dissimilis conditio fuerit) de-
siderij mei curam atque sollicitudinem
consolabor.

F I N I S.

ERRATA QVAE LECTO

REM REMORARI POSSENT,

sic corrigantur.

Fol. 4. pag. 4. ver. tendunt, lege, quam. b. v. stud.
reliquas. fol. 16. a. v. tum. miscuit. f. 21. a. dom.
rogas. 25. a. tāq. cādidatus. 26. b. tuis. Patr. 27. a.
dol. ac dolum. tot. prensare καὶ δ. §. b. ord. (vt tria
to. 30. a. eas, ne neglecti. 31. a. Resp. omniū quae
34. a. Quan. electionibus. 36. b. len. centuriatis.
37. a. fug. ab illis. 39. b. sic. ἰμπεριῶν. tion ius
dicia. 40. b. hic, oligarchicum. 42. a. di. quae ad.
54. a. disp. multum. 141. a. num. quod diu post in
Ecclesiam ind. 117. b. san. κατὰ τὸ δῶσι. 124. a.
lus. νομοθετικῶν. 132. b. dam, ἀσῦμοις. Et seq.
versu κατὰ. 70. a. hanc, qua. 73. b. gis, sui. 18. a.
prof. excitari. 96. b. piet. laudem. 99. a. cap. Et
alibi. lege capam. 118. a. quā, reddātis.

OCN 66280730